

รายงานการวิจัย
การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต :
สวนสาธารณะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

001.37 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ร รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ กรุงเทพฯ , 2548
208 หน้า
ISBN : 974-559-773-2
1. แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต-วิจัย 2. สวนสาธารณะ-วิจัย
3. ชื่อเรื่อง

**รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต :
สวนสาธารณะ**

โดย รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 64/2548
ISBN 974-559-773-2
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2548
จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม
ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
90/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร : 0-2668-7123 ต่อ 2517, 2521
โทรสาร : 0-2243-1129
Web Site : <http://www.onec.go.th>
สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น
32/99 ซอยรามอินทรา 65 ถนนรามอินทรา
แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน
กรุงเทพฯ 10220
โทรศัพท์ : 0-2509-4499
โทรสาร : 0-2509-4546

คำนำ

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดเป็นแหล่งหรือที่รวมสาระ ความรู้ อาจเป็นสถานที่ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ และบุคคลที่เอื้อให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีอยู่ทุกที่ ทุกเวลา มีคุณค่า น่าสนใจ และกระจายอยู่รอบตัว ทุกส่วนของสังคมสามารถเป็น ได้ทั้งผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ ซึ่งหากมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก็สามารถส่งผลให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษาในฐานะเป็นหน่วยงานหลักกำหนดนโยบายการศึกษา ได้จัด ให้มีการวิจัยศึกษา การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ในมาตรา 25 รวม 7 ประเภท ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ และอุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีวัตถุประสงค์นำองค์ความรู้ มาสังเคราะห์จัดทำเป็นนโยบายส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

เอกสารฉบับนี้เป็น รายงานการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้ของ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้ จะ ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ และส่งเสริม สนับสนุนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ประกาศคุณูปการ

รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ ที่ได้จัดทำขึ้นนี้ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะวิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ คณะวิจัยยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาค ดังนี้ สวนหลวง ร.๙ สวนจตุจักร สวนวชิรเบญจทัศ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สวนลุมพินี สวนสราญรมย์ สวนล้านนา ร. ๙ สวนบวหาดสวนศรีเมือง สวนประตูเมือง สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร และสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งผลจากการวิจัยที่ได้จัดทำขึ้นนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

คณะวิจัย

รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต :

สวนสาธารณะ

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภทสวนสาธารณะ เพื่อวิเคราะห์นโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสวนสาธารณะของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และเพื่อศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ

เนื้อหาของการวิจัย ครอบคลุมนโยบายและแผนของหน่วยงานวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา วิธีการในการจัดการศึกษา บุคลากรสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ สภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

กรณีศึกษา ได้แก่ สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง และสวนสาธารณะในเขตจังหวัดหลักของแต่ละภูมิภาค จำนวน 7 แห่ง วิธีดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ คือ การสำรวจและศึกษาการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภทสวนสาธารณะ พร้อมข้อเสนอแนะ

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสังเกตการดำเนินงานของสวนสาธารณะ และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และผู้บริหารของสวนสาธารณะ

เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสวนสาธารณะทั้ง 12 แห่ง ที่จัดทำโดย คณะวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า นโยบายหลักในการจัดสวนสาธารณะส่วนใหญ่ คือ เพื่อให้เป็นแหล่งนันทนาการของประชาชน ใช้สำหรับพักผ่อน เป็นหลัก สวนสาธารณะบางแห่งจัดเป็นแหล่งวิชาการ เป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ด้านการดำเนินการของสวนสาธารณะ มีหน่วยงานดูแลเฉพาะสภาพทั่วไปของสวนสาธารณะ แต่ไม่มีหน่วยงาน ที่จัดการศึกษาลงไปดูแลโดยตรง ทำให้มีปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านบุคลากร ด้านวิชาการ และงบประมาณ

ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ของสวนสาธารณะ พบว่า ส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นที่พักผ่อน ของประชาชน มีการจัดกิจกรรมของชุมชน และบางแห่งมีการจัดการ ศึกษาต่อเนื่อง คือ การอบรมฝึกอาชีพและมีการประเมินผลการ จัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การสนับสนุนด้านวิชาการโดยการตั้งหน่วยงาน เพื่อรับผิดชอบด้าน การจัดการศึกษาแก่ประชาชน การอบรมบุคลากรภายในให้สามารถ จัดการศึกษาได้ และการหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพในอนาคต รวมทั้ง ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และสนับสนุน การศึกษาตลอดชีวิต โดยพัฒนาให้เป็นเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต จัดให้สวนสาธารณะมีความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ วิจัย และพัฒนา และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำจำกัดความของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	9

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาตลอดชีวิต	12
1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต	12
1.2 ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต	14
1.3 หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต	15
1.4 แนวปฏิบัติของการศึกษาตลอดชีวิต	17
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	19
2.2 การศึกษาตามอัธยาศัยกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	21
3. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	27
3.1 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	27
3.2 ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนต่อศึกษานอกระบบ	29
3.3 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	35
3.4 การกำหนดนโยบายในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้	38
3.5 ปัญหาในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	38
4. สวนสาธารณะ	45
4.1 ความหมายของสวนสาธารณะ	45
4.2 ความสำคัญของสวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมือง	47
4.3 ลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ	48
4.4 ประเภทของสวนสาธารณะ	49
4.5 มาตรฐานสวนสาธารณะต่อประชากร	53
4.6 กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะ	56
4.7 ปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ	66
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	71
ระยะที่ 1 ขั้นการสำรวจและศึกษาการจัดการเรียนรู้ของ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ	71
ระยะที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ของ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ	75
ระยะที่ 3 ขั้นการนำเสนอการจัดการเรียนรู้ของแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ	76
บทที่ 4 การจัดสวนสาธารณะเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต	77
กรณีศึกษาที่ 1 สวนหลวง ร. ๙	77
กรณีศึกษาที่ 2 สวนลุมพินี	87
กรณีศึกษาที่ 3 สวนจตุจักร	96
กรณีศึกษาที่ 4 สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ	104
กรณีศึกษาที่ 5 สวนวชิรเบญจทัศ	115
กรณีศึกษาที่ 6 สวนล้านนา ร. 9	123
กรณีศึกษาที่ 7 สวนบวภทาด	131
กรณีศึกษาที่ 8 สวนสาธารณะ 200 ปี ปิ่นแกมนคร	137
กรณีศึกษาที่ 9 สวนประตูเมือง	144
กรณีศึกษาที่ 10 สวนสราญรมย์	151
กรณีศึกษาที่ 11 สวนศรีเมือง	159
กรณีศึกษาที่ 12 สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่	166

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	175
สรุปผลการวิจัย	175
ตอนที่ 1 สรุปวิเคราะห์กรณีศึกษา	175
ตอนที่ 2 สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย	185
อภิปรายผล	192
ข้อเสนอแนะ	197
บรรณานุกรม	205
คณะผู้จัดทำ	209

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	
มาตรฐานเนื้อหาที่สวนสาธารณะต่อประชากร ในประเทศต่างๆ	54
ตารางที่ 2	
มาตรฐานเนื้อหาที่สวนสาธารณะต่อประชากร ในประเทศไทย	55

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันควรเน้นการมีและใช้แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะ การให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเพียงแหล่งเดียว คือ ระบบโรงเรียน ซึ่งไม่สามารถพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และทรัพยากรของชุมชน และยังอาจทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ขาดความสามารถ ทักษะการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชน เนื่องจาก ไม่มีแหล่งการเรียนรู้อื่นเข้ามาเสริม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษาว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อื่นที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” และ มาตรา 8 ระบุว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เมื่อพิจารณานิยามของการศึกษา และปรัชญาของการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า การศึกษามีความจำเป็นสำหรับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาเป็นสิ่งที่คู่กับชีวิต เพราะฉะนั้น บุคคลจึงควรได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปัจจุบันการศึกษาซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป็นเงื่อนไขทางการศึกษาของภาวะหลังความทันสมัยที่ส่งเสริมให้บุคคลเข้าสู่ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้ เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางกระตุ้นให้บุคคลไปสู่วิถีทางที่การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ปราศจากขอบเขต ดังนั้น การที่บุคคลจะได้รับการศึกษาจึงมีหลายลักษณะ หลายวิธีการ อาจอยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น การเข้ารับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม การได้รับความรู้จากสื่อประเภทต่างๆ รวมถึงการได้รับความรู้จากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชนตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตดังกล่าวนี้ ต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีส่วนสำคัญต่อการศึกษาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม คือ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นศูนย์รวมหรือศูนย์กลางของความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของการเรียนรู้ มีประโยชน์ทั้งในแง่การกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษาคือ ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง กล่าวได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ควบคู่ไปกับการจัดการพัฒนา การศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศอย่าง ยั่งยืน

ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ถือว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเรื่อง แหล่งการเรียนรู้และการจัดการแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรา 25 ระบุว่า "รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและ แหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ"

จุดมุ่งหมายสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการ เรียนรู้ ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ในทุกเวลา และทุกสถานที่ ซึ่งแหล่งการเรียนรู้จะสามารถเกื้อกูลสิ่งเหล่านี้ได้

ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ และคณะวิจัยจึงได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ เพื่อนำสารงานวิจัยมาเป็นข้อมูลขยายผลการดำเนินการ ตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะในส่วนของ สวนสาธารณะ ให้มีการจัดการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ
2. เพื่อวิเคราะห์นโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ ประเภท สวนสาธารณะ ที่มีต่อการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครอบคลุมประเด็น ดังนี้
 - 1.1 สวนสาธารณะกับการจัดการศึกษา ที่เชื่อมโยงตามระบบ การศึกษา ได้แก่ (1) การศึกษาในระบบ (2) การศึกษานอกระบบ และ (3) การศึกษาตามอัธยาศัย โดยในแต่ละระบบการศึกษามีสาระที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ต่อไปนี้
 - 1) นโยบายและแผน
 - 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - 3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ
 - 4) มาตรฐานการเรียนรู้
 - 5) การประเมินผลการเรียนรู้
 - 6) การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้
 - 7) หลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ในแต่ละระบบการศึกษา
- พร้อมตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

8) ลักษณะของกลุ่มผู้เรียน

9) ลักษณะของกลุ่มผู้สอน

1.2 ข้อเสนอแนะนโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ ประเภท สวนสาธารณะ ในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในประเทศไทยที่เหมาะสมกับปัจจุบัน

1.3 เกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ

2. การวิจัยนี้ ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยในเขตกรุงเทพมหานคร สวนสาธารณะที่จัดโดย กรุงเทพมหานคร ในเขตภูมิภาคใต้ศึกษา สวนสาธารณะที่จัดโดย สำนักงานเทศบาลของจังหวัด

3. สวนสาธารณะที่เป็นกรณีตัวอย่าง มีดังนี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนวชิรเบญจทัศ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และสวนหลวง ร.๙ ภาคกลาง ได้แก่ สวนสราญรมย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาคเหนือ ได้แก่ สวนบวกหาดและสวนล้านนา ร.9 จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคตะวันออก ได้แก่ สวนศรีเมือง จังหวัดระยอง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สวนประตู่เมือง และ สวนสาธารณะ 200ปี บึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น และภาคใต้ ได้แก่ สวนสาธารณะ เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คำจำกัดความของการวิจัย

สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดโดยรับเพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยไม่มีการเก็บค่าบริการใด ๆ และมีการตกแต่งพื้นที่ไว้อย่างสวยงาม ประกอบด้วย ต้นไม้ทั้งไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนองความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย และอื่น ๆ มีที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง แหล่งหรือที่รวมสาระความรู้ซึ่งอาจเป็นสถานที่ศูนย์รวมข้อมูล ข่าวสาร หรือบุคคลที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประชาชน ที่จัดโดยสวนสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย นโยบายและแผน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่รับผิดชอบ มาตรฐานการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละระบบการศึกษา ลักษณะของกลุ่มผู้เรียนและผู้สอน

นโยบายและแผน หมายถึง นโยบายและแผนสวนสาธารณะ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง กฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการจัดสวนสาธารณะที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง ข้อกำหนดมาตรฐานของการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ดำเนินการจัดโดยสวนสาธารณะ ประกอบด้วย

1. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดแหล่งการเรียนรู้ในสวนสาธารณะ
2. การบริหารการจัดการ
3. กลุ่มเป้าหมายของการจัดแหล่งการเรียนรู้ในสวนสาธารณะ
4. ระดับการศึกษา
5. เนื้อหาหลักสูตร
6. ประเภทของกิจกรรม
7. วิธีการจัดการเรียนการสอนหรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้
8. การใช้สื่อและเทคโนโลยี
9. การวัดผลประเมินผล
10. หน่วยงานผู้จัดกิจกรรม
11. การประสานงาน
12. การมีส่วนร่วมของชุมชน
13. หลักการจัดการกิจกรรม
14. การสร้างแรงจูงใจแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ดำเนินการจัดโดยสวนสาธารณะ

การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การ สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับสวนสาธารณะ เช่น บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ และอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะหลักสูตร เนื้อหา การจัดกิจกรรม สื่อและอุปกรณ์ของสวนสาธารณะ ที่ส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้เรียน หมายถึง ผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะ เพื่อส่งเสริม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้สอน หมายถึง ผู้จัดกิจกรรมของสวนสาธารณะ เพื่อส่งเสริม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อเสนอนโยบายและแผน หมายถึง ข้อเสนอของผู้ดำเนินการ สวนสาธารณะ ในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ของสวนสาธารณะ

เกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ข้อเสนอและ ผู้ดำเนินการสวนสาธารณะ ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการจัดการ เรียนรู้ของสวนสาธารณะ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้เอกสารรายงานวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ อันนำไปสู่การขยายผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ได้ข้อเสนอเกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะที่เหมาะสมกับปัจจุบัน

3. ผลจากการศึกษา สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ และเผยแพร่เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ ประเภท สวนสาธารณะ ให้แก่หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อความเข้าใจและเป็นพื้นฐานในการวิจัย เรื่อง การจัดการ การเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ คณะวิจัยได้ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.2 ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.3 หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต
 - 1.4 แนวปฏิบัติของการศึกษาตลอดชีวิต
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
 - 2.1 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 - 2.2 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
3. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
 - 3.1 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
 - 3.2 ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนต่อการศึกษานอกระบบ
 - 3.3 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

3.4 การกำหนดนโยบายในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้

3.5 ปัญหาในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

4. สวนสาธารณะ

4.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

4.2 ความสำคัญของสวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมือง

4.3 ลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ

4.4 ประเภทของสวนสาธารณะ

4.5 มาตรฐานสวนสาธารณะต่อประชากร

4.6 กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะ ของหน่วยงานต่างๆ

4.7 ปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ ในกรุงเทพมหานคร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาตลอดชีวิต

1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

ได้มีผู้ให้คำจำกัดความของการศึกษาตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง ภาพรวมของการศึกษาทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตายและเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิตของบุคคลและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล การศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกวัย ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ จากทุกแหล่งความรู้ในชุมชน

และสังคม และเกิดขึ้นได้ทุกที่ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับชีวิตและผสมผสานกลมกลืนกับการดำเนินชีวิตของบุคคล

สุนทร สุนันท์ชัย กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ จากเกิดจนตาย มุ่งพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน และพัฒนาต่อเนื่องให้เต็มศักยภาพของบุคคลแต่ละคน เป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอก ระบบ และไม่เป็นทางการ

ปฐม นิคมานนท์ กล่าวว่า การศึกษามีได้หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา มีความเกี่ยวพันและต่อเนื่องกันตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่า เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการ ผสมผสานระหว่างการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สรุปความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต คือ การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่มีผลต่อการเรียนรู้ โดยวิธีการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อไปให้เต็มศักยภาพของตน โดยบุคคลนั้นมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

1.2 ความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

สุมาลี สังข์ศรี สรุปความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต ดังนี้

1. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณมีโอกาสเรียนรู้ทุกช่วงชีวิต
2. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค อย่างเท่าเทียมกัน
3. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพการดำเนินชีวิตจริง เพราะการศึกษาดูตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการศึกษากับชีวิต
4. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณได้รับการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้
5. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการงาน ช่วยให้คุณสามารถเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์กับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป
6. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณมีความรู้ทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
7. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณมีโอกาสมีอิสระในการเรียนรู้สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตรงกับระดับความสามารถของตนเอง
8. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ
9. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณพัฒนาตนเองได้และนำตนเองได้ในการเรียนรู้
10. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้คุณพัฒนาตนเอง ตลอดทุกช่วงชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

11. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

12. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลและองค์กรในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

13. การศึกษาตลอดชีวิตช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

1.3 หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต

สุนทร สุนันท์ชัย และ สุมาลี สังข์ศรี กล่าวถึง หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต ว่า

1. การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อบุคคลจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษา หากแต่เป็นกระบวนการตลอดชีวิตของบุคคล บุคคลสามารถวางแผนเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและแหล่งวิชาที่มีอยู่ในสังคมได้

2. การศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ

3. บ้านมีบทบาทสำคัญอันดับแรกในการให้การศึกษาตลอดชีวิต เปรียบเสมือนโรงเรียนแห่งแรก มีหน้าที่อบรมและให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก และเป็นการวางรากฐานที่ดีให้แก่เด็กในการศึกษาตลอดชีวิต

4. ชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาลำดับต่อมา เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากแหล่งการเรียนรู้หลากหลายประเภทในชุมชน เช่น โรงเรียน สถานประกอบการ โรงพยาบาล วัด เป็นต้น

5. การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและผสมผสานกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน แนวตั้ง หมายถึง ช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลควรได้รับการศึกษาในทุกวัย ในทุกช่วงชีวิต

และแน่นอน หมายถึง บุคคลควรได้รับการพัฒนาทุกด้านในช่วงชีวิตหนึ่ง ดังนั้น บุคคลควรได้รับการพัฒนาทุกประเภทและต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน

6. ควรจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชนทุกคน และทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคม

7. การศึกษาตลอดชีวิตมีลักษณะยืดหยุ่นและหลากหลายในด้านเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน และกฎระเบียบต่างๆ เป็นต้น

8. เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาตลอดชีวิต คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต

9. สิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตคือโอกาส แรงจูงใจและความสามารถที่จะศึกษา โดยจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มเป้าหมาย ให้เห็นถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อชีวิต

10. การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด โดยครอบคลุมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทุกระดับ

11. บุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หากจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของบุคคลในขณะนั้น

12. ควรจัดการเรียนรู้เรื่องสภาพจริงและปัญหาที่จะเผชิญ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถพึ่งพาตนเอง และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

13. การศึกษามีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงต่างๆ ในช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

14. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งรัฐบาล เอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่นและประชาชน

1.4 แนวปฏิบัติของการศึกษาตลอดชีวิต

สุมาลี สังข์ศรี กล่าวว่า การจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้มีประสิทธิภาพควรมีแนวปฏิบัติในประเด็นหลัก ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้ชัดเจน
2. ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน
3. จัดการศึกษาทุกประเภทให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ
4. จัดแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เปิดกว้างและประชาสัมพันธ์
5. ผู้จัดการศึกษาตลอดชีวิตควรประสานความร่วมมือระหว่างกัน
6. เนื้อหาหลักสูตรจะต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
7. วิธีการให้การศึกษาหาความรู้ ควรมีความหลากหลายให้ผู้เรียนเลือกได้ตามความต้องการและความสะดวก
8. ใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องตลอดชีวิต
9. พัฒนาครูให้รู้บทบาทและมีทักษะในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
10. การวัดและประเมินผลควรใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

11. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้ใฝ่รู้
12. สร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชน
13. ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ประชิด เขยกิจวงศ์ กล่าวถึง การดำเนินงานการศึกษาตามแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต โดยบุคลากรทางการศึกษาสามารถอาศัยแนวทางจากหลักการสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตในการจัดการศึกษาได้อย่างกว้าง 5 ประการ คือ

1. จะต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมโดยรวม
2. ควรระดมทรัพยากรท้องถิ่น รวมทั้งสื่อมวลชนมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ให้ได้มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้บุคคลแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา
4. ขยายขอบเขตของการศึกษาเพื่อให้บริการแก่มวลชนได้ทั่วถึงอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาตามหลักการประชาธิปไตย
5. ประสมประสานกิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบเข้ากับการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกัน เพื่อช่วยให้บุคคลและสังคมได้พัฒนาอย่างเต็มที่

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2.1 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ประเทศไทยเริ่มใช้แผนการศึกษาแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2441 ปัจจุบันนี้นับได้ถึงจำนวน 14 แผน และมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดขึ้นจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 นับว่าเป็นกฎหมายทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีเจตนารมณ์และสาระที่เป็นมิติใหม่ในวงการการศึกษาไทยหลายอย่าง ที่สำคัญคือการเปิดทางสำหรับรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ตั้งแต่โรงเรียนในบ้าน ศูนย์การเรียน ในวัด ในโรงเรียน ในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวคิด ความเท่าเทียม ทั้งถึงการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม รวมทั้งมีสาระที่สำคัญคือการพัฒนาให้เกิดความหลากหลายของการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาดลอดชีวิต

สุรกุล เจนอบรม กล่าวถึง ผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีต่อบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในอนาคต ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2. สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของตนเอง
3. ต้องการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
4. มีลักษณะการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาลงไปในระดับท้องถิ่น
5. มีระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับประเภท
6. มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
7. เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสังคมต่างๆ
8. มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ที่ยังมีโอกาสทางสังคม
9. มีระบบการเทียบโอนระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัย
10. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ที่พลาด ขาด ด้อยโอกาสทางการศึกษา
11. จัดการศึกษาต่อเนื่อง และส่งเสริมการจัดการศึกษาของเครือข่าย
12. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและมีศักยภาพในการจัดการศึกษา
13. สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งวิทยาการในชุมชนอย่างแพร่หลาย

14. มีส่วนสำคัญในการช่วยรักษาวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของสังคมไทย โดยต้องช่วยเสริมสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยกับคุณค่าแบบไทย

นอกจากนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 15 บัญญัติถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

2.2 การศึกษาตามอัธยาศัยกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษายึดหลัก ดังนี้

- (1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

(4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หมวด 3 ระบบการศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา ดังนี้

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชนและโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

(3) ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษา นอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 19 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้นๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 21 กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเอง กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดความรักในการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแห่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแห่ง การเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

3. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

3.1 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งการเรียนรู้มีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น แหล่งสื่อ การสอนชุมชน แหล่งความรู้ แหล่งทรัพยากรชุมชน แหล่งวิทยาการใน ชุมชน เป็นต้น แต่ความหมายเหล่านี้มีความใกล้เคียงกัน ซึ่งแห่ง การเรียนรู้มีความหมาย ดังนี้

สุมาลี สังข์ศรี ให้ความหมายว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง บุคคล กิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งให้ประสบการณ์แก่ประชาชนได้ ดังนั้น แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอาจจะเป็นศาสนสถาน โรงเรียน พิพิธภัณฑ์ สวนสมุนไพร ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี ศูนย์การศึกษาในชุมชน ห้องสมุด สถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆ ที่มีสาขาอยู่ในชุมชน เป็นต้น

บุญเลิศ มาแสง ให้ความหมายว่า แหล่งความรู้หรือแห่ง วิทยาการเป็นแหล่งรวมกิจกรรมที่กระตุ้นเตือนให้เกิดความสำนึก และตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา แหล่งความรู้จะเป็นแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความจำเป็นและความ เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

สุมนทิพย์ บุญสมบัติ กล่าวว่า การเรียนรู้ของบุคคลมาจากสิ่ง
ที่อยู่นอกห้องเรียน เช่น ครอบครัว สื่อมวลชน ศาสนา แหล่งทรัพยากร
บุคคล หรือวิทยาการที่มีอยู่ในชุมชน

www.wcb.riudon.ac.th ให้ความหมายว่า แหล่งการเรียนรู้ใน
ชุมชน คือ

1. สถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมา
หากินในชุมชน เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ตลาด ร้านขายของชำ

2. สถานที่หรือสถานที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้นมา เช่น
อุทยานการศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์

3. สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น วิทยุทัศน์
ภาพสไลด์ โปรแกรมสำเร็จรูป สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน
และชุมชน เช่น หนังสือสารานุกรม

4. บุคลากรที่มีความรู้ในชุมชน

จากการที่มีผู้กล่าวถึงความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้หลาย
ความหมาย สรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่อยู่ในสังคครอบตัว
ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติและมนุษย์
สร้างขึ้น เป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และ
เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนต่อการศึกษานอกระบบ

นอกระบบ

นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ว่า

1. เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิตที่ประชาชนจะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา โดยไม่จำกัดเพศ และวัย
2. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อหาความรู้จากแหล่งกำเนิดได้
3. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงหรือลงมือปฏิบัติจริงได้
4. เป็นแหล่งที่ประชาชนจะเข้าไปปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ ที่มีการคิดค้นขึ้นและยังไม่มีของจริงให้เห็น เช่น ศึกษาลิงประดิษฐ์ใหม่ๆ จากงานนิทรรศการ
5. เป็นการให้ข่าวสาร และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม เพื่อเกิดการยอมรับสิ่งใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ หรือมีมุมมองใหม่ๆ ได้

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมีความสำคัญต่อการศึกษานอกระบบใน 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. การศึกษานอกระบบด้านพื้นฐาน

การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กิจกรรมการสอนอ่าน-เขียน สำหรับผู้อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ การศึกษานอกระบบสายสามัญ ซึ่งเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมัธยมปลาย การจัดการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาพื้นฐาน ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนลักษณะ ดังนี้

1.1 กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเขียนสำหรับผู้ที่มีหนังสือหรือผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ กิจกรรมนี้ใช้แหล่งการเรียนรู้ชุมชนมีดังนี้

1) ใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน เช่น ใช้บริเวณวัด ใช้สถานที่ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ใช้ศาลากลางบ้าน ฯลฯ

2) ใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ ในการสอนอ่าน-เขียน เนื้อหาที่สอน มักจะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินชีวิต ดังนั้น วิทยากรอาจใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา ป่าไม้ เป็นเนื้อหาในการเรียน

3) ใช้วิทยากรจากแหล่งความรู้ในบางแห่ง ในการจัดกิจกรรมสอนอ่าน-เขียน อาจจะขอวิทยากรจากโรงเรียนในหมู่บ้าน หรือนิมนต์พระจากวัดในหมู่บ้านเป็นผู้สอน

4) ใช้เป็นแหล่งทบทวนทักษะการอ่าน-เขียน แหล่งการเรียนรู้ เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหรือห้องสมุด สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ประชาชนผู้เรียนอ่านเขียน มาฝึกการอ่านเขียนเพื่อไม่ให้ลืมหนังสือ

1.2 กิจกรรมการศึกษาครอบครัวระบบสายสามัญที่เทียบเท่าระดับประถมและมัธยมศึกษา กิจกรรมนี้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่มีลักษณะ ดังนี้

1) ใช้เป็นสถานที่พบกลุ่ม ในกิจกรรมการศึกษาครอบครัวระบบสายสามัญที่เทียบเท่าระดับชั้นต่างๆ นั้นต้องมีการพบปะระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นระยะๆ เช่น ทุกสุดสัปดาห์วิทยากรผู้จัด อาจจะใช้สถานที่ของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นสถานที่พบกลุ่ม เช่น ที่โรงเรียนในชุมชน ที่วัด ฯลฯ

2) ใช้วิทยากรจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบางแห่ง เช่น โรงเรียน ห้องสมุดประชาชน มีครูและเจ้าหน้าที่ที่อาจจะมาช่วย เป็นวิทยากรในการเรียนการสอนได้

3) เป็นแหล่งในการค้นคว้าหาความรู้ แหล่งการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น สามารถเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาค้นคว้าหาข้อมูลความรู้เพื่อ ประโยชน์ในการศึกษา

4) เป็นสื่อในการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชนสามารถ นำมาเป็นสื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นต่างๆ ได้

2. การศึกษานอกระบบประเภททักษะอาชีพ

การศึกษานอกระบบประเภททักษะอาชีพ ประกอบด้วย การฝึก อาชีพระยะสั้น การฝึกอาชีพระยะยาว การฝึกอาชีพแบบกลุ่มสนใจ การฝึกอาชีพในลักษณะต่างๆ ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ ในชุมชนในลักษณะ ดังนี้

2.1 ใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรม การฝึกอบรมโดยขอใช้สถานที่ ของแหล่งการเรียนรู้ เช่น ที่วัด โรงเรียน สถานประกอบการในชุมชน เป็นต้น

2.2 ใช้เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน การฝึกอบรมวิชาชีพ ในบาง วิชาอาจจะใช้ดูงาน เช่น การฝึกอบรมด้านการเกษตร สถานที่ดูงาน อาจจะเป็นอย่างปลารั้วไร่อื่นๆ เป็นต้น

2.3 ขอใช้วิทยากรของแหล่งการเรียนรู้ ในการฝึกอบรม วิชาชีพในหลายสาขาวิชา ได้แก่ ประชาชน นอกจากจะใช้วิทยากร

ที่เกี่ยวข้องแล้ว อาจจะใช้วิทยากรจากสถานศึกษาหรือจากสถานประกอบการ เป็นต้น

2.4 ใช้เป็นสื่อหรือวัสดุในการฝึกวิชาชีพ การฝึกวิชาชีพในหลายสาขาวิชาอาจจะนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นวัสดุฝึก เช่น ไม้ไผ่ ยางพารา ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

3. การศึกษานอกระบบประเภทการให้ข่าวสารข้อมูลและความรู้ทั่วไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาประเภทนี้ ได้แก่ การเชิญวิทยากรจากภายในและภายนอกชุมชนมาให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น ด้านสุขภาพ ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบประเภทนี้ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในลักษณะ ดังนี้

3.1 ใช้เป็นสถานที่ในการจัดฝึกอบรม ในการให้ความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น อาจจัดโดยใช้ศาลาวัด ห้องประชุมโรงเรียน เป็นต้น

3.2 ใช้เป็นสถานที่ดูงาน เช่น ประชาชนในหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดการอบรมอาจจะนำผู้เข้ารับการอบรมมาศึกษาดูงาน เพื่อให้ได้แนวทางไปปฏิบัติ

3.3 ใช้เป็นสื่อหรือวัสดุประกอบการอบรม ทรัพยากรในชุมชนสามารถนำมาประกอบการเรียนการสอนได้

3.4 ใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ห้องสมุดประชาชนประจำอำเภอ ห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัด เป็นต้น

นอกจากนั้น สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องกับปรัชญา แนวคิด หลักการศึกษา นอกโรงเรียน ที่เน้นการเรียนที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตของผู้เรียน โดยเรียนในสิ่งที่นำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ โดยใช้นโยบายและยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการ ความสนใจ อย่างมีคุณภาพและทั่วถึงด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มั่นคงและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วิธีการเรียนรู้เป็นการจัดให้มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิต เน้นการคิด ทำ จำ แก้ปัญหาและพัฒนา

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยมีการจัดการ โดย 4 แนวทาง คือ การฝึกทักษะอาชีพ การเข้าสู่อาชีพ กลุ่มพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาด้วยเทคโนโลยี

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น

4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถและศักยภาพของคนในชุมชน รวมทั้งกลไกทุกภาคส่วนในชุมชน ให้ร่วมกันรับผิดชอบและเห็นถึงความสำคัญของการฟื้นฟูพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเอง โดยหน่วยงานสถานศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ต้องให้ความสำคัญต่อการใช้กระบวนการทางการศึกษา ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนเกิดการเรียนรู้และบูรณาการความรู้ ประสบการณ์และทักษะอาชีพเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนโดยรวม

ดังนั้น สรุปได้ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสอดคล้องกับปรัชญา แนวคิด หลักการของการศึกษานอกระบบ ที่เน้นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพชีวิตของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ขั้นพื้นฐานที่จำเป็น การให้ข่าวสารที่มีประโยชน์ การฝึกทักษะอาชีพ การฝึกทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นประโยชน์และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีประสิทธิภาพ

3.3 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง ความสำคัญของ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังนี้

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและ แหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ใน ชุมชนในลักษณะของการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ว่าเป็น การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน จากครอบครัว จากสื่อ จากแหล่งความรู้ต่างๆในชุมชน เรียนรู้ได้ตลอดเวลา โดยแบ่งแหล่งที่จะให้ประชาชนได้เรียนรู้ตาม อรรถาธิบายออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ห้องสมุดต่างๆ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัย ห้องสมุดของหน่วยงานเอกชน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดวัด ฯลฯ
2. เครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สถานีอนามัยตำบล สำนักเกษตรตำบล สำนักวิชาต่างๆ ที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้าน แหล่งความรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือตามวิถีชีวิตของ ชาวบ้าน ฯลฯ
3. สื่อสารมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วารสาร นิตยสาร จุลสาร โปสเตอร์ ฯลฯ
4. ภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาของผู้รู้ วัฒนธรรมและ ความอยากรู้ของชุมชน ฯลฯ

5. สื่อพื้นบ้าน ได้แก่ เพลง ลีเก หมอลำ หนังตะลุง มโนราห์ ลำตัด ฯลฯ

6. ครอบครัวยุคใหม่ ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้ความรู้การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพจากพ่อแม่ ฯลฯ

สุমন อมรวัดมัน จัดกลุ่มแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่รัฐและประชาชนจัดขึ้น เช่น อุทยานการศึกษาในวัดและชุมชนในประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่น แถบภูเขา ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปะ ศูนย์เยาวชน ศูนย์หัตถกรรมชุมชน ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ธรรมชาติ ฯลฯ

2. สถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด ตลาด ร้านขายของชำ ลานนวดข้าว โรงงานขนาดเล็กในหมู่บ้าน ฯลฯ

3. ประเพณีและพิธีกรรม ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่สืบทอดกันมาของแต่ละชุมชน

4. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่า ห้วย หนอง คลอง บึง ที่ชาวบ้านมาหาอาหาร

สุมาลี สังข์ศรี แบ่งประเภทการเรียนรู้ในชุมชนออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในบริเวณชุมชน เช่น ภูเขา ป่าไม้ ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่เกิดขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน เช่น อาชีพของคนในชุมชน ตลาด ฯลฯ

3. แหล่งการเรียนรู้ชุมชนประเภทศาสนาประเพณี ได้แก่ ศาสนสถาน ประเพณีทางศาสนา ฯลฯ

4. แหล่งการเรียนรู้ชุมชนประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่น อาจมีภูมิปัญญาหลายด้าน เช่น การเกษตร ช่างฝีมือ ดนตรีไทย เป็นต้น

5. แหล่งการเรียนรู้ชุมชนประเภทหน่วยงาน องค์กรของรัฐ และเอกชน เช่น หน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติงานในชุมชน เกษตรตำบล ครูอาสาการศึกษาออกโรงเรียน เจ้าหน้าที่เหล่านี้สามารถเป็นแหล่งความรู้ในด้านต่างๆ ตามที่หน่วยงานนัดให้ประชาชนในชุมชนได้

6. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อต่างๆ ที่ประชาชนในชุมชนได้รับชมรับฟัง เช่น หนังสือต่างๆ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

7. แหล่งการเรียนรู้ที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้นเพื่อการศึกษา เพื่อการเรียนรู้โดยตรง ได้แก่ โรงเรียนหรือสถานศึกษา ห้องสมุด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ฯลฯ แหล่งการเรียนรู้ประเภทนี้มุ่งให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยตรง จึงมีการเตรียมการ และการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความรู้

3.4 การกำหนดนโยบายในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้

สุธาสินี วัชรบูล การวิจัยเรื่อง การศึกษาพิพิธภัณฑ์ในฐานะ แหล่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาประเทศอังกฤษ สรุปผลการกำหนด นโยบายในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม
2. การให้ผู้ชมเข้าถึงข้อมูลให้มากที่สุด
3. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เป็น เครื่องมือเพื่อเอื้อประโยชน์ในการทำงาน
4. การนำเสนอข้อมูลแบบรายการและเอกสารสำคัญโดยใช้ ระบบเชื่อมต่อตรง
5. การให้บริการเสริมในทุกพื้นที่
6. การให้บริการแก่ทุกกลุ่มบุคคลเท่าเทียมกัน
7. การจัดแสดงสะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม
8. การมีบทบาทเป็นสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในชุมชน
9. การเป็นศูนย์กลางความร่วมมือขององค์กรต่างๆ

3.5 ปัญหาในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

สุมาลี สังข์ศรี กล่าวว่า ปัญหาที่พบเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ในชุมชน แบ่งเป็น 3 ปัญหาหลัก คือ ปัญหาด้านการสร้างและการพัฒนา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ปัญหาด้านการบริหารและการดูแลรักษา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และปัญหาจากการใช้ประโยชน์จากแหล่ง การเรียนรู้ในชุมชน

3.5.1 ปัญหาด้านการสร้างและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ในชุมชน มีดังนี้

1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีการสร้างเพิ่มเติมมาเป็นเวลานานแล้ว

2) แหล่งการเรียนรู้ไม่มีความหลากหลาย ในอดีตเมื่อมีการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ขึ้นมาในชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ประเภทเดียวกันทุกชุมชน ทำให้ไม่มีจุดเด่น หรือมีความหลากหลายเท่าที่ควร

3) เจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร แนวความคิด ผู้กำหนดและผู้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากส่วนกลาง เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติไม่มีโอกาสได้นำเสนอแนวความคิดเท่าที่ควร

4) ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยในการสร้างแหล่งความรู้ประเภทต่างๆ ที่ผ่านมาหน่วยงานเป็นผู้คิดวางแผนและดำเนินการสร้างเอง โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมคิด ร่วมเสนอความคิดเห็นมากนัก

5) ไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสร้างหรือการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ไม่มีการให้แนวทางว่าจะมีการสนับสนุนให้สร้างแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างไร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติจึงไม่รู้ว่าควรจะเสนอความคิดเห็นอย่างไร

6) เจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการสร้างและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

● **แนวทางการแก้ปัญหา** มีดังนี้

1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ให้เจ้าหน้าที่และบุคลากรทุกระดับรู้ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น

2) มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนกลางควร กำหนดนโยบายให้ชัดเจนว่าจะมีการรณรงค์เพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ อย่างหลากหลายชั้นในชุมชน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต และนำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติในทุกพื้นที่

3) มีการจัดทำแผนในระดับพื้นที่ในการนำนโยบายไปสู่การ ปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับพื้นที่สำรวจ และจัดทำแผนที่ในชุมชนที่รับผิดชอบควรมีการสร้างหรือพัฒนา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนใดชั้นบ้าง

4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผน ในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชน ควรส่งเสริม ให้ประชาชนซึ่งรู้สภาพปัญหาในชุมชนของตนเป็นอย่างดีได้ร่วมให้ ข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนอง ความต้องการของชุมชน

5) หน่วยงานส่วนกลางสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ในการจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบางชนิด อาจต้อง มีการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นอกเหนือจากขอความร่วมมือ จากหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางควรให้การ สนับสนุน

3.5.2 ปัญหาด้านการบริหารและการดูแลรักษาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งการเรียนรู้ไม่จัดบริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร ทำกิจกรรมไปตามบทบาทที่มีอยู่ โดยที่ไม่ทราบว่าจะงานที่ทำเป็นกิจกรรมที่ประชาชนสามารถหาความรู้ได้ การบริหารยังไม่เป็นไปเพื่อการบริหารเพื่อมุ่งการเรียนรู้ เพราะฉะนั้น อาจจะต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ ปรับบริการ ปรับกิจกรรมให้มาสู่ การให้การศึกษาเรียนรู้มากขึ้น

● แนวทางการแก้ปัญหา มีดังนี้

1) ชี้แจงให้กรรมการและผู้เกี่ยวข้องในการบริหารและดูแลแหล่งการเรียนรู้ให้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าว

2) พิจารณาวางวิธีการที่จะจัดกิจกรรมที่หลากหลายในแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) หารูปวิธีให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม รับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ เช่น ให้ประชาชนหมุนเวียนเข้ามาเป็นกรรมการ

4) มีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้เป็นระยะเพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนา

5) หน่วยงานควรประกาศเกียรติคุณแก่คณะกรรมการบริหารที่บริหารและดูแลแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่นๆ

6) สร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ โดยให้แต่ละแหล่งการเรียนรู้ช่วยเหลือสนับสนุนกันในการจัดกิจกรรม

7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรถามหาทุนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมของแหล่งการเรียนรู้เหล่านี้ เพราะถือได้ว่าเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนได้

8) มีการประสานงานระหว่าง กรรมการผู้รับผิดชอบของแหล่งการเรียนรู้ ให้มีความเข้าใจว่า สถานที่ดังกล่าวสามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนได้และแนะแนวทางว่า ควรจะเตรียมตัวในส่วนใด จัดอย่างไร จัดกิจกรรมอะไร เพื่อเผยแพร่กิจกรรมให้เป็นความรู้แก่ประชาชนต่อไป

3.5.3 ปัญหาจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า มีปัญหาในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ยังใช้ประโยชน์จากแหล่งชุมชนน้อย เมื่อเทียบสัดส่วนกับกิจกรรมที่จัด

2) บุคลากรของหน่วยงานไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแหล่งความรู้ในชุมชน เช่น ความสำคัญ ประโยชน์ ลักษณะการใช้ เป็นต้น

3) ไม่เห็นความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ ไม่มีตัวอย่างให้เห็นว่า สามารถนำแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาช่วยในการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบได้อย่างไร

4) ไม่มีแหล่งข้อมูลว่ามีแหล่งการเรียนรู้ใดบ้างอยู่ในชุมชน

5) ไม่มีนโยบายชัดเจนจากหน่วยงานกลางว่า ควรใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนหรือไม่อย่างไร

6) ไม่มีการวางแผนการใช้ ในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกระบบนั้น บุคลากรผู้จัดกิจกรรมมิได้กำหนดในแผนกิจกรรมว่าจะใช้แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนในกิจกรรมใด ขั้นตอนใด ดังนั้นจึงแล้วแต่ผู้จัดกิจกรรมที่จะใช้หรือไม่ใช้

7) การใช้แหล่งการเรียนรู้ยังขาดความต่อเนื่อง ใช้เพียงครั้งสองครั้งก็ไม่ใช้อีก

8) การติดตามประเมินผลการใช้มีน้อย ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ถึงผลดี และผลเสียในการนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อไป

● แนวทางการแก้ปัญหา มีดังนี้

1) จัดทำบัญชีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ทราบว่าในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ใดบ้าง

2) ประชาสัมพันธ์แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้เป็นที่รู้จักของประชาชน

3) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรผู้จัดการศึกษา เพื่อให้เป็นประโยชน์ของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

4) นำเสนอผลการใช้ให้เห็นตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานหรือผู้จัดที่ไม่เคยใช้ประโยชน์

5) จัดให้มีหน่วยประสานงานกลางระหว่างแหล่งการเรียนรู้ชุมชนกับหน่วยงานผู้จัดการศึกษาออกระบบ เพื่อให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น

6) มีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงานผู้จัดการศึกษาออกระบบเป็นระยะ จะทำให้แต่ละหน่วยงานได้รู้สภาพการจัด

กิจกรรมของกันและกัน รู้ถึงผลของการใช้แหล่งการเรียนรู้ เห็นตัวอย่างการใช้ หรืออีกกันเพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

7) มีนโยบายสนับสนุน หน่วยงานในส่วนกลางควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้หน่วยงานในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรม อีกทั้ง ให้หน่วยงานในพื้นที่สนับสนุนให้ประชาชนมาใช้บริการจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างเต็มที่

3.5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของประชาชน

สภาพของการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่าประชาชนมาใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดโอกาสในการร่วมกันพัฒนา ร่วมกันดูแลรักษา ร่วมสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่างๆ เพราะไม่เห็นถึงความสำคัญ ดังนั้น ในการสร้างให้ชุมชนแต่ละชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาตลอดชีวิต จึงควรมีแนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ดังนี้

1) กำหนดเป็นนโยบาย รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

2) กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการกำหนดหน่วยงานหลักที่จะรับผิดชอบในการรณรงค์เรื่องนี้ และอาจจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆได้

3) ครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น โดยดำเนินการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับตำบลและหมู่บ้าน

4) ใช้สื่อหลากหลายประเภทในการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน และต้องมั่นใจว่าสื่อที่ใช้เข้าถึงประชาชนได้ รวมทั้งการใช้สื่อพื้นบ้านมาเผยแพร่ความรู้ สื่อพื้นบ้านสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรมของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

5) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนด้วยกัน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น อบรมให้ความรู้แก่ผู้แทนชุมชน แล้วให้ผู้แทนชุมชนไปให้ความรู้ต่อชาวบ้าน เป็นต้น

6) มีการติดตามผลการให้ความรู้ หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจว่าวิธีการต่างๆ ใช้ได้ผลดีเพียงใด ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจเพียงใด ต้องปรับการดำเนินงานหรือไม่

7) การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

4. สวนสาธารณะ

4.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

มีผู้ให้คำจำกัดความคำว่า สวนสาธารณะ ไว้หลากหลาย ดังนี้
จิตตินันท์ เรืองวีรยุทธ กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ สถานที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงาม โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปพักผ่อนออกกำลังกาย และได้สัมผัสกับสภาพธรรมชาติ นอกจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่แบบเมือง

พงษ์ไพบุลย์ ศิลาวราเวทย์ กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ สถานที่ซึ่งแวดล้อมด้วยสนามหญ้า สระน้ำ ต้นไม้ ทั้งประเภท ไม้ดอกไม้ประดับ อาคารและที่นั่ง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและ ออกกำลังกายของประชาชน

วีรวิ น้อยพิทักษ์ กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ ที่จัดขึ้นโดยรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสร้างสวนสาธารณะ เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป โดยไม่มีการเก็บ ค่าบริการใดๆ ทั้งสิ้น มีการจัดบริเวณไว้อย่างสวยงาม ประกอบไปด้วย ต้นไม้ ทั้งไม้ดอกไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ความสะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการของ ประชาชนผู้มาใช้บริการในพื้นที่

เอี่ยมพร วิสมหมาย กล่าวว่า สวนสาธารณะและสถานที่ พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่ที่ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งก่อสร้าง และธรรมชาติ โดยให้แนวคิดว่าเป็นพื้นที่ที่ใช้ออกกำลังกาย และพักผ่อน ทางด้านจิตใจหลังจากภารกิจประจำวัน สถานที่เหล่านี้อาจจะเป็น สวนสาธารณะ วนอุทยาน สวนสัตว์ สนามกีฬา บริเวณถนน โดยจัด ทางเดินที่ร่มรื่น อาจจะมีประดับด้วยน้ำพุ แก้วน้ำหนึ่ง แสงไฟ เพื่อให้ ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจและปลอดภัย

อดิพร พรหมทะสาร กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐและท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายความเมื่อยล้าหรือความตึงเครียดที่เกิดจากภารกิจประจำวัน เช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เป็นต้น โดยไม่คิดค่าตอบแทน สามารถเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลา ที่เปิดทำการ ภายในบริเวณสวนจะมีการจัดและตกแต่งไว้อย่างสวยงาม

ด้วยต้นไม้และดอกไม้หลายชนิด มีความร่มรื่น พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการ เช่น ห้องน้ำ แสงไฟ เป็นต้น

จากความหมายของคำว่า สวนสาธารณะ ที่มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ สรุปว่า **สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป และเป็นที่พักอบกกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การออกกำลังกาย โดยมีการจัดแต่งบริเวณไว้อย่างสวยงาม พร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการแก่ประชาชน**

4.2 ความสำคัญของสวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมือง

สวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมืองมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นสถานที่ที่คนใช้สร้างความสมบูรณ์ให้แก่ตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. เป็นสถานที่ป้องกันการบุกรุกทำลายธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้ธรรมชาติเกิดความสมดุลกันเอง
3. เป็นสถานที่ที่กระตุ้นให้มีการศึกษาที่ดีขึ้น รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในทางที่ถูกต้อง

นอกจากจะสนองความต้องการของคนทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว สวนสาธารณะยังช่วยป้องกันทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ไม่ให้สูญหาย ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ได้แก่ อากาศ ดิน น้ำ และสัตว์ป่า ความต้องการที่วางสำหรับสวนสาธารณะในเมืองใหญ่ทำให้เกิดผลดี เช่น มีที่ว่างสำหรับปลูกต้นไม้มากๆ เมื่อมีการปลูกต้นไม้แล้ว ต้นไม้ก็จะทำหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดอากาศเสีย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และป้องกันชีวิตสัตว์ป่า และช่วยให้คน

ในสังคมได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รู้ซึ่งถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาธรรมชาติไว้ สิ่งต่างๆ ที่สร้างไว้ในสวนสาธารณะมีผลดีต่อเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ๆ เช่น บริเวณธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สถานที่เล่นกลางแจ้ง เป็นต้น เป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงและที่ห่างไกลให้เข้ามายังสวนสาธารณะ นอกจากนี้ สวนสาธารณะมีประโยชน์ต่อการศึกษานอกสถานที่เป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกสถานที่เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในห้องเรียน โดยเน้นหนักการใช้ประโยชน์ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับคน

4.3 ลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

■ ด้านการให้ความสะดวก

1. มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป
2. มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบได้ว่าควรไปที่ใดก่อน
3. ถนนภายในสวนสาธารณะควรมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้ง และสัดส่วนตามมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถ และมีต้นไม้ร่มรื่นสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สถานที่
4. มีถังขยะ สุขาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้
5. มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการ

■ ด้านความปลอดภัย

1. มียามรักษาการณ์
2. มีแสงสว่างในเวลากลางคืน

3. มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลากลางคืนควรเปิดประตูเดียว
4. มีรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น กั้นริมแม่น้ำ เมื่อสวนนั้นอยู่ใกล้สนามเด็กเล่น
5. ตรวจสอบสายไฟและปลั๊กไฟ อย่างสม่ำเสมอ
6. ตัดต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้มีดทับเกินไป
7. ควรมีหน่วยพยาบาล

■ การดูแลรักษา

1. ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น
2. ตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้
3. ให้อุ๋ย รดน้ำพรวนดิน และฉีดยาป้องกันแมลง
4. มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย
5. ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ ติดป้าย หรือทำรั้วใหม่
6. ชัดชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาความสะอาด
7. อนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น

4.4 ประเภทของสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้

1. **สวนสาธารณะแบบธรรมชาติ** หรือ Resource-Based Park หรือ Natural Park จัดเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ตั้งแต่ 1,000 ไร่ จนถึง 1,000,000 ไร่ มีสภาพดั้งเดิมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน อยู่ห่างไกลชุมชนและเมือง อยู่ในความรับผิดชอบของ

หน่วยงานกลางหรือรัฐบาล เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์เพื่อ
นันทนาการหรือท่องเที่ยวทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน กิจกรรม
นันทนาการต่างๆ มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยตรง สวนสาธารณะที่
สำคัญ ได้แก่ วนอุทยาน (Forest Park) และอุทยานแห่งชาติ (National
Park)

2. สวนสาธารณะแบบสร้างขึ้นใหม่ สวนสาธารณะแบบนี้เป็น
การพัฒนาหรือสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาใหม่เกือบทั้งสิ้น ตั้งแต่การอำนวยความสะดวก
ไปจนถึงต้นไม้และสนามหญ้า แม้ว่าพื้นที่บางแห่งจะมี
ความเป็นธรรมชาติเหลืออยู่บ้างก็ตาม โดยปกติจะเปิดให้ประชาชน
ใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนได้ตลอดวัน แต่ไม่อนุญาตให้พักผ่อน
สวนสาธารณะเหล่านี้เรียกว่า City Park หรือ Municipal Park หรือ
District Park หรือ Provincial Park ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ

3. สวนหย่อม (Pocket Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่ขนาดเล็ก
ริมถนน กลางถนน หรือบริเวณรอบอนุสาวรีย์ต่างๆ ที่จัดตกแต่ง
เพื่อความสวยงามแก่บริเวณใกล้เคียงเพื่อความสวยงาม บางแห่งให้
ประชาชนเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การนั่งเล่น
และการเดินเล่น

4. สวนสาธารณะชุมชน (Community Park) หมายถึง บริเวณ
พื้นที่ธรรมชาติหรือจัดตกแต่งปรับปรุงขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้าน
การพักผ่อนหย่อนใจแก่บุคคลทั่วไปทุกระดับชั้นที่อยู่ในชุมชนนั้นและ
บริเวณใกล้เคียง

5. สวนสาธารณะในเมือง (City Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่
กว้างในเมือง มีสภาพตามธรรมชาติหรือจัดตกแต่งขึ้น เพื่อการพักผ่อน
หย่อนใจของประชาชนในเมือง

อมรรัตน์ กฤตยานวิชัย แบ่งประเภทสวนสาธารณะตามความแตกต่างในการให้บริการ ดังนี้

1. สวนสาธารณะ (Public Park) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐได้จัดหาให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัยได้ใช้บริการ โดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใดๆ ประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่ทำการได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนขนาดเล็กๆ เช่น สวนวงเวียน 22 กรกฎาคม สวนลี้ปสามห้าง เป็นต้น

2. สวนกึ่งสาธารณะ (Semi-public Park) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดหาและบำรุงรักษาเช่นกัน เปิดให้ประชาชนใช้บริการมีการจ่ายค่าตอบแทน แต่เป็นไปในลักษณะไม่แสวงหากำไร โดยคิดค่าธรรมเนียมผ่านประตูเท่านั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนประเภทนี้มีเพียงแห่งเดียวคือ องค์การสวนสัตว์ฯ สวนประเภทนี้ ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์เชียงใหม่ เป็นต้น

3. สวนเอกชน (Private Park) สวนประเภทนี้เอกชนเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะประชากรวัยเด็ก มีลักษณะเป็นสวนสนุก มีอุปกรณ์ของเล่นที่แปลกใหม่เรียกเก็บค่าบริการค่อนข้างสูง เพราะมีการลงทุนสูงมาก เช่น สวนสยาม แดนเนรมิต

กองสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ได้จำแนกสวนสาธารณะตามลักษณะพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ และตามลำดับชั้นออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. สวนหย่อมขนาดเล็กย่านชุมชน มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 1 กิโลเมตร ให้บริการในระยะเดินเข้าถึง

ใช้เวลา 5-10 นาที อาจจะอยู่ในระหว่างอาคาร ใช้เป็นสนามเด็กเล่น
สถานที่ออกกำลังกายและพบปะสังสรรค์ของประชาชนทุกวัย

2. สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน มีขนาดพื้นที่ 2-25 ไร่
รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 1-3 กิโลเมตร เป็นสวนสำหรับผู้อาศัย
ในละแวกนั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1

3. สวนชุมชน มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 25-125 ไร่ รัศมีให้บริการ
ในวงรอบ ประมาณ 3-8 กิโลเมตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น
มากกว่าสวนระดับที่ 1 และ 2 มีที่เล่นกีฬา พื้นที่พักผ่อนชมธรรมชาติ
สวยงาม

4. สวนสาธารณะขนาดกลาง หรือสวนสาธารณะระดับเขต
มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 125-500 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบมากกว่า 8
กิโลเมตร ให้บริการทั้งผู้ที่เดินเท้าเข้าถึงและผู้ที่อยู่ในระยะไกล
สามารถเดินเท้าหรือเข้าถึงด้วยระบบขนส่งมวลชนหรือรถยนต์
มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในสวนระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 เช่น
พื้นที่ปิกนิก ลานอเนกประสงค์และบริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บึงน้ำ
ลำธาร สวนดอกไม้ขนาดใหญ่

5. สวนสาธารณะขนาดใหญ่ หรือสวนสาธารณะระดับเมือง
มีขนาดพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ รัศมีให้บริการวงรอบแก่คนทั้งเมือง
และพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง มีลานกว้างเพื่อจัดงาน
ผู้ให้บริการเป็นผู้เดินทางมาจากทั่วกรุงเทพฯ และใช้เวลาพักผ่อนมากกว่า
ครึ่งวัน มีกิจกรรมหลากหลายดึงดูดความสนใจ นอกเหนือจากสวน
ระดับล่าง

6. สวนถนน มีความกว้างของพื้นที่กว่า 3 เมตร ไม่จำกัด
ความยาว ปลูกต้นไม้ 2 ข้างทาง เว้นที่ตรงกลางไว้เป็นทางเดิน แบ่งเป็น

3 ประเภทคือ สวนไหลทางหรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง สวนทางแยก

7. สวนเฉพาะทางหรือสวนอเนกประสงค์ มีพื้นที่ที่ไม่จำกัดขนาด เช่น สวนประวัติศาสตร์ สวนวัฒนธรรม สวนกีฬา เป็นต้น

4.5 มาตรฐานสวนสาธารณะต่อประชากร

ในการศึกษามาตรฐานพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรนั้น การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง สภาพภูมิอากาศ สภาพพื้นฐานทางโครงสร้างของชุมชน ลักษณะกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งกฎหมายข้อกำหนดต่างๆ ของแต่ละประเทศ ดังแสดงใน ตารางที่ 1

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ

ตารางที่ 1 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศต่างๆ

ประเทศ	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย : ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1 คน (หน่วย : ตารางเมตร)
มาตรฐานสากล	9.38	15
สหรัฐอเมริกา	25	40
อังกฤษ	17.5	23
เม็กซิโก	9.4	15
โปแลนด์	9.4	15
สิงคโปร์	6.8	10.9
ญี่ปุ่น	3.37	5.4
มาเลเซีย	1.80	2.90
ไทเป	0.25	0.40

ที่มา : Park and Greenery Space Planning in a large City: Laboratory of Urban Landscape Design, Nobura Masuda, Prefecture, College of Agriculture.

มาตรฐานพื้นที่สำหรับสวนสาธารณะของประเทศต่างๆ เห็นได้ว่าสวนสาธารณะของประเทศทางตะวันตกส่วนใหญ่มีเนื้อที่สูงกว่ามาตรฐานสากล ส่วนประเทศในแถบเอเชียส่วนใหญ่มีเนื้อที่สวนสาธารณะต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก เนื่องจากประเทศในแถบเอเชียไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสาธารณะ อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านลักษณะอากาศ อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ แม้จะเป็นประเทศที่มีพื้นที่น้อย แต่ก็ได้พัฒนาคุณค่าทางสังคมให้ประชากร โดยกำหนดมาตรฐานของสวนสาธารณะไว้ค่อนข้างสูง

สำหรับประเทศไทย มีการกำหนดมาตรฐานสวนสาธารณะ โดยหน่วยงานต่างๆ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศไทย

หน่วยงาน	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย:ตารางเมตร)	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย:ไร่)	หมายเหตุ
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	10	16	ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเทศไทย
บริษัท Litchfield Whiting Brown & Associate	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
สำนักผังเมือง	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
JICA	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
การเคหะแห่งชาติ	2	3.20	เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย
ผังนครหลวงฉบับปรับปรุง	1.80	2.88	รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ต่อ 1,000 คน และสนามเด็กเล่น 0.30 ไร่ต่อ 1,000 เป็นมาตรฐานที่ผังเมืองนิยมใช้

4.6 กฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะ

ในการดูแลสวนสาธารณะทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

■ **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะ** ได้แก่ พระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เป็นกฎหมายบังคับโดยตรง หรือเกี่ยวข้องกับการดูแลสวนสาธารณะบางส่วน ดังนี้

มาตรา 89 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอื่นให้กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครในเรื่องต่อไปนี้

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร และตามที่กฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร
2. การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด
3. การป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย
4. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
5. การผังเมือง
6. การจัดให้มีการบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ ทางระบายน้ำ
7. การวิศวกรรมจราจร
8. การขนส่ง

9. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
10. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
11. การควบคุมอาคาร
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
15. การสาธารณสุขโรค
16. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
17. การจัดให้มีการควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
18. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
19. การจัดให้มีการควบคุมและการฆ่าสัตว์
20. การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยในโรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่นๆ
21. การจัดการศึกษา
22. การสาธารณสุขการ
23. การสังคมสงเคราะห์
24. การส่งเสริมการกีฬา
25. การส่งเสริมการประกอบอาชีพ
26. การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร

■ **หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลสวนสาธารณะ** ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเทศบาลต่างๆ รายละเอียดดังนี้

1) หน่วยงานที่ดูแลสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร

สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพันธกิจ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

■ วิสัยทัศน์

กรุงเทพมหานคร นครแห่งความร่มรื่น อบอุ่น เอื้ออาทร

■ พันธกิจ

1. เสริมสร้างทุกส่วนภาคของสังคม ให้เกิดการมีส่วนร่วมที่จะทำให้สังคมไทยอบอุ่น เอื้ออาทร

2. เพิ่มพื้นที่สีเขียว ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา และห้องสมุดประชาชน ให้มีสัดส่วนเหมาะสมกับเมือง

3. อนุรักษ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักและอยู่ควบคู่กับสังคมไทย

4. ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการและการกีฬาให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

5. ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กเร่ร่อน และผู้ประสบสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับการดูแลอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นธรรม และเสมอภาค

■ วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครได้รับความเป็นธรรม ด้านสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง และหลากหลาย นำไปสู่ครอบครัวที่อบอุ่น เอื้ออาทร

3. เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชน

4. เพื่อใช้กิจกรรมกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ลดปัญหาทางสังคมของกรุงเทพมหานคร

■ เป้าหมาย

ด้านสิ่งแวดล้อม (สวนสาธารณะ)

1. สร้างสวนสาธารณะ สวนหย่อม และพื้นที่สีเขียว ให้ได้ พื้นที่สีเขียว 2.5 ตารางเมตรต่อคน ภายในปี 2549

ด้านสวัสดิการสังคม

1. เพิ่มจำนวนศูนย์เยาวชน ห้องสมุดประชาชน ให้ครบทุกพื้นที่
2. ปรับปรุงศูนย์ต่างๆให้ทันสมัย มีกิจกรรมที่หลากหลายและสนองต่อความต้องการของประชาชน มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 ต่อปี

3. จัดให้มีสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเยาวชนทุกพื้นที่

4. ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรประชาชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องร้อยละ 5 ต่อปี

5. ให้บริการแก่คนพิการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

ด้านวัฒนธรรม

1. สร้างกิจกรรมอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 5 ครั้ง

2. มีองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมในทุกเขต

3. มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เชิดชูและเผยแพร่ วัฒนธรรมไทย อย่างน้อยเขตละ 1 แห่ง

4. มีหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่รับผิดชอบด้านศิลปวัฒนธรรม

ด้านการกีฬา

1. เพิ่มประสิทธิภาพและจำนวนลานกีฬาให้ครบทุกพื้นที่
2. เพิ่มประสิทธิภาพและศูนย์ฝึกกีฬาอีก 12 แห่ง ภายในปี 2548

3. เพิ่มจำนวนประชาชนผู้มาใช้บริการด้านการกีฬา ลานกีฬา ศูนย์กีฬาของกรุงเทพมหานครให้มากขึ้น ร้อยละ 10 ต่อปี

ยุทธศาสตร์

1. ใช้สวนสาธารณะ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทัศนนาการและการกีฬาเป็นเครื่องมือก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสังคม นำไปสู่สังคมที่อบอุ่น เอื้ออาทร

2. ประสานทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กเร่ร่อนและผู้ประสบภาวะยากลำบาก ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

■ หน้าที่ในการดูแลสวนสาธารณะ

1) หน้าที่การดูแลสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร

การดูแลสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษา ต้นไม้ในสวนสาธารณะ สวนหย่อม การคัดลอกกรรมต้นไม้อื่น การขยายพันธุ์ไม้ การตกแต่งเมือง การออกแบบตกแต่งสวน การสร้างอาคารสถานที่ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะ สวนป่า สวนหย่อม

ให้คำปรึกษาแนะเกี่ยวกับต้นไม้แก่หน่วยงานต่าง ๆ อบรมเผยแพร่ให้ความรู้ด้านต้นไม้และสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยแบ่งงานภายในส่วนราชการ ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ และธุรการทั่วไป การนิติกรรมสัญญา งานการประชุม การเงินและงบประมาณ การบัญชีและพัสดุ การควบคุมดูแลสถานที่ และยานพาหนะของกองฯ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มงานวิชาการสวนและต้นไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านวิชาการเกษตร จัดการอบรมปลูก ตกแต่งต้นไม้ การศึกษาวิจัยด้านสวนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์ จัดนิทรรศการทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำคู่มือและวิธีปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ กำหนดแนวทางวางแผนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดทำข้อมูลสถิติต้นไม้และสวนสาธารณะ จัดทำหนังสือ จุลสาร การเผยแพร่ และให้บริการข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์และวิชาการเกษตรแก่หน่วยงานและประชาชน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. กลุ่มงานออกแบบสวน รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ รังวัด จัดหาข้อมูลเพื่อการออกแบบ เขียนแบบสวน คำนวณโครงสร้างและสถาปัตยกรรมประกอบสวน ตลอดจนแหล่งนั้นนันทนาการ ให้บริการออกแบบจัดสวนแก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งดูแลซ่อมแซมบำรุงไฟฟ้าระบบน้ำ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การควบคุมก่อสร้าง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4. สวนสวนและต้นไม้ 1 รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ในสวนสาธารณะและสถานที่ต่าง ๆ ในพระราชพิธีและสนับสุนนพันธุ์ไม้ให้แก่สำนักงานเขต ปลูก ตกแต่ง บำรุง รักษาต้นไม้ สนามหญ้า

ตัดแต่ง ขอย้าย ตัดโค่นต้นไม้ ติดตามประเมินผลงานการดูแลสวนหย่อม และต้นไม้ของพื้นที่กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ กลุ่มเขตบูรพา โดยแบ่งงาน ภายใน ดังนี้

4.1 ฝ่ายปลูกบำรุงรักษาและขยายพันธุ์ไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษาต้นไม้และสนามหญ้าในที่สาธารณะ สวนหย่อม ตัดแต่ง ขอย้าย ตัดโค่นต้นไม้ ขยาย พันธุ์ไม้ เพื่อตกแต่ง ในงานพระราชพิธีและสถานที่ต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4.2 สวนลุมพินี รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษาต้นไม้และสนามหญ้า การขยายพันธุ์ไม้เพื่อใช้ภายในสวน และหน่วยงานอื่นในพื้นที่ การจัดสร้างอาคารสถานที่และสิ่งอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกต่างๆ ในบริเวณสวนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4.3 สวนจตุจักร รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.4 สวนสราญรมย์ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.5 สวนเสรีไทย รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.6 สวนรมณีนาถ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.7 สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ รับผิดชอบเช่นเดียวกับ สวนลุมพินี

4.8 สวนสันติภาพ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.9 สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) รับผิดชอบเช่นเดียวกับ สวนลุมพินี

5. สวนสวนและต้นไม้ 2 รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนสวน และต้นไม้ 1 โดยรับผิดชอบพื้นที่กลุ่มเขตศรีนครินทร์ กลุ่มเขตเจ้าพระยา กลุ่มเขตกรุงธนเหนือและกรุงธนใต้ โดยแบ่งงานภายใน ดังนี้

5.1 ฝ่ายปลูกบำรุงรักษาและขยายพันธุ์ไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษาต้นไม้และสนามหญ้าในที่สาธารณะ สวนหย่อม ตัดแต่ง ขยายย้าย ตัดโค่นต้นไม้ ขยายพันธุ์ไม้ เพื่อตกแต่ง ในงานพระราชพิธีและสถานที่ต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

5.2 สวนหลวง ร.๙ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5.3 อุทยานเบญจสิริ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5.4. สวนพระนคร รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5.5 สวนหนองจอก รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5.6 สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5.7 สวนธนบุรีรมย์ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

2) หน้าที่การดูแลสวนสาธารณะในจังหวัดอื่น ๆ

การดูแลสวนสาธารณะในจังหวัดอื่น ๆ นั้น อยู่ในความ รับผิดชอบของเทศบาลของจังหวัด โดยใช้อำนาจหน้าที่ตามระเบียบบริหาร ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินการด้านสวนสาธารณะ ดังนี้

■ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
5. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

8. ให้น้ำสะอาดหรือการประปา
9. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
10. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
11. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
12. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

■ **กิจการที่ทำในเขตเทศบาล มีดังนี้**

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
6. ให้มีการสาธารณสุขการ
7. จัดทำกิจการที่จำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษาและพลศึกษา
10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

12. เทศพาณิชย์

นอกจากนี้ เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการ สาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ.2542 (ในส่วนของที่เกี่ยวกับสวน สาธารณะ) ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีการควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. ส่งเสริมการฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
8. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา

15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

17. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล

20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์

22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่นๆ

24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

25. การผังเมือง

4.7 ปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ

จากการวิจัยด้านสวนสาธารณะ ในประเด็นปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ ดังนี้

1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ พบว่า พื้นที่สวนสาธารณะ ขาดโปรแกรมสื่อความหมายที่ดี

2. ด้านความปลอดภัย สวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนของคนทั่วไป ดังนั้น การควบคุมมิจอชีฟเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ถ้าไม่สามารถ

ทำให้พื้นที่ที่มีความปลอดภัยแก่ผู้มาใช้ก็เท่ากับสร้างปัญหาการขาดแคลนของพื้นที่นันทนาการ เพราะทำให้ไม่มีผู้ใช้พื้นที่ดังกล่าวหรือใช้สวนสาธารณะด้วยความหวาดระแวง

3. ด้านความสะอาดและเป็นระเบียบ พบว่า ขยะเป็นปัญหาที่สำคัญมากของพื้นที่ โดยทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้พื้นที่สกปรกไม่น่าใช้นอกจากนั้น ภายในสวนก็มีร้านค้า หาบเร่ ขายของมีนเมา ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท เป็นต้น

4. ด้านการทำลายทรัพย์สินและต้นไม้เสียหายอยู่เสมอ

นอกจากนั้น กองสวนสาธารณะ กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการดูแลสวนสาธารณะ ดังนี้

1. อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่มีน้อย

2. มีงานต่างๆ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของงานดูแลรักษาสวนสาธารณะรับผิดชอบอยู่มาก เช่น งานตั้งเก้าอี้ งานบ่นเวทิลีลาศ งานจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

3. ประชาชนที่เข้ามาพักผ่อนไม่ให้ความร่วมมือในการรักษากฎระเบียบต่างๆ ของสวนสาธารณะ เช่น หัดขับรถในสวนสาธารณะ ไม่รักษาความสะอาด เล่นกีฬาในที่ห้ามเล่น ทำลายต้นไม้เสียหาย เป็นต้น

4. งบประมาณที่มีจำกัดเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสวนสาธารณะให้อยู่ในสภาพดี

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ มีดังนี้

จิตตินันท์ เรืองวีรยุทธ ศึกษาแนวทางการจัดสวนสาธารณะในพื้นที่เขตชั้นในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่เขตชั้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนสวนสาธารณะอยู่มาก ประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดสร้างหรือพัฒนาสวนสาธารณะเพิ่มมากขึ้น ขนาดของสวนสาธารณะที่สามารถจัดหาและพัฒนาได้เหมาะสม คือ สวนสาธารณะระดับที่เด็กเล่น สวนสาธารณะระดับละแวกบ้าน และสวนสาธารณะระดับชุมชน ขนาดของสวนดังกล่าวสามารถจัดสร้างให้กระจายอยู่ทั่วไป โดยมีความสอดคล้องกับพื้นที่ว่างที่มีอยู่จริงในสภาพปัจจุบัน และไม่เกิดปัญหาตามมาทีหลัง เช่น การเวนคืนที่ดินเป็นต้น แนวทางอื่นที่สามารถพิจารณาได้แก่ การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนช่วยพัฒนาพื้นที่ว่างที่มีอยู่ตกแต่่งเป็นสวนสาธารณะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนโดยทั่วไป ตลอดจนสมาชิกของหน่วยงานแต่ละแห่งนั้น

วัชร น้อยพิทักษ์ ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ และรูปแบบการใช้ประโยชน์ : ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้มาพักผ่อนส่วนใหญ่มีความเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการมีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพเหมาะสมแล้ว ได้แก่ สนามหญ้า ถนน ทางเท้า สวนหย่อม ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่ไม่เพียงพอและคุณภาพไม่เหมาะสม ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ โทรทัศน์ เป็นต้น สำหรับรูปแบบการมาใช้ประโยชน์พบว่า การนั่งพักผ่อน การเดินเล่น การชม

ทิวทัศน์ การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย เป็นรูปแบบการมาใช้ประโยชน์ที่ผู้เข้ามาพักผ่อนกระทำและร่วมกิจกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ นอกจากนี้ ผู้ที่มาพักผ่อนลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะทางสังคมที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นด้านปริมาณและคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและรูปแบบการใช้ประโยชน์แตกต่างกัน

สาธิตี ภวายน ศึกษาขีดความสามารถทางสังคมของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีสวนลุมพินี โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียวพบว่า ระดับการศึกษา รายได้ กิจกรรมภายในสวนลุมพินีที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสวนลุมพินีแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยศึกษากรณีตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอนโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ทางสวนสาธารณะที่มีต่อการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย และเพื่อศึกษามาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : ขั้นตอนการสำรวจและศึกษาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ มีขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

1. ศึกษา รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายระเบียบรวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ เอกสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ

2. ประสานงานกับสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเทศบาลในส่วนภูมิภาค เพื่อสำรวจสวนสาธารณะทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค และขอเสนอแนะในการเลือกสวนสาธารณะเพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา

3. สรุปรายชื่อสวนสาธารณะที่เป็นกรณีศึกษา ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร และเทศบาลจังหวัด จำแนกตามภูมิภาค ทั้ง 12 แห่ง ดังนี้

3.1 กรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนวชิรเบญจทัศ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และสวนหลวง ร.๙

3.2 ภาคกลาง ได้แก่ สวนสราญรมย์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.3 ภาคเหนือ ได้แก่ สวนล้านนา ร.9 และสวนบวหาด จังหวัดเชียงใหม่

3.4 ภาคตะวันออก ได้แก่ สวนศรีเมือง จังหวัดระยอง

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สวนประตูเมืองและสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

3.6 ภาคใต้ ได้แก่ สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4. ดำเนินการ จัดทำแบบสำรวจสภาพสวนสาธารณะและแบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ของสวนสาธารณะ โดยมีรายละเอียดของการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจัดสวนสาธารณะ ตลอดจนระเบียบ และมาตรฐานของสวนสาธารณะ

4.2 จัดทำแบบสำรวจและการสัมภาษณ์ดังกล่าว โดยมีประเด็นรายละเอียด ดังนี้

1) แบบสำรวจสภาพสวนสาธารณะ มีประเด็น
การสำรวจ ดังนี้

- องค์ประกอบในสวนสาธารณะ
- สภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะ
- ความปลอดภัย
- การดูแลรักษา
- กิจกรรมที่ประชาชนนิยม
- การจัดกิจกรรมการศึกษา

2) แบบสัมภาษณ์การจัดการเรียนรู้ของสวนสาธารณะ
มีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

- นโยบายและแผนงานของหน่วยงานที่ส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิต

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในการส่งเสริม
การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- หน่วยงานที่รับผิดชอบ
- มาตรฐานการเรียนรู้
- การประเมินผลการเรียนรู้
- การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้
- กลุ่มผู้เรียน
- กลุ่มผู้สอน
- กิจกรรมสวนสาธารณะให้บริการแก่ประชาชน

ทั้งที่ส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย

- หน่วยงานอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดกิจกรรม
- บุคลากร
- อุปกรณ์หรือกิจกรรมภายในอาคาร
- ลักษณะการให้บริการในสวนสาธารณะ
- การวัดและประเมินผลการดำเนินงาน
- ปัญหาของสวนสาธารณะ
- ข้อเสนอแนะ

5. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมาตรฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแหล่งการเรียนรู้ ประเภท สวนสาธารณะ ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 12 แห่ง โดยใช้แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทำขึ้นสำรวจและสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสวนสาธารณะทั้ง 12 แห่ง โดยกำหนดการสำรวจและสัมภาษณ์ ในช่วงเดือนเมษายน - กรกฎาคม 2547

ระยะที่ 2 : **ขั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ** มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะทั้ง 12 แห่ง ที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ ในระยะที่ 1
2. วิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายและแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของสวนสาธารณะที่มีต่อการศึกษาในระบบ การศึกษา

นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้จากการค้นคว้าเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์ สวนสาธารณะทั้ง 12 แห่ง ที่ดำเนินการในระยะที่ 1

3. วิเคราะห์เกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ แหล่งการเรียนรู้ทางสวนสาธารณะทั้ง 12 แห่ง ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในระยะที่ 1

4. สังเคราะห์ข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในภาพรวม เกี่ยวกับสวน สาธารณะกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่เชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และข้อเสนอเชิงนโยบาย และแผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสวนสาธารณะในการจัดการ ศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยใน ประเทศไทย รวมทั้ง เกณฑ์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของแหล่งเรียนรู้ด้านห้องสมุดประชาชน

5. นำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ของ แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ จากกรณีศึกษาทั้ง 12 แห่ง

ระยะที่ 3 : ขั้นตอนนำเสนอการจัดการเรียนรู้ของแหล่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ มีขั้นตอน การดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ

2. จัดทำรายงานการวิจัยและเผยแพร่งานวิจัยเกี่ยวกับการจัด การเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเภท สวนสาธารณะ

บทที่ 4

การจัดสวนสาธารณะ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความหลากหลายในแต่ละสวน คณะวิจัยได้ศึกษากรณีศึกษาสวนสาธารณะในทุกภูมิภาคของประเทศ จำนวน 12 แห่ง

กรณีศึกษาที่ 1 : สวนหลวง ร.๙

สวนหลวง ร.๙ เป็นสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่ ถนนสุขุมวิท 103 แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 500 ไร่ มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่หรือสวนระดับเมือง เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00 - 18.00 น. ประชาชนเข้ามาใช้บริการโดยเฉลี่ยประมาณ 10,000 - 20,500 คน ในวันธรรมดา และ 30,000 คน ในวันหยุดราชการ การให้บริการของสวน พบว่า ให้บริการทัศนศึกษาและศึกษาดูงาน 68 ครั้ง/ปี ให้บริการเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ 51 ครั้ง/ปี และกิจกรรมอื่นๆ 52 ครั้ง/ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลสวนหลวง ร.๙ คือ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

สวนหลวง ร.๙ สร้างขึ้นด้วยความร่วมมือร่วมใจของกรุงเทพมหานคร มูลนิธิสวนหลวง ร.๙ องค์การภาครัฐและเอกชน รวมถึงปวงชนชาวไทยเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในศุภมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ใน พ.ศ. 2530 โดยสร้างบนที่ดินของกรุงเทพมหานคร บริเวณหนองบอนที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ แต่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่รับน้ำก่อนระบายสู่แหล่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตามพระราชดำริ โครงการเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 ตามความมุ่งหวังร่วมกันที่จะสร้างสวนสาธารณะระดับนครให้เป็นหน้าตาของประเทศ และสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อให้ประชาชนได้มาเที่ยวพักผ่อนที่ดินผืนนี้ไม่ได้ต่อเนื่องกันเป็นผืนเดียว แต่มีหลายสิบโฉนดและหลายแปลงปะปนในที่ดินเอกชน จึงต้องแลกที่ดินกับเอกชน และได้รับบริจาคเพิ่ม ทำให้มีพื้นที่รวมถึง 500 ไร่ เหมาะสมกับการเป็นสวนระดับนคร และการแปรสภาพจากพื้นที่ลุ่ม รกร้าง เต็มไปด้วยหลุมบ่อและทุ่งนา ดงหญ้าสูงท่วม กลายเป็นสวนสาธารณะสมบูรณ์แบบที่งามสง่าจับตาตึงเนรมิต แสดงถึง พลังศรัทธา ความสามานสามัคคี และความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของชาติ และเป็นอนุสรณ์แห่งสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างพระมหากษัตริย์ และราษฎรชาวไทย ผลงานยิ่งใหญ่นี้จะสืบทอดเป็น มรดกล้ำค่าสู่รุ่นต่อไป

โครงสร้างหลักของสวนหลวง ร.๙ ได้รับการกำหนด ให้สอดคล้องกับหลัก 5 ประการ คือ เฉลิมพระเกียรติ ส่งเสริมวิชาการ รวบรวมพันธุ์ไม้ อนุรักษ์สิ่งมีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ ผังด้วยการปลูกฝังทัศนคติ การจัดภูมิทัศน์ ภายในสวนจึงสอดคล้องกับหลักดังกล่าว ลักษณะของสวนระดับเมือง แบ่งเป็น 6 บริเวณ

บริเวณที่ 1 อุทยานมหาราช บริเวณเฉลิมพระเกียรติ 21 ไร่ มีหอรัชมงคล ซึ่งเป็นอาคาร 9 เหลี่ยมศิลปะไทยประยุกต์ ตั้งอยู่กึ่งกลางพื้นที่ล้อมรอบ 3 ด้านด้วย “ตระพังแก้ว” มีสวนราชพฤกษ์ที่เป็นไม้มงคล และสีของดอกเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ แต่งบริเวณด้วยสระน้ำพุ 3 สระ เพิ่มความสง่างาม

อุทยานมหาราช

บริเวณที่ 2 สวนพฤกษศาสตร์ สมบูรณ์แบบ 150 ไร่ ตามหลักอนุกรมวิธานและนิเวศวิทยาแห่งแรกของไทย แบ่งเป็น 4 เกาะ มีน้ำล้อมรอบ มีอาคารแสดงพันธุ์ไม้ในร่มและพันธุ์ไม้ทะเลทราย สวนสมุนไพร ห้องสมุด หอพรรณไม้ และห้องปฏิบัติการ

บริเวณสวนพฤกษศาสตร์และห้องสมุด

บริเวณที่ 3 ตระพังแก้ว 40 ไร่ เป็นที่รับน้ำขานเมืองตามแนวพระราชดำริ ใช้จัดกิจกรรมทางน้ำ บริการเช่าเรือพาย และจักรยานน้ำ

บริเวณที่ 4 สวนรมณีย์ 50 ไร่ เป็นสวนเลียนแบบธรรมชาติ ท้องถิ่นแต่ละภาคของประเทศ จำลองป่าเขา ลำธาร น้ำตก ตกแต่งด้วยหินธรรมชาติจากภูมิภาค เป็นการนำความงามชนบทมาให้ชมในเมือง

บริเวณที่ 5 สวนน้ำ 40 ไร่ จำลองธรรมชาติจากป่าพรุในจังหวัดนราธิวาส เป็นแหล่งอนุรักษ์สัตว์น้ำ สร้างธรรมชาติที่เงียบสงบ ชุ่มชื้น รมเย็น

บริเวณที่ 6 สนามราษฎร์ 70 ไร่ เป็นลานอเนกประสงค์ใช้เป็นสนามกีฬา หรือจัดกิจกรรมตามเทศกาล มีศูนย์กีฬาเอกชนให้บริการและบริการเช่าสถานที่จัดประชุมสัมมนา

นอกจากนี้ มีจุดที่น่าสนใจในบริเวณสวน เช่น

1. สวนนานาชาติ สวนขนาดเล็กแสดงเอกลักษณ์การจัดภูมิทัศน์ของสวน 7 ชาติ คือ จีน ญี่ปุ่น สเปน อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี และอเมริกา ได้รับความร่วมมือจากสถานเอกอัครราชทูตแต่ละประเทศ

2. สวนเชิงผา ตกแต่งด้วยหินขนาดต่างๆ ประดับด้วยกลุ่มไม้ประดับ

3. สวนกำแพงหิน ตกแต่งจากหินสีชมพูในลักษณะเชิงชั้นแทรกด้วยไม้ดอกสวยงาม

4. สวนบัวเบญจพรรณ รวบรวมบัวหลากหลายพันธุ์ให้ศึกษา

5. มุมแมกโนเลีย รวบรวมพันธุ์ไม้ตระกูล Magnolia ที่มีเสน่ห์ด้วยความหอมของดอกไม้

6. สวนไม้เมืองหนาวน้อมเกล้าฯ ถวายพ่อหลวง ในช่วงวันที่ 1-31 ธันวาคม ทุกปี สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครจะงดงามไปด้วยการจัดภูมิทัศน์แปลงไม้ดอกเมืองหนาวสีสดใสสดุดตา ทุกปีมูลนิธิสวนหลวง ร.๙ ร่วมกับกรุงเทพมหานคร ได้จัดงาน “พรรณไม้งามอร่ามสวนหลวง ร.๙” ในช่วงประมาณวันที่ 1-10 มีนาคม

ภายในสวนหลวง ร.๙

ภายในสวนหลวง ร.๙ มีสภาพทั่วไป ดังนี้คือ มีป้ายบอกชื่อสวน บริเวณประตูทางเข้า มีแผนที่หรือแผนผังแสดงตำแหน่งต่างๆ ของสวนสาธารณะ ป้ายบอกชื่อต้นไม้ ป้ายชักชวนให้รักษาความสะอาด มีถนนภายในที่กว้าง มีส่วนโค้ง และลัดส่วนต่างๆ ตรงตามมาตรฐานทั่วไป มีถึงขยะ รวมทั้ง มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการ

อาคารและป้ายต่างๆ ภายในสวน

นอกจากนั้น มียามรักษาการณ์คอยดูแลอยู่ตลอดเวลา มีไฟฟ้า ติดตามถนนเป็นระยะ มีแสงสว่างเพียงพอ มีประตูทางเข้าออกเพียง ประตูเดียว มีป้ายบอกทางจราจร มีรั้วกั้นบริเวณ แยกถนนและทางเดิน เด็ดขาด มีการสำรวจซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ มีการ ตรวจตราสายไฟและปลั๊กไฟ ตัดแต่งต้นไม้ให้สวยงามอยู่เสมอ รวมทั้ง มีความสะอาด สวยงาม สนาบหญ้าและสถานที่ต่างๆ ได้รับการดูแล อย่างดี

ในการนี้ คณะวิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ตามหลักการ จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ในสวนหลวง ร.๙ ดังต่อไปนี้

นโยบายและแผน

สวนหลวง ร.๙ เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลร่วมกัน ระหว่างกรุงเทพมหานครกับมูลนิธิสวนหลวง ร.๙ นโยบายในการดูแล ใช้นโยบายของกรุงเทพมหานคร ดังนี้คือ

เป้าหมายในการดำเนินงาน

ดำเนินการจัดหา รักษา บริหาร และพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่งแจ้งและพื้นที่นันทนาการของเมือง เพื่อประโยชน์ สูงสุดของคนกรุงเทพฯ และผู้มาเยือน

แนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีหลายแนวทางด้วยกัน หากในส่วนของ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้

ข้อ 3) เพิ่มคุณค่าและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพฯ มหานคร ผ่านทางแหล่งทรัพยากรที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนัก

สวัสดิการสังคม โดยการเตรียมจัดกิจกรรมนันทนาการ การกีฬา วัฒนธรรม การสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ แก่ผู้ใช้บริการ รวมทั้งกำหนดให้สวนสาธารณะเป็น “แหล่งนันทนาการ เปิด” สำหรับประชาชนเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์จากสวนสาธารณะอย่าง คุ่มค่ามากที่สุด และจัดให้เป็น “ห้องเรียนธรรมชาติ” เพื่อใช้สำหรับเป็น แหล่งศึกษาพฤกษศาสตร์ตามฤดูกาลของเยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้บริการของคนในเมือง

ข้อ 5) จัดให้มีการดูแล บำรุงรักษา พัฒนาสวนสาธารณะ และแหล่งนันทนาการที่มีอยู่เดิม รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด โดยจัดให้เป็นระบบ มีตารางการบำรุงรักษาที่แน่นอน เพื่อประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้บริการของ ประชาชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในส่วนที่เป็นกฎหมายบังคับโดยตรง หรือเกี่ยวข้องในบางส่วนกับการดูแลสวนสาธารณะ คือ การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนหลวง ร.๙ มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร และมูลนิธิสวนหลวง ร.๙ สำนักงานสวนสาธารณะ อยู่ในความดูแลของสำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยได้แบ่งหน่วยงานออกเป็นฝ่ายบริหารงานทั่วไป กลุ่มงานวิชาการและสวนต้นไม้ กลุ่มงานออกแบบสวน สวนสวนและต้นไม้ 1 และ 2

ในส่วนของบุคลากร สวนหลวง ร.๙ มีบุคลากรดำเนินงาน ดังนี้คือ ข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 อัตรา และ ลูกจ้าง จำนวน 441 อัตรา (ลูกจ้างประจำ 327 อัตรา ลูกจ้างชั่วคราว 114 อัตรา)

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนหลวง ร. ๙ ของประชาชน พบว่า ประชาชนเข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬาหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จำนวนมากพอสมควร ประชาชนเข้ามาใช้บริการสวนหลวง ร.๙ อย่างสม่ำเสมอ และมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ ที่มีในสวน

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจในการใช้สวนหลวง ร.๙ โดยใช้วิธีการสอบถามด้วยวาจาถึงความพึงพอใจผู้เข้ามาใช้สวน และบางครั้งก็จะใช้แบบสอบถามประกอบกัน ส่วนการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ใช้ผลจากการฝึกปฏิบัติจริงและการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้

การดำเนินการสวนหลวง ร.๙ ได้รับงบประมาณบางส่วนจากสำนักงานสวนสาธารณะ และบางส่วนได้รับจากมูลนิธิสวนหลวง ร.๙

กิจกรรม

ประชาชนส่วนใหญ่ที่มาในสวนหลวง ร.๙ เข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเป็นหลัก กิจกรรมที่ประชาชนมาใช้บริการ ได้แก่ การพักผ่อน การนั่งเล่น การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย การวิ่ง การเดิน และการร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลุ่ม โดยตั้งเป็นชมรม เช่น ชมรมโยคะ ชมรมแอโรบิค เป็นต้น

นอกจากนั้น มีการใช้สวนหลวง ร.๙ เป็นสถานที่สำหรับทัศนศึกษา หรือใช้เป็นสถานที่ฝึกงานของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะใช้เป็นสถานที่ฝึกงานด้านพืชและสวน จากสถาบันต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น รวมทั้งใช้เป็นสถาบันฝึกอบรม เกี่ยวกับการดูแลสวนและต้นไม้ สำหรับประชาชนทั่วไป โดยสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ วิทยากรของสำนักงานเป็นผู้ให้ความรู้ การอบรมดังกล่าวใช้เวลาประมาณ 3 วัน มีผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 40 คน หลักสูตรการฝึกอบรมมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานในสถานที่จริง หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประกาศนียบัตรรับรอง ในการฝึกอบรมนี้ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพอใจการฝึกอบรมดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สวนหลวง ร.๙ ใช้เป็นสถานที่สำหรับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ที่มีความสนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้

มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเทศอิสราเอล ประเทศอังกฤษ เป็นต้น

ผู้เรียน

ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อการพักผ่อนในวันธรรมดา ประมาณ 10,000 - 25,000 คน ส่วนวันหยุดราชการประมาณ 30,000 คน การจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ผู้เรียน คือ ประชาชนทั่วทุกเพศทุกวัยตามจำนวนที่เหมาะสม

ผู้สอน

สวนหลวง ร.๙ จัดการฝึกอบรมเรื่องการดูแลและบำรุงรักษาพันธุ์ไม้ การปลูกต้นไม้ประเภทต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการฝึกอบรมเช่นนี้ สวนหลวง ร.๙ เป็นผู้จัดการฝึกอบรมเอง มีเจ้าหน้าที่ของสวนหลวง ร.๙ เป็นวิทยากร

ปัญหาที่พบ

การดำเนินงานสวนหลวง ร. ๙ ที่ผ่านมา มีปัญหาบางประการ คือ งบประมาณในการบำรุงรักษาจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เสียหาย ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาด้านสวัสดิการของลูกจ้างไม่เพียงพอ รวมทั้ง ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละสวนมักทำงานในส่วนของตัวเองที่ดูแล ไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกันเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

เจ้าหน้าที่ของสวนหลวง ร.๙ ให้ข้อคิดเห็นในด้านความคุ้มค่าในการใช้สวนหลวง ร. ๙ ของประชาชน โดยเห็นว่า การใช้สวนหลวง ร.๙ ยังไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร ควรขยายการใช้สวนหลวง ร. ๙ ออกไป เช่น ร่วมมือกับชุมชนมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนมาใช้สวนหลวง ร. ๙ มากขึ้น จัดให้ผู้เรียนในชุมชนใกล้เคียงมาทัศนศึกษา เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 2 : สวนลุมพินี

สวนลุมพินี ตั้งอยู่บนถนนพระรามที่ 4 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีขนาดพื้นที่ 360 ไร่ จัดเป็นสวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 04.30 - 21.00 น. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล คือ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

บรรยากาศภายในสวนลุมพินี

สวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของกรุงเทพมหานคร เป็นพระราชมรดกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานไว้ให้แก่ชาวพระนคร โดยมีจุดเริ่มต้นใน พ.ศ. 2468 เมื่อทรงครองราชสมบัติครบ 15 ปี ประกอบกับเศรษฐกิจตกต่ำหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงทรงมีพระราชดำริจัดงานแสดงพิพิธภัณฑ์สรรพสินค้า และทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่นประเทศตะวันตกทำได้ผลมาแล้ว โดยกำหนดจัดในฤดูหนาวปลายปี พ.ศ. 2468 และมีพระราชดำริว่า เมื่อเลิกการจัดงานแล้ว สถานที่นั้นควรจัดทำเป็นสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาและใช้พักผ่อน ทรงเลือกบริเวณทุ่งศาลาแดง ที่ดินส่วนพระองค์ที่เหลือจากการแบ่งเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นที่จัดงาน ทรงสละพระราชทรัพย์เป็นทุนประเดิมในการเตรียมสถานที่ ครั้งนั้น มีการขุดสระกว้าง สร้างเกาะลอยกลางน้ำ ตัดถนน และสร้างถาวรวัตถุ เช่น หอนาฬิกา ตึกแบบกรีก และทรงพระราชทานชื่อว่า “สวนลุมพินี” หมายถึง สถานที่ประสูติแห่งพระพุทธเจ้า ณ ตำบลลุมพินีวัน ประเทศเนปาล แต่ด้วยทรงเสด็จสวรรคตก่อน หมายกำหนดเปิดงานจึงต้องล้มเลิกงานไป

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 โครงการนี้ได้รับการรื้อฟื้นอีกครั้ง โดยทรงเช่าที่ดินด้านใต้ของสวนลุมพินี 90 ไร่ จัดเป็น “วนาเริงรมย์” คล้ายสวนสนุก และค่าเช่านำมาปรับปรุงที่ดินส่วนที่เหลือเปิดเป็นสวนสาธารณะ นับแต่นั้น สวนลุมพินีจึงเป็นสถานที่ให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานแก่ประชาชนมีทั้งการเล่นแข่งว้าว วิ่งว้าว ซิงช้า ม้าหมุน โดยทรงพระราชทานที่ดินให้รัฐบาลดูแล และมีพระกระแสรับสั่งให้ใช้เพื่อเป็นสวนสาธารณะเท่านั้น ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สวนลุมพินีเป็นที่ตั้งค่ายของทหารญี่ปุ่น สวนแห่ง

นี้จึงลดบทบาทลง จนสงครามเลิกในปี พ.ศ. 2495-2497 สวนถูกใช้เป็นที่
จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญ และมีการประกวดนางสาวสยามบริเวณเกาะลอย

สวนลุมพินีมีลักษณะเป็น “สวนอเนกประสงค์” ที่อำนวยความสะดวกและให้บริการด้านต่างๆ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
ออกกำลังกาย เล่นกีฬา ฝึกอาชีพ ห้องสมุดประชาชน แหล่งนันทนาการ
พบปะสังสรรค์และจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย
รวมทั้งผู้พิการมาใช้บริการสวนสาธารณะ

ปัจจุบัน มีประชาชนเข้ามาใช้บริการประมาณ 20,000 คน
ในวันธรรมดา และ 40,000 คนในวันหยุดราชการ การบริการสถานที่
เพื่อจัดกิจกรรม พบว่า สวนลุมพินีให้บริการสถานที่เพื่อการศึกษา
63 ครั้ง/ปี เพื่อการกีฬาและนันทนาการ 43 ครั้ง/ปี การถ่ายทำ
ภาพยนตร์ 63 ครั้ง/ปี และเพื่อทดสอบสมรรถภาพ 10 ครั้ง/ปี

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนลุมพินี

ด้านหน้าสวน มีป้ายบอกชื่อสวนลุมพินีบริเวณประตูทางเข้า
มีถนนเพื่อให้ประชาชนออกกำลังกายตอนเช้าและเย็น ลานตะวันยิ้ม
เป็นลานกิจกรรมนันทนาการที่ออกแบบเพื่อคนพิการ มีสำนักงาน
สวนอยู่ด้านหน้า สนามเด็กเล่น สนามหญ้า ต้นไม้ยืนต้นให้ร่มเงา
และความร่มรื่นหลายชนิด นอกจากนั้น มีไม้สกุลปาล์มอีกหลายชนิด
สวนไผ่และสวนไม้ไทยโบราณ บรรยากาศร่มรื่น ไม้ดอกไม้ประดับ
ในสระน้ำ ปลาหลากหลายชนิด อากาศบริสุทธิ์ ตามทางเดินมีไฟถนน
เป็นระยะ มีถังขยะ สุขา ให้บริการ มีรั้วกันรอบบริเวณสวน มีที่
จอดรถจำนวนมาก มีการรวมกลุ่มของประชาชนในรูปของชมรมต่างๆ
เช่น ชมรมนักวิ่ง และสถานที่ที่กรุงเทพมหานครมาจัดกิจกรรม เช่น

ศูนย์ผู้สูงอายุ ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก ศูนย์ฝึกอาชีพ ห้องสมุดประชาชน
ศูนย์เยาวชน เป็นต้น

ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก

ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร และชมรมผู้สูงอายุ

สวนลุมพินี มียามรักษาการณ์หน้าประตูเพื่อดูแลความปลอดภัย
ในสวน อาคารสถานที่ พบว่า มีความเรียบร้อย เนื่องจากสวนลุมพินี
มีการดูแลสำรวจซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟและ
ปลั๊กไฟ รวมทั้ง ดูแลตัดแต่งต้นไม้ให้สวยงามอยู่เสมอ สนามหญ้าและ
สถานที่ต่างๆ ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

นโยบายและแผน

นโยบายของสวนลุมพินีต้องการให้เป็นสวนอเนกประสงค์ ประกอบกิจกรรมหลากหลาย ทั้งการพักผ่อน หย่อนใจ การออกกำลังกาย การฝึกอาชีพ การเรียนรู้จากห้องสมุด แหล่งนันทนาการ พบปะสังสรรค์ โดยสวนลุมพินีได้ยึดแนวทางของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ที่ต้องการทำให้กรุงเทพเป็นเมืองแห่งความร่มรื่น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น สังคม เอื้ออาทร สมานฉันท์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนลุมพินี ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เช่นเดียวกับสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครทุกสวน

การดำเนินงาน

หน่วยงานรับผิดชอบสวนลุมพินี ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา การบริหารสวนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะเป็นผู้บริหาร สวนลุมพินีมีบุคลากรดำเนินงาน ดังนี้ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะทำหน้าที่ หัวหน้าสวน รองหัวหน้าสวน เจ้าหน้าที่ เกษตร และลูกจ้าง

การประเมินผลการดำเนินงานสวนลุมพินี พบว่า มีการประเมิน การดำเนินงานของสวนลุมพินีหลายวิธี กล่าวคือ หากต้องการ สอบถามความพึงพอใจในการใช้บริการ ใช้การสอบถามด้วยวาจา ส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างประเมินโดยหัวหน้างาน เฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนั้น สวนลุมพินียังได้รับการตรวจสอบ

จากสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม เป็นประจำทุกปี

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนลุมพินีของประชาชน พบว่า ประชาชนเข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ในสวนลุมพินี เช่น เข้าร่วมเล่นกีฬาในศูนย์เยาวชน อบรมลีลาศในสโมสรพลเมืองอาวุโส ร่วมหลักสูตรตุนก เข้าฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพฯ ฟังธรรมะในสวน ฟังดนตรีในสวน และได้มีการสำรวจความพึงพอใจการใช้สวนสาธารณะ และพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการด้านต่างๆ ของสวนลุมพินีเป็นอย่างดี

ศูนย์ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร

การประเมินผลการเรียนรู้

ความพึงพอใจการใช้สวนลุมพินีใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้มาใช้สวนลุมพินี โดยการซักถามด้วยวาจา ส่วนการฝึกอบรมได้ให้ประกาศนียบัตร เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว ในส่วนของการฝึกอบรมมีการประเมินผล 2 ลักษณะ คือ การประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่

การพิจารณาผลงานจากการปฏิบัติ หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติได้ครบตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม นับว่าผ่านการฝึกอบรม นอกจากนี้มีการประเมินความพึงพอใจการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงการฝึกอบรมในครั้งต่อไป ด้วยการใช้แบบสอบถามจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมอีกด้วย

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนลุมพินีได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน คือ ได้รับงบประมาณการดูแลจากกรุงเทพมหานคร และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในลักษณะของการสร้างสถานที่ เช่น สนามบาสเกตบอล สนามเด็กเล่น สวนเสริมสมรรถภาพทางร่างกาย การทำป้ายของสวน เป็นต้น

สถานที่ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนลุมพินีได้ให้บริการด้านความรู้มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่สำหรับทัศนศึกษา โดยโรงเรียนต่างๆ นำนักเรียนมาทัศนศึกษาพันธุ์ไม้และนกชนิดต่างๆ ในสวน หรือประกอบกิจกรรมการศึกษาวิชาต่างๆ โดยให้นักเรียนศึกษาสังเกตและทำรายงานเกี่ยวกับพันธุ์ไม้และนกชนิดต่างๆ เป็นต้น

ในส่วนของกิจกรรมกีฬาในร่ม กิจกรรมฝึกวิชาชีพ กิจกรรมลีลาศของผู้สูงอายุ เป็นการดำเนินงานโดยกองนันทนาการ สำนักพัฒนาชุมชน โดยสวนลุมพินีเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านสถานที่

กิจกรรมดนตรีในสวน

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการสวนลุมพินี ในวันธรรมดา ประมาณ 20,000 คน ส่วนวันหยุดราชการมีผู้เข้ามาใช้บริการ ประมาณ 40,000 คน

ผู้สอน

สวนลุมพินีได้จัดอบรมเกี่ยวกับการดูแล โดยร่วมมือกับบริษัท เทเลคอมเอเชีย และเจ้าหน้าที่ประจำสวนสาธารณะเป็นวิทยากรร่วมกับ บริษัทดังกล่าว

ปัญหาที่พบ

ปัญหาสวนลุมพินี มีหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาความสะอาด กล่าวคือ ประชาชนที่มาใช้บริการ ไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด
2. ปัญหาขาดงบประมาณในการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้รับ มีจำนวนไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาสวนลุมพินี
3. ปัญหาเรื่องผู้มั่วสุมในสวนลุมพินี เนื่องจากพื้นที่การดูแล กว้างมาก หากแต่มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย จึงทำให้ดูแลสวนลุมพินีได้ ไม่ทั่วถึง และบางครั้งมีวัยรุ่นมาจับกลุ่มมั่วสุม
4. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ รวมทั้งเมื่อขาดคนไม่สารทหาบุคลากรมาทดแทนได้

ข้อเสนอแนะ

1. สร้างสวนลุมพินีให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของสวน ควรให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละสวน และเพิ่มความหลากหลาย
2. ส่งเสริมให้สวนลุมพินีเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและการศึกษาด้านธรรมชาติ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 3 : สวนจตุจักร

สวนจตุจักร ตั้งอยู่บนถนนกำแพงเพชร 1 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งหมด 190 ไร่ เป็นสวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 04.30 - 21.00 น. หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ คือ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร จำนวนประชาชนผู้มาใช้บริการ วันธรรมดา ประมาณ 7,000 คน วันหยุดราชการ ประมาณ 30,000 คน การให้บริการสถานที่เพื่อจัดกิจกรรม พบว่า สวนจตุจักรให้บริการด้านทัศนศึกษาและศึกษาดูงาน ประมาณ 10 ครั้ง/ปี ให้บริการสถานที่เพื่อถ่ายทำภาพยนตร์ ประมาณ 35 ครั้ง/ปี และกิจกรรมอื่นๆ ประมาณ 20 ครั้ง/ปี

สวนจตุจักรเปิดเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2523 โดยมีจุดเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2518 ซึ่งการรถไฟแห่งประเทศไทยได้น้อมเกล้าถวายที่ดิน 100 ไร่ เพื่อสร้างสวนสาธารณะตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 4 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2518 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามของสวนแห่งนี้ว่า “สวนจตุจักร” เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2519

สวนจตุจักรเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของหน่วยงาน พ่อค้า ประชาชนทั้งหลายที่ตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่สีเขียว เพื่อการพักผ่อน และสิ่งแวดล้อม มีอนุสรณ์เป็นประจักษ์พยานแห่งความร่วมมือในครั้งนั้น พื้นที่ตกแต่งเพิ่มความงามเป็นสัญลักษณ์ของสวนสาธารณะเก่าแก่

กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หอนาฬิกา นาฬิกาตอกไม้ หอประติมากรรม
อาเซียน 6 ประเทศ

หอนาฬิกา

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนจตุจักร

ด้านหน้าทางเข้าสวนจตุจักรมีป้ายบอกชื่อสวนขนาดใหญ่
เห็นได้ชัด เมื่อเข้าด้านในจะเห็นแผนผังแสดงสถานที่ต่างๆ ภายใน
สวนจตุจักรมีป้ายบอกทางไปสถานที่ต่างๆ มีป้ายบอกชื่อสถานที่ และ
ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ถึงชยะ สุชา ร้านอาหาร ถนนภายในสวน
มีขนาดความกว้าง เหมาะสำหรับการวิ่ง เดิน ออกกำลังกาย มีลาน
จอดรถได้จำนวนพอสมควร มีอาคารสำนักงานของสวนเป็นที่ทำงาน
ของเจ้าหน้าที่ เก้าอี้พักผ่อน ถึงชยะตามจุดต่างๆ เป็นระยะ ร้านขาย
อาหารและห้องสุขาจะอยู่ด้านหน้าและด้านหลังของสวน เพื่อไม่ให้
บดบังทัศนียภาพภายในสวน สนามเด็กเล่น ลานกีฬากลางแจ้ง
เหมาะกับการเดินแอโรบิคและรำซิ่ง เวทีกลางแจ้ง จัดกิจกรรมต่างๆ
เช่น ดนตรีในสวน จัดโดยกองนันทนาการ สำนักงานสวนสาธารณะ

เวทีกลางแจ้ง

สวนจตุจักรได้ชื่อว่าเป็นสวนแห่งไม้หอม มีสวนไม้ในวรรณคดี สวนสมุนไพร มีต้นไม้ยืนต้นตามทางเดินให้ร่มครึ้ม เดินชมเป็นระยะ นอกจากพันธุ์ไม้แล้ว ยังสามารถศึกษาพันธุ์ปลาหลากหลายชนิดที่สะพานชมปลา สระน้ำกลางสวนสามารถผ่อนคลายด้วยการพายเรือ และปั่นจักรยานน้ำ

นอกจากมีลานกีฬาากลางแจ้งแล้ว สวนจตุจักรมีสวนสุขภาพเฉลิมพระเกียรติ 36 พรรษา พลตรีหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นที่ออกกำลังกายตามฐานต่างๆ มีสวนจรรยาเขาวชน ซึ่งจัดเส้นทางจักรยาน ป้ายเครื่องหมายจรรยา ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วินัยการจราจรด้วยความเพลิดเพลิน ขณะเดียวกัน

สวนต้นไม้ในวรรณคดีไทย

ผู้ใช้บริการยังสามารถศึกษาหาความรู้ ความเพลิดเพลินได้ ณ พิพิธภัณฑ์รถไฟ โดยในอาคารหอเกียรติภูมิรถไฟ มีการจัดแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์การเดินรถไฟไทยและยานยนต์ เปิดบริการทุกวันเสาร์ และอาทิตย์ เวลา 07.00-16.00 น.

ด้านการรักษาความปลอดภัย สวนจตุจักรมียามรักษาการณ์อยู่ตามจุดต่างๆ มีหลอดไฟให้แสงสว่างในค้ำคืน มีประตูเข้าออกไม่มาก มีรั้วกั้นรอบบริเวณสวน มีการตัดแต่งกิ่งไม้และแต่งพุ่มไม้ไม่ให้มีดทับสำหรับหน่วยพยาบาลแม้จะไม่มี แต่ได้ส่งผู้ป่วยหรือบาดเจ็บไปยังโรงพยาบาลใกล้เคียง เช่น โรงพยาบาลเปาโลเมโมเรียล เป็นต้น

ด้านการดูแลรักษาสวนจตุจักร สวนจตุจักรได้มีการทำความสะอาดโดยการเก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนามอยู่เสมอ มีการตัดหญ้า ตกแต่งทรงพุ่มของต้นไม้ ให้ปุ๋ย รดน้ำ พรวันดิน มีป้ายเชิญชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาความสะอาดและอนุรักษ์สภาพที่สวยงามของสวนจตุจักร

กิจกรรมที่ประชาชนนิยมมาใช้บริการ คือ การเดิน-วิ่งเพื่อออกกำลังกาย เป็นสถานที่เดินชมพันธุ์ไม้ต่างๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

นโยบายของสวนจตุจักรต้องการให้สวนจตุจักรนั้นเป็นสถานที่เดินชมไม้หอมชนิดต่างๆ การดำเนินงานนี้อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “เป็นองค์กรหลักในการสร้างกรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองแห่งความร่มรื่น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น สังคมเอื้ออาทร สมานฉันท์” มีพันธกิจประการหนึ่ง คือ “สร้างเมือง แห่งความร่มรื่น โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียว (Garden City)”

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนจตุจักรใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนจตุจักร ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา โดยในส่วนของการบริหารในสวน ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ เป็นผู้บริหารสวน สวนจตุจักรมีบุคลากรดำเนินงาน ดังนี้คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสวน และลูกจ้างด้านการประเมินผลการดำเนินงานสวนจตุจักร พบว่ามีการประเมินการดำเนินงานของสวนจตุจักร หลายวิธี กล่าวคือ ถ้าต้องการสอบถามความพึงพอใจในการเข้ามาใช้บริการ ได้ใช้การสอบถามด้วยวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้างได้ประเมินโดยหัวหน้างาน เฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ สวนจตุจักรยังได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม เป็นประจำทุกปี

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนจตุจักรของประชาชนส่วนใหญ่ พบว่าประชาชนมาที่สวนจตุจักรเพื่อพักผ่อน ออกกำลังกายด้วยการเดิน วิ่ง บริหารร่างกาย มารวมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเข้ามาชมพันธุ์ไม้

ที่สวนจตุจักรได้ทำป้ายชื่อและคุณสมบัติของต้นไม้ไว้ มีการสำรวจความพึงพอใจการใช้สวนสาธารณะ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ ของสวนจตุจักร

การประเมินผลการเรียนรู้

ความพึงพอใจการใช้สวนจตุจักรใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ามาใช้สวนด้วยการซักถามทางวาจา

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนจตุจักรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน คือ ได้รับงบประมาณการดูแลจากกรุงเทพมหานคร

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนจตุจักรให้บริการด้านความรู้มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่สำหรับทัศนศึกษา โดยโรงเรียนได้นำนักเรียนมาทัศนศึกษาพันธุ์ไม้และนกชนิดต่างๆ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้ผู้เรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ มีการสังเกตและทำรายงาน หรือมาร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่างๆ ภายในสวนจตุจักร เช่น นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มาถ่ายภาพต้นไม้ประกอบการเรียน เป็นต้น

นอกจากนั้น ใช้เป็นสถานที่ให้บริการกิจกรรมต่างๆ ทั้งการกีฬา และนันทนาการ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การทำสารคดี สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น บริษัทเซ็นทรัล รีเทล

คอร์เปอร์เรชั่น จัดกิจกรรม Walk Rally สำหรับพนักงาน กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก มาทดสอบสมรรถภาพกำลังพล นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตขอถ่ายทำวิดีโอทัศนัประอบการเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตขอถ่ายทำภาพยนตร์สั้นประกอบการเรียน เป็นต้น

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการในสวนจตุจักร เพื่อพักผ่อนและการมาศึกษาหาความรู้ ในวันธรรมดา ประมาณ 7,000 คน วันหยุด ประมาณ 20,000 คน โดยไม่จำกัดอายุ เพศ และวัย

ผู้สอน

สวนจตุจักรไม่มีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับพันธุ์ไม้หรือกิจกรรมด้านออกกำลังกาย ทำให้ไม่มีวิทยากร แต่มีเจ้าหน้าที่แนะนำให้ความรู้แก่ผู้ที่มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ ตามต้องการ

ปัญหาที่พบ

ปัญหาสวนจตุจักร มีหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องความสะดวก ประชาชนที่มาใช้บริการ ไม่ช่วยกันรักษาความสะดวก
2. ปัญหาขาดงบประมาณการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอในการบำรุง รักษาและพัฒนาสวน
3. ปัญหาเรื่องคนมั่วสุม เนื่องจากพื้นที่การดูแลกว้างขวาง หากมีเจ้าหน้าที่จำนวนไม่เพียงพอจึง ทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง และบางครั้งมีวัยรุ่นมาจับกลุ่มมั่วสุมกัน

4. บุคลากรมีไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ รวมทั้งเมื่อขาดคนไม่สามารถหาบุคลากรอื่นมาทดแทนได้

5. ประชาชนบางคนชอบเด็ดและถอนต้นไม้ และทำให้อุปกรณ์ชำรุด เช่น ป้ายติดตามทางต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเสริมสร้างสวนจตุจักรให้มีจุดเด่นให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ควรสร้างจุดสนใจให้ประชาชนเข้ามาชมที่สวนสาธารณะ ให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละสวนและเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรม

2. แบ่งส่วน (Zone) การให้บริการในสวนจตุจักร เช่น ส่วน การออกกำลังกาย ส่วนการให้ความรู้ และส่วนการพักผ่อน ปิกนิก เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 4 : สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ตั้งอยู่บนถนนกำแพงเพชร 2 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งหมด 140 ไร่ เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่หรือสวนระดับเขต หรือสวนสาธารณะในเมือง (District Park หรือ City Park) เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00น. - 18.30 น. หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ คือ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร จำนวนประชาชนผู้มาใช้บริการ วันธรรมดาประมาณ 2,000 - 5,000 คน วันหยุดราชการประมาณ 5,000 - 10,000 คน การให้บริการ พบว่า สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ให้บริการทัศนศึกษาและศึกษาดูงาน ประมาณ 16 ครั้ง/ปี การถ่ายทำภาพยนตร์ ประมาณ 4 ครั้ง/ปี และกิจกรรมอื่นๆ ประมาณ 6 ครั้ง/ปี

บรรยากาศภายในสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

สวนสาธารณะแห่งนี้เกิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2534 โดยมอบให้กระทรวงคมนาคมจัดสร้างบนที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ด้านทิศใต้ของสนามกอล์ฟพรดไฟ เพื่อน้อมเกล้าถวายในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครบ 5 รอบ ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2535 ในส่วนการหาทุนสมทบ และทุนในการดูแลสวนระยะยาว มูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นผู้รับไปดำเนินการ โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงคมนาคมและหน่วยงานเอกชน ซึ่งโครงการ ระยะที่ 1 พื้นที่ 140 ไร่ แล้วเสร็จและส่งมอบให้กรุงเทพมหานคร ดูแลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2538 และมีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2539 สำหรับโครงการระยะที่ 2 มีพื้นที่ 60 ไร่ กำลังดำเนินการต่อไป

“สวนป่า” คือ ลักษณะที่กำหนดสำหรับสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เพื่อพัฒนาให้เชื่อมโยงต่อเนื่องทั้งลักษณะกายภาพและสุนทรียสัมผัสกับสวนพฤกษศาสตร์และสวนพฤกษศาสตร์ซึ่งอยู่ติดกัน นำมาซึ่งพื้นที่สีเขียวในเมืองที่กว้างไพศาล คีนธรรมาชาติแก่สิ่งมีชีวิต และสร้างคุณค่า

ต่อสิ่งแวดล้อมในนามของ “อุทยานการเรียนรู้จตุจักร” โดยการนำเสนอแนวคิดหลักในการเป็น “สวนพฤกษศาสตร์” ที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งของประเทศ

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ด้านหน้าทางเข้าสวน มีป้ายบอกชื่อสวนขนาดใหญ่เห็นได้ชัดเจน เมื่อเข้าด้านในมีแผนที่และสถานที่ต่างๆ ภายในสวน รวมทั้งมีป้ายและลูกศรบอกทางไปสถานที่ต่างๆ ในสวน มีป้ายบอกชื่อสถานที่ต่างๆ เช่น ถึงชยะ สุขา ร้านอาหาร อาคารสำนักงาน ถนนภายในสวนมีขนาดความกว้างเหมาะสมสำหรับการเดินพักผ่อนหรือการวิ่งออกกำลังกาย มีลานจอดรถกว้างขวาง มีอาคารสำนักงานของสวนที่เป็นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และเป็นศูนย์แนะนำและให้บริการ มีเก้าอี้ที่นั่งพัก ถึงชยะเป็นระยะ ส่วนร้านอาหารและห้องน้ำจะอยู่ด้านหลังของสวน เพื่อป้องกันการบดบังทัศนียภาพที่สวยงามของสวน เนื่องจากสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ มีเป้าหมายเป็นสวนพฤกษศาสตร์ ดังนั้น สถานที่ที่เป็นสนามเด็กเล่น เวทีกลางแจ้ง สนามกีฬากลางแจ้งและสนามกีฬาในร่มจึงไม่มี

ดังที่กล่าวมา เป้าหมายของสวนแห่งนี้ต้องการเป็น “สวนป่า” และ “สวนพฤกษศาสตร์” ดังนั้น ภายในสวนจึงประกอบไปด้วยพันธุ์พืชในรูปแบบต่างๆ กล่าวคือ

1. สวนพฤกษศาสตร์ กิจกรรมหนึ่งในอุทยานการเรียนรู้จตุจักร เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่น ไม่ในพระนาม เช่น ดอนญ่าครีนสิริกิติ์ ไม่จากพระตำหนักต่างๆ และไม่จากต่างประเทศที่น่าสนใจไว้มากมาย นำเสนอแหล่งความรู้ให้ศึกษาในรูปแบบ

เส้นทางธรรมชาติแวะชมตามจุดต่างๆ เช่น สวนกล้วยที่รวมไว้กว่า 70 ชนิด ลานลั่นทม ที่รวมดอกลั่นทมหลากสี ลานอโศกแหล่งชุมนุมของไม้ดอกยืนต้นที่ลือชื่อถึงความสวยงาม ลานเข็มที่มีดอกละเอียด มีสีสันสวยตลอดปี ลานชบาและลานปาล์มซึ่งมีต้นปาล์มมากมายหลายชนิด

สวนพฤกษศาสตร์

2. ลานบัว เป็นลานพักผ่อนตกแต่งด้วยบ่อเป็นรูปดอกบัวขนาดยักษ์ มีพันธุ์บัวทั้งไทยและเทศ มีกระถางโบราณเก่าแก่ปลูกบัวชนิดต่างๆ

3. สวนยุโรป เป็นสวนแบบประดิษฐ์ด้วยการนำไทรทองตัดแต่งลายบัวก้านขดอันวิจิตร สร้างเส้นทางนำสายตาเข้าสู่ลานบัว เกิดภาพเอกลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

สวนยุโรป

4. สระน้ำ เป็นจุดเด่นของสวนที่สื่อความหมายเฉลิมพระเกียรติด้วยสระน้ำที่คดเคี้ยวเป็นรูปอักษร “ส” และ “S” ผสานกัน สื่อถึงพระนามาภิไธยในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ แนวขอบสระเลือกปลูกพืชพันธุ์ที่สร้างสีสันเน้นลักษณะอักษร “ส” ให้โดดเด่นด้วยสีเหลืองของดอกราชพฤกษ์ และ “S” เน้นด้วยสีม่วงของดอกอินทนิลน้ำ

5. สวนไม้มงคลพระราชทาน 76 จังหวัด ตั้งอยู่บริเวณใกล้พิพิธภัณฑ์เด็ก กรุงเทพมหานคร โดยจำลองแผนที่ประเทศไทยขนาดย่อมไว้ในพื้นที่ 4.8 ไร่ ปลูกไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ตามตำแหน่งภูมิภาคของแต่ละจังหวัดคล้องกับความเป็นจริง พร้อมติดป้ายแสดงชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อสามัญของต้นไม้และชื่อจังหวัดทางเดินเป็นการสมมติถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนมิตรภาพ ถนนเพชรเกษม ถนนสุขุมวิท ที่เชื่อมต่อระหว่างเหนือ อีสาน ใต้และตะวันออก เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านพันธุ์พืชและภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดีในเวลาเดียวกัน

6. ย่านดาโอ๊ะหรือต้นเถาใบสีทอง เป็นไม้หายากของไทย พืชชนิดใหม่ของโลก พบได้เฉพาะที่น้ำตกบาโล ในอุทยานแห่งชาติ เทือกเขาบูโด-สุไหงปาดี จ.นราธิวาส มีปลูกไว้ให้ชมความมหัศจรรย์ นั่นคือ ใบที่มีขนปกคลุมคล้ายกำมะหยี่ จะเปลี่ยนเป็นสีทองรุ่งในเดือน สิงหาคมถึงกันยายนและเปลี่ยนเป็นสีเงินในเดือนตุลาคม

7. ย่านลิเภา เป็นไม้เถาเลื้อย จัดเป็นเฟิร์นเลื้อย พบตามป่าสูง โปร่งเขตร้อน เป็นที่มาของวัตถุดิบสำหรับศิลปหัตถกรรมอันงดงาม และเลี้ยงชื่อ

ด้านการรักษาความปลอดภัย สวณสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ มียามรักษาการณ์อยู่หน้าประตูและบางส่วนได้บันทึกยานดูแลความปลอดภัยทั่วไปในสวน มีหลอดไฟให้แสงสว่างในเวลาเข้ามืดและเวลาค่ำ มีประตูเข้าออกไม่มาก ในเวลากลางคืนเปิดประตูด้านหน้า มีรั้วกันรอบ บริเวณสวน ตัดแต่งกิ่งไม้และแต่งพุ่มไม้ไม่ให้มีดทับ

ด้านการดูแลสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ได้มีการทำความสะอาดอยู่เสมอ ทั้งการเก็บขยะ การกวาดถนนและกวาดสนาม การตัดหญ้า ตกแต่งทรงพุ่มของต้นไม้ ให้ปุ๋ย รดน้ำ พรวนดิน ป้าย เชิญชวนให้ประชาชนรักษาความสะอาด และอนุรักษ์สภาพที่สวยงามของสวน

กิจกรรมที่ประชาชนนิยมมาใช้บริการที่สวน คือ การเดินพักผ่อน ออกกำลังกายโดยการวิ่ง รำไทเก๊ก และเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน นิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไปในการศึกษาพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ

นโยบายและแผน

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ มีเป้าหมายพัฒนาสวน ดังนี้

1. เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่แสดงถึงความงามของพันธุ์ไม้ในธรรมชาติ โดยสอดคล้องกับการศึกษา นันทนาการ ทางวิชาการและการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม
2. เป็นสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จัดปลูกให้สวยงาม ร่มรื่นเป็นหมวดหมู่อย่างผสมผสานตามอุปนิสัยของพันธุ์ไม้และติดป้ายชื่อพันธุ์ไม้
3. เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์พืชของประเทศไทย โดยเฉพาะไม้ประจำถิ่น กล้วยไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ไม้มงคล ไม้หายาก และไม้ใกล้สูญพันธุ์
4. เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้อันเกี่ยวกับราชวงศ์ และพันธุ์ไม้ที่มีกลิ่นหอมของไทยชนิดต่างๆ

ดอนญ่าควีนสิริกิติ์

5. เป็นสถานที่ส่งเสริม เผยแพร่ความสวยงาม และคุณค่าของ พันธุ์พฤษชาติของไทย ให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วโลก

6. เป็นแหล่งข้อมูลทางการศึกษาและให้ความรู้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดความหวงแหน และตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ

ป้ายนิเทศอธิบายคุณสมบัติของพันธุ์ไม้ต่าง ๆ

เป้าหมายเหล่านี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ที่มีวิสัยทัศน์ว่า “เป็นองค์กรหลักในการสร้าง กรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองแห่งความร่มรื่น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น สังคมเอื้ออาทร สมานฉันท์” มีพันธกิจประการหนึ่งคือ “สร้างเมืองแห่งความร่มรื่น โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียว (Garden City)”

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยข้อที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ คือ การจัดให้มีและบำรุงสถานที่

พักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา ในส่วนของการบริหารในสวน ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ เป็นผู้บริหารสวน สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ มีบุคลากรดำเนินงาน คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าและลูกจ้าง

ด้านการประเมินผลด้านการดำเนินงานสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พบว่า มีการประเมินการดำเนินงานของสวนหลายวิธี กล่าวคือ หากต้องการสอบถามความพึงพอใจในการเข้ามาใช้บริการ ได้ใช้การสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง ได้ประเมินโดยหัวหน้างาน เฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนั้น สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม ด้วย

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนได้เข้ามา พักผ่อน ออกกำลังกายด้วยการเดิน รัง รำไทเก๊ก หรือขอใช้สถานที่ ทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเข้ามาชมและศึกษาพันธุ์ไม้ที่สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ได้ทำป้ายชื่อและคุณสมบัติของต้นไม้ มีการสำรวจความพึงพอใจในการใช้สวนสาธารณะ พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ ในสวน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นอย่างดี

การประเมินผลการเรียนรู้

ความพึงพอใจในการใช้สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ามาใช้สวน โดยการซักถามทางวาจา

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน คือ ได้รับงบประมาณการดูแลจากกรุงเทพมหานคร และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในลักษณะของการได้รับงบประมาณจากมูลนิธิสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ให้บริการด้านความรู้ มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่ทัศนศึกษา โดยโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้นำนักเรียน นิสิตนักศึกษา เจ้าหน้าที่ มาทัศนศึกษา เพื่อศึกษาพันธุ์ไม้และนกชนิดต่างๆ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนศึกษาพันธุ์ไม้ สังเกตและทำรายงาน

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการในวันธรรมดา ประมาณ 2,000 - 5,000 คน ส่วนวันหยุดราชการ ประมาณ 5,000 - 10,000 คน โดยไม่จำกัดอายุ เพศและวัย เพื่อมาพักผ่อนและศึกษาหาความรู้

ผู้สอน

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ไม่มีการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ ไม่มีวิทยากรประจำ แต่มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความรู้แก่ผู้ที่มาศึกษาดูงานหรือศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ

ปัญหาที่พบ

ปัญหาสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ มีหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาขาดงบประมาณการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อการบำรุงรักษาและพัฒนาสวน
2. ปัญหาเรื่องคนมั่วสุม เนื่องจากพื้นที่การดูแลกว้างขวางแต่มีเจ้าหน้าที่จำนวนจำกัด จึงทำให้ดูแลอย่างไม่ทั่วถึง บางครั้งมีวัยรุ่นจับกลุ่มมั่วสุมกันภายในสวน
3. จำนวนบุคลากรที่มีไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ รวมทั้งเมื่อขาดแคลนบุคลากร ไม่สามารถหาบุคลากรมาทดแทนได้ทันเวลาที่

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากการสัมภาษณ์ ได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างจุดสนใจในสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ให้ประชาชน เพื่อให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละสวนและเพิ่มความหลากหลาย
2. ควรมีบุคลากรเฉพาะ เช่น วิทยากรเรื่องพฤกษศาสตร์ เป็นต้น
3. ควรมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค เช่น ป้ายนิเทศต่างๆ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 5 : สวนวชิรเบญจทัศ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ตั้งอยู่บนถนนกำแพงเพชร 3 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทั้งหมด 375 ไร่ เป็นสวนสาธารณะขนาดกลางหรือสวนสาธารณะระดับเขต เปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 05.00 - 21.00 น. หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ คือ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร จำนวนประชาชนผู้มาใช้บริการ วันธรรมดาประมาณ 2,000- 5,000 คน วันหยุดราชการ ประมาณ 5,000 - 10,000 คน

การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสภาพแวดล้อม ในลักษณะของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง เพื่อยกระดับมาตรฐาน คุณภาพชีวิตของชาวกรุงเทพมหานครให้ทัดเทียมมหานครใหญ่ในภูมิภาค เป็นที่มาของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2534 และวันที่ 29 มกราคม 2534 สมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ให้จัดสร้างสวนสาธารณะบนพื้นที่สนามกอล์ฟรถไฟ ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ส่วนแรก 140 ไร่ ให้สร้างเป็นสวน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ ส่วนที่เหลือ 375 ไร่ กรุงเทพมหานครรับมอบ ที่ดินจากกระทรวงคมนาคม เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2541 และจ่ายค่าชดเชย ให้การรถไฟฯ จำนวน 555 ล้านบาท และเริ่มเข้าปรับปรุงพื้นที่สนาม กอล์ฟเดิม เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 ต่อมา เพื่อเป็นการ เฉลิม พระเกียรติและเพื่อความเป็นสิริมงคล เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระบรม โอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระชนมายุครบ 50 พรรษา ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2545 กรุงเทพมหานครได้ขอพระราชทาน ชื่อให้กับสวนรถไฟ ได้พระราชทานนามใหม่ให้ว่า “สวนวชิรเบญจทัศ”

บรรยากาศของสวนวชิรเบญจทัศ

สวนสาธารณะแห่งนี้ถูกสร้างในแนวคิด “สวนแห่งครอบครัว” ดังนั้น จึงมีกิจกรรมหลากหลายที่ดึงดูดความสนใจของสมาชิกทุกวัย ในครอบครัว แทรกตามจุดต่างๆ ในพื้นที่เปิดโล่ง กว้างใหญ่ เขียวชอุ่มสดชื่น นุ่มนวล สบายตา ให้ความรู้สึกอิสระ

มุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสวนวชิรเบญจทัศ

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนวชิรเบญจทัศ

ด้านหน้าสวนมีป้ายบอกชื่อสวนวชิรเบญจทัศบริเวณประตูทางเข้า ภายในสวนมีถนนกว้างเพื่อให้ประชาชนได้มาออกกำลังกายด้วยการเดิน รันจ็อกกิ้งหรือปั่นจักรยาน ได้รับความสะดวก และยังมีลานกีฬา เพื่อใช้เล่นกีฬา

นานาชาติ ศูนย์นั้นทนาการที่มีสระว่ายน้ำ กิจกรรมที่ประชาชน
มาใช้บริการ ได้แก่ การพักผ่อน และออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน
ปั่นจักรยาน มีสำนักงานสวนอยู่ทางด้านใน สนามหญ้ากว้างใหญ่ที่ใช้
เป็นสถานที่จัดกิจกรรม เช่น ค่ายนักกิจกรรม ณ สวนแห่งนี้ มีบึงน้ำ
ที่ติดตั้งน้ำพุที่สูงที่สุดในประเทศไทย พุ่งน้ำสูงถึง 72 เมตร นอกจากนี้
เป็นที่ตั้งของอุทยานผีเสื้อและแมลงกรุงเทพมหานคร เป็นอาคารรูปโดม
มีกรงผีเสื้อที่มีผีเสื้อในสภาพเป็นอยู่จริงที่นับพันตัว ตามทางเดินมีไฟถนน
เป็นระยะ มีถึงขยะ สุขาให้บริการไว้ มีรั้วกันรอบๆบริเวณสวน และมี
ที่จอดรถจำนวนมาก

อุทยานผีเสื้อและแมลง

ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย มียามรักษาการณ์หน้าประตู
ยามจะคอยดูแลความปลอดภัยทั่วไปในสวน ในด้านอาคารสถานที่
พบว่า มีความเรียบร้อยเนื่องจากทางสวนมีการดูแลสำรวจซ่อมแซม
สถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟและปลั๊กไฟให้เรียบร้อยอยู่เสมอ
รวมทั้ง ดูแลตัดแต่งต้นไม้ในสวนให้สวยงาม สนามหญ้าและสถานที่
ต่างๆ ได้รับการดูแลอย่างดี

นโยบายและแผน

นโยบายของสวนวชิรเบญจทัศ ยึดถือตามแนวทางของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองแห่งความร่มรื่น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่น สังคมเอื้ออาทร สมานฉันท์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทางสวนที่ต้องการให้สวนแห่งนี้เป็น “สวนแห่งครอบครัว” ทำให้สวนสาธารณะแห่งนี้เป็นส่วนแห่งการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว มีกิจกรรมและสถานที่ที่หลากหลายที่ทำให้ครอบครัวมาใช้เวลาอยู่ร่วมกัน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนวชิรเบญจทัศใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยข้อที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสวน คือ การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานหน่วยงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนวชิรเบญจทัศ ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา โดยในส่วนของการบริหารในสวน ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะเป็นผู้บริหารสวน สวนวชิรเบญจทัศมีบุคลากรดำเนินงาน คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสวน และลูกจ้าง

ด้านการประเมินผลด้านการดำเนินงานสวนนวนชिरเบญจทัศ พบว่า มีการประเมินการดำเนินงานของสวนหลายวิธี กล่าวคือ ถ้าต้องการสอบถามความพึงพอใจในการเข้ามาใช้บริการ ได้ใช้การสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง ได้ประเมินโดยหัวหน้างาน เฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ สวนนวนชिरเบญจทัศ มีการตรวจสอบจากสำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสวัสดิการสังคม เป็นประจำทุกปี

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนนวนชिरเบญจทัศของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนเข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือ ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เข้าค่ายพักแรม การปิกนิก ดูนกและผีเสื้อ มีการสำรวจความพึงพอใจในการใช้สวนสาธารณะ พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ ของในสวนนวนชिरเบญจทัศ เป็นอย่างยิ่ง

การประเมินผลการเรียนรู้

ความพึงพอใจในการใช้สวนนวนชिरเบญจทัศได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ามาใช้สวน โดยการซักถามทางวาจา ส่วนการฝึกอบรม ได้ให้ประกาศนียบัตรเมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว โดยมีการประเมินผล 2 ลักษณะ คือ การประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่ การวัดผลงานจากการปฏิบัติ และมีการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม โดยการใช้แบบสอบถาม

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนวชิรเบญจทัศได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน คือ ได้รับงบประมาณการดูแลจากกรุงเทพมหานคร และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน ในลักษณะของการจัดกิจกรรมร่วมกัน

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนวชิรเบญจทัศให้บริการความรู้มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่ทัศนศึกษา โดยโรงเรียนนำนักเรียนมาทัศนศึกษา เพื่อศึกษาเกี่ยวกับนกและผีเสื้อชนิดต่างๆ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้ผู้เรียนมาศึกษาชนิดของนกและผีเสื้อ ด้วยการสังเกตและทำรายงาน

ศูนย์เยาวชนวชิรเบญจทัศ

ครอบครัวพาเด็กมาทำกิจกรรมในสวนวชิรเบญจทัศ เช่น ปั่นจักรยาน เดิน วิ่ง ว่ายน้ำ เข้าค่ายพักแรม อบรม ความรู้เกี่ยวกับ กฎวินัยจราจร และเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล สตรีทบอล เปตอง นอกจากนี้ เขี่ยชมการดำเนินงานของสวน

เมืองจรรจรจำลอง

นอกจากนั้น สวนวชิรเบญจทัศใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันเด็ก วันลอยกระทง หรือหน่วยงานภายนอกได้ขอใช้สถานที่เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มสัมพันธ์ เดินวิ่งการกุศล แข่งกีฬา ถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณา สารคดี มิวสิควีดีโอ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ดนตรีในสวน การตรวจสอบสุขภาพ งานแถลงข่าวต่างๆ งานฉลองสมรส เป็นต้น

บ้านหนังสือชุมชนสวนรถไฟ

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการที่สวนวชิรเบญจทัศเพื่อการพักผ่อน ส่วนใหญ่มาเป็นครอบครัวในวันธรรมดา ประมาณ 2,000 -5,000 คน ส่วนวันหยุดราชการ ประมาณ 5,000- 10,000 คน และเข้าร่วมกิจกรรมที่สวนวชิรเบญจทัศจัด ได้แก่ เด็กและเยาวชน

ผู้สอน

สวนวชิรเบญจทัศจัดกิจกรรมค่ายพักแรม การอบรมกฎจราจร และการอบรมดูแลและฝึกร่วมกับหน่วยงาน โดยเจ้าหน้าที่ประจำสวนสาธารณะเป็นวิทยากรร่วมกับวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองนันทนาการ กรุงเทพมหานคร บริษัทโตโยต้าประเทศไทย จำกัด และ บริษัท AIS จำกัด เป็นต้น

ปัญหาที่พบ

สวนวชิรเบญจทัศประสบปัญหาหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาขาดงบประมาณการบำรุงรักษา เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถบำรุงรักษาและพัฒนาสวนได้เต็มที่
2. ปัญหาคนมั่วสุม เนื่องจากพื้นที่การดูแลกว้าง หากมีเจ้าหน้าที่จำกัดจึงทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และบางครั้งมีวัยรุ่นจับกลุ่มมั่วสุมในสวน
3. บุคลากรมีจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ เมื่อขาดบุคลากรจึงไม่สามารถหาบุคลากรมาแทนได้ทันที่

ข้อเสนอแนะ

1. สร้างสวนวนวิชิรเบญจทัศให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างจุดสนใจในสวนสาธารณะให้ประชาชน เพื่อให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละสวน และเพิ่มความหลากหลาย

2. ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลาย เช่น กีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมต่างๆ การอยู่ร่วมกัน

3. ควรแบ่งโซนจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ เช่น โซนกิจกรรมครอบครัว โซนการศึกษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม โซนกิจกรรมเด็ก และเยาวชน บ้านหนังสือ เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 6 : สวนล้านนา ร.9

สวนล้านนา ร.9 ตั้งอยู่บริเวณหนองฮ่อ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 159 ไร่ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 บนที่ดินของกองทัพภาคที่ 3 ในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา ประชาชนในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือได้สร้างสวนนี้ขึ้นมา โดยใช้ชื่อว่า สวนล้านนา ร.9 เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนหย่อนใจ และใช้ประกอบพิธีการสำคัญ ในจังหวัดเชียงใหม่

สวนล้านนา ร.9 มีสภาพทั่วไปเป็นสวนสาธารณะ มีสนามหญ้า ไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ดอกยืนต้น มีสระน้ำ มีน้ำตกด้านหลังนาฬิกา ดอกไม้ มีเวทีแสดงกลางแจ้ง และมีสนามฟุตบอลขนาดมาตรฐาน สวนสุขภาพเป็นที่ออกกำลังกาย รวมทั้งสระน้ำ เป็นพื้นที่อยู่ประมาณ ร้อยละ 60 เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 05.00-18.00 น.

ภายในสวนล้านนา ร. 9

กิจกรรมที่ประชาชนมาใช้บริการในสวนสาธารณะสวนล้านนา ร.9 มีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยว ได้แก่ การพักผ่อน นั่งเล่น อ่านหนังสือ และการออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน กิจกรรมกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมออกกำลังกายเป็นกลุ่ม ตั้งเป็นชมรม เฉพาะกิจ เช่น ชมรมโยคะ ชมรมแอโรบิค เป็นต้น

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสวนล้านนา ร.9

ด้านหน้าสวนล้านนา ร.9 มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณ ประตูทางเข้า มีแผนที่หรือแผนผังแสดงตำแหน่งต่างๆ ของสวนสาธารณะ ป้ายชักชวนให้รักษาความสะอาด ถนนภายในกว้าง โดยมีสวนโค้งและ

สัดส่วนต่างๆ ของสวนตรงตามมาตรฐานทั่วไป แยกถนนและทางเดิน
เด็ดขาด ทางเดินมีไฟถนนเป็นระยะ มีถังขยะ สุขา ให้บริการไว้
มีรั้วกั้นรอบบริเวณสวน อย่างไรก็ตาม สวนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับป้ายชื่อ
บอกสถานที่ต่างๆ ป้ายส่วนใหญ่ได้สูญหาย ไม่ได้นำป้ายมาปักทดแทน
เนื่องจากขาดงบประมาณการซ่อมแซม

ด้านการรักษาความปลอดภัย สวนล้านนา ร. 9 มียาม
รักษาการณ์หน้าประตู มีประตูทางเข้าออกเพียงประตูเดียว และยาม
คอยเดินดูแลความปลอดภัยทั่วไปในสวน ในด้านอาคารสถานที่ พบว่า
มีความเรียบร้อย เนื่องจากสวนได้มีการดูแล สำรวจ ซ่อมแซมสถานที่
และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟและปลั๊กไฟให้เรียบร้อยอยู่เสมอ รวมทั้ง
ดูแลตัดแต่งต้นไม้ในสวนให้สวยงาม สนาภหุญาและสถานที่ต่างๆ
ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

นโยบายและแผน

สวนล้านนา ร.9 เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลของ
เทศบาลนครเชียงใหม่ มีนโยบายการดูแลสวนสาธารณะโดยเน้นด้าน
การดูแลรักษาความสะอาด การจัดต้นไม้ให้มีหลากหลายสี เพื่อให้เกิด
ความสวยงาม และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนล้านนา ร.9 ใช้ระเบียบบริหาร ตามพระราชบัญญัติเทศบาล
พ.ศ. 2496

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนล้านนา ร.9 ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ มีโครงสร้างการบริหารงาน คือ หน่วยงานหลัก ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา การบริหารในแต่ละสวนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะเป็นผู้บริหารสวน ส่วนบุคลากรมีบุคลากรดำเนินงาน ดังนี้คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ จำนวน 1 คน และลูกจ้างจำนวน 21 คน

ด้านการประเมินผลการดำเนินงานสวนล้านนา ร. 9 พบว่าการประเมินผลการดำเนินงานของสวนล้านนา ร. 9 มีการประเมินผล 2 ส่วน คือ การประเมินผลความพึงพอใจการใช้สวนของประชาชน ด้วยการสัมภาษณ์ หรือบางครั้งประชาชนมาให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่สวนโดยตรง และการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ด้วยการใช่วิธีการประเมินผลจากหัวหน้างาน

นอกจากนั้น ยังมีการประเมินผลจากภายนอกหน่วยงานโดยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ประกอบด้วย สาธารณสุขจังหวัด 1 คน ครูโรงเรียนเทศบาล 1 คน เป็นกรรมการกลางที่มาประเมินรวมทั้งเจ้าหน้าที่จากสำนักการช่าง และสำนักปลัดเทศบาล เป็นต้น

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมกรใช้สวนของประชาชน ส่วนใหญ่เข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเข้ามาชมพันธุ์ไม้ที่สวนล้านนา ร. 9 ได้จัดทำป้ายชื่อและคุณสมบัติของต้นไม้ไว้ พบว่าประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนมีความพึงพอใจบริการด้านต่างๆ ของสวนล้านนา ร. 9

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจการใช้สวนล้านนา ร. 9 ได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้มาใช้สวน โดยการสัมภาษณ์ ประกอบการใช้แบบสอบถามเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ สวนล้านนา ร. 9 ยังเป็นสถาบันฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลสวนและต้นไม้สำหรับประชาชนทั่วไป มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นวิทยากร โดยมีการประเมินผล 2 ลักษณะ คือ การประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่ การวัดผลงานจากการปฏิบัติ หากผู้ฝึกอบรมสามารถปฏิบัติได้ครบตามวัตถุประสงค์ของการอบรม นับว่า ผ่านการฝึกอบรม และได้ประกาศนียบัตร ส่วนการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม ใช้แบบสอบถาม

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนล้านนา ร. 9 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะของงบประมาณ และมีหน่วยงานภายนอกสนับสนุนการดำเนินงานของสวนสาธารณะ โดยสนับสนุนในลักษณะของการสร้างอาคารสถานที่ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สร้างอาคารอเนกประสงค์ บริษัทนาฬิกาบริจาคนาฬิกาพลังแสงอาทิตย์ เป็นต้น

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนล้านนา ร. 9 ให้บริการความรู้มีหลายประการ เช่น

1. ทัศนศึกษา โรงเรียนได้นำนักเรียนมาทัศนศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ หรือเป็นสถานที่ฝึกงาน ใช้เป็นสถานที่ฝึกงานทางด้านพืชและสวน โดยมีสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัย

เกษตรกรรมจากจังหวัดลำปาง วิทยาลัยเกษตรกรรมสายใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช ส่งนักศึกษามาฝึกงาน เป็นต้น

2. การฝึกอบรมสำหรับงานที่เกี่ยวกับการดูแลสวนและต้นไม้ สำหรับประชาชนทั่วไป สำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้จัดฝึกอบรม เกี่ยวกับเรื่องการดูแลต้นไม้ การดูแลสวน โดยมีวิทยากรของสำนักงาน เป็นผู้ให้ความรู้ หลักสูตรการฝึกอบรมประกอบด้วยการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานในสถานที่จริง นอกจากนี้ ยังมีการให้คำแนะนำกับ หน่วยงานภายนอกอีกด้วย

3. การศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ ที่มีความสนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้ ในแต่ละปีมีผู้สนใจเยี่ยมชม และดูงานเป็นจำนวนมาก และประการสุดท้ายคือเป็นแหล่งการเรียนรู้ สำหรับประชาชนที่ต้องการมาหาความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ

4. เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันล้านนา พุทธชชาติ ซึ่งเป็นวันที่จัดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ วันเด็ก เป็นต้น จัดโดยเทศบาล หรือหน่วยงานภายนอก เช่น การจัดงานล้านนากาชาด เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์ชาวเขา

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการ เพื่อการพักผ่อนในวันธรรมดา ประมาณ 1,000 - 2,000 คน วันหยุดราชการ ประมาณ 3,000 คน ถ้าเป็นการจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ผู้เรียน คือ ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ที่มีความสนใจ

ผู้สอน

สวนล้านนา ร.9 ได้จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องการดูแลพันธุ์ไม้ และการปลูกต้นไม้ประเภทต่างๆ การฝึกอบรมดังกล่าว สวนล้านนา ร. 9 เป็นผู้จัดฝึกอบรม และเจ้าหน้าที่ของสวนล้านนา ร. 9 เป็นวิทยากร ให้ความรู้

ปัญหาที่พบ

สวนล้านนา ร.9 มีปัญหาดังนี้

1. ปัญหาอุปกรณ์ชำรุด ประชาชนผู้ใช้สวนทำชำรุด เสียหาย เช่น ป้ายตามทางชำรุด เป็นต้น
2. ปัญหาเรื่องความสะดวก ประชาชนไม่ช่วยกันรักษาความสะดวก
3. ปัญหาการขาดงบประมาณในการบำรุงรักษางบประมาณที่ได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาสวน
4. ปัญหาเรื่องผู้มั่วสุมในตอนกลางคืน เนื่องจากพื้นที่ในการดูแลกว้าง แต่มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย ทำให้ดูแลสวนล้านนา ร. 9 ไม่ทั่วถึงและบางครั้งมีวัยรุ่นมาจับกลุ่มมั่วสุม

5. ปัญหาบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่สามารถหาบุคลากรมาทดแทนได้

6. ปัญหาขโมยสิ่งของในสวน เช่น ลำโพง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาของสวนล้านนา ร.9 วิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ภาครัฐ ควรจัดหางบประมาณในการจัดสวนหย่อมและปลูกไม้ให้ทั่วถึง รวมทั้งสร้างรั้วถาวรให้ทั่วทุกด้าน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดูแลสวนล้านนา ร. 9 ได้อย่างรัดกุมมากขึ้นและเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่ประชาชน

2. เปิดโอกาสให้เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ได้ตามความจำเป็นในกรณีที่ทางสวนล้านนา ร. 9 มีกิจกรรมที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่มากกว่าจำนวนปกติ ควรให้มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราว เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอในเวลาสั้น

3. การเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย ทำให้การก่อสร้างไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารควรส่งมอบงานก่อนการย้าย เพื่อให้งานเกิดความต่อเนื่อง

4. จัดทำคลองส่งน้ำจากคลองชลประทาน เพื่อให้มีน้ำหมุนเวียนตลอดเวลา ไม่ให้เกิดน้ำขังอยู่ในสระ เกิดการเน่าเหม็น สามารถจัดระบบน้ำในการใช้สอยให้ดี

5. มียามรักษาการณ์ ตลอดกลางวันและกลางคืน เพื่อสร้างความปลอดภัย แต่ปัญหาคือขาดงบประมาณในการจ้าง ดังนั้นจึงควรจัดงบประมาณเพื่อจ้างเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ

6. ปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความสวยงามและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม

กรณีศึกษาที่ 7 : สวนบวกวาด

สวนบวกวาด มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 12 ไร่ 3 งาน 29 ตารางวา เดิมเป็นที่ของราชพัสดุ ซึ่งมีลักษณะเป็นหนองน้ำเก่าทิ้งไว้ โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร ต่อมาเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ขอทางราชพัสดุ มาจัดเป็นสวนสาธารณะ โดยเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการและจัดการใช้งบประมาณทำการปรับปรุงมาประมาณ 30 ปี

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป พบว่า ด้านหน้าสวนบวกวาด มีป้ายบอกชื่อบริเวณประตูทางเข้า เมื่อเข้าไปภายในสวนบวกวาด มีถนนกว้างประมาณ 3 เมตร เพื่อให้ประชาชนได้ออกกำลังกายตอนเช้าและตอนเย็น ได้รับความสะดวก มีลานอเนกประสงค์เพื่อใช้รำมวยจีนและเล่นกีฬา นานาชนิด กิจกรรมที่ประชาชนมาใช้บริการ ได้แก่ การพักผ่อน นั่งเล่น การอ่านหนังสือ และการออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน มีสำนักงานสวนอยู่ทางด้านหน้า มีสนามหญ้าปูด้วยหญ้าฉนวนน้อย มีต้นไม้ยืนต้นที่ให้ร่มเงาและความร่มรื่นหลายชนิด เช่น อินทนิลน้ำ แสก แคน พิกุล มะพร้าว และอโศกอินเดีย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีไม้สกุลปาล์มอีกมากมายหลายชนิด สภาพสวนทั่วไปมีบรรยากาศร่มรื่นตลอดวัน มีไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม สระน้ำมีปลาหลากหลายชนิด

มีอากาศบริสุทธิ์ ตามทางเดินมีไฟถนนเป็นระยะ มีถังขยะ สุขา ให้บริการไว้ มีรั้วกันรอบๆ บริเวณสวนและที่จอดรถจำนวนมาก

ภายในสวนบวหาด

ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย สวนบวหาดมียามรักษาการณ์หน้าประตู ยามได้คอยเดินดูแลความปลอดภัยทั่วไปในสวน ในด้านอาคารสถานที่ พบว่า มีความเรียบร้อย เนื่องจากสวนบวหาด มีการดูแลสำรวจซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟและ ปลั๊กไฟ ให้เรียบร้อยอยู่เสมอ รวมทั้งดูแลตัดแต่งต้นไม้ในสวนให้สวยงาม สนาทหญ้าและสถานที่ต่างๆ ได้รับการดูแลอย่างดี

สวนบวหาดเปิดให้บริการเวลา 6.00 น. ปิดเวลา 22.00 น. ในแต่ละวันมีประชาชนใช้บริการประมาณ 150 คน ถึง 200 คน ส่วนมากเน้นการออกกำลังกาย

นโยบายและแผน

นโยบายในการดูแลสวนบวหาดแห่งนี้ได้ยึดถือตามแนวทางของเทศบาลนครเชียงใหม่ และเน้นในด้านการดูแลรักษาความสะอาด การตัดต้นไม้ให้มีหลากหลายสี เพื่อให้เกิดความสวยงาม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนบวกหาตได้ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนบวกหาต ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ การบริหารสวนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ เป็นผู้บริหารสวน สวนบวกหาตมีบุคลากรดำเนินงาน คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ จำนวน 1 คน และลูกจ้างจำนวน 7 คน

ส่วนการประเมินผลการดำเนินงานสวนบวกหาต พบว่า มีการประเมินการดำเนินงานของสวนบวกหาตด้วยกันหลายวิธี กล่าวคือ การประเมินผลความพึงพอใจการใช้บริการ ด้วยการสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง ทำการประเมินโดยหัวหน้างาน โดยเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ สวนบวกหาตได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก โดยคณะกรรมการจากภายนอกหน่วยงานเป็นผู้ประเมินการดำเนินการ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมประชาสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนของประชาชน ส่วนใหญ่ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเข้ามาชมพันธุ์ไม้ ประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ และมีความพึงพอใจในการใช้บริการในสวนบวกหาต

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจการใช้สว่นบวทหัด ได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้มาใช้สว่น โดยการซักถามทางวาจา ประกอบการใช้แบบสอบถาม เป็นครั้งคราว

สว่นการฝึกอบรม มีการประเมินผลการฝึกอบรม 2 ลักษณะคือ การประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่ การวัดผลงนจากการปฏิบัติ หากผู้เข้ารับ การฝึกอบรมสามารถปฏิบัติได้ครบตามวัตถุประสงค์ของการอบรม นับว่า ผ่านการฝึกอบรม และได้รับประกาศนียบัตร สว่นการประเมิน ความพึงพอใจในการฝึกอบรม ได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงการฝึกอบรมต่อไป ประกอบกับ ใช้แบบสอบถาม ถามผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สว่นบวทหัดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน โดยได้รับ งบประมาณดูแล และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ในลักษณะของการสร้างอาคารสถานที่ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้สร้างอาคารอเนกประสงค์ให้ สมาคมยุวชนแห่งชาติ ได้นำรูปปั้น มาวางในสว่นบวทหัด เพื่อประดับตกแต่งให้สวยงาม เป็นต้น

กิจกรรม

สว่นบวทหัดจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ทัศนศึกษา โรงเรียนได้นำนักเรียนมาทัศนศึกษาเกี่ยวกับ พันธุ์ไม้ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอน

ให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ ส่วนประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น รำมวยจีน รำกระบอง เต้นแอโรบิค เป็นต้น

2. ฝึกงาน เป็นสถานที่ฝึกงานด้านพืชและสวน โดยมีสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรมจากจังหวัดลำปาง วิทยาลัยเกษตรกรรมสายใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งนักศึกษามาฝึกงาน เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ เป็นวันที่จัดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ งานวันเด็ก และงานดนตรีในสวน เป็นต้น จัดโดยเทศบาลหรือหน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดในบางโอกาส

ลานกีฬาและการพักผ่อนของประชาชน

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาในสวนบวกวาดเพื่อพักผ่อน ในวันธรรมดา ประมาณ 100 - 150 คน ส่วนวันหยุดราชการ ประมาณ 200 คน ในส่วนของการฝึกอบรม ผู้ร่วมกิจกรรมคือประชาชนที่สนใจ โดยไม่จำกัดอายุ เพศและวัย

ผู้สอน

สวนบวกวาดได้จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องการดูแลพันธุ์ไม้ และการปลูกต้นไม้ประเภทต่างๆ การฝึกอบรมดังกล่าว สวนบวกวาด เป็นผู้จัดฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่ประจำสวนบวกวาดเป็นวิทยากรให้ความรู้

ปัญหาที่พบ

ปัญหาของสวนบวกวาด มีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้บริการนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาบุกกรุกแปลงไม้ ทำให้แปลงไม้เสียหาย
2. ปัญหาเรื่องความสะอาด ประชาชนไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด
3. ปัญหาขาดงบประมาณในการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้รับ มีจำนวนไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาสวน
4. ปัญหาเรื่องผู้มั่วสุมในตอนกลางคืน เนื่องจากพื้นที่ในการดูแลกว้าง แต่มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย จึงทำให้ดูแลสวนบวกวาดได้ไม่ทั่วถึง บางครั้งมีวัยรุ่นมาจับกลุ่มมั่วสุม
5. ปัญหาบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งเมื่อขาดคนก็ยังไม่สามารถหามาทดแทนได้

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสวนบวกดาดให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นการสร้างจุดสนใจในสวนบวกดาดแก่ประชาชน เพื่อให้มีเอกลักษณ์ในสวนบวกดาด เชียงใหม่มีสวนสาธารณะหลายแห่ง จึงควรจัดสวนให้มีจุดเด่น เช่น การทำให้เป็นสวนปาล์มทั้งสวน เพื่อให้เกิดจุดเด่น จูงใจให้ประชาชนเข้ามาเที่ยวสวนมากยิ่งขึ้นและเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ประเภทปาล์มได้ด้วย

กรณีศึกษาที่ 8 : สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร

บึงแก่นนคร เป็นบึงธรรมชาติขนาดใหญ่ กลางเมืองขอนแก่น มีพื้นที่ประมาณ 600 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลขอนแก่น ระหว่างบ้านเมืองเก่า บ้านโนนทันและบ้านตูม มีลักษณะเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ภายในบึงมีปลาเยือก ปลาไน ปลาใน มีน้ำตลอดปี บึงนี้เป็นบึงที่ได้รับการพัฒนาบริเวณให้เป็นสวนสาธารณะ พื้นที่โดยรอบมีการปรับปรุง ตกแต่งให้เป็นสวนสุขภาพ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรม นันทนาการของชาวเมือง ท่ามกลางบรรยากาศเย็นสบาย ประดับประดาด้วยประติมากรรมรูปต่างๆ แต่ละมุมยังมีสิ่งก่อสร้างทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม มีรูปปั้นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและศิลปะอีสาน เช่น คนเป่าแคนขี่ควาย ล้อเกวียน กิ้งก่ายักษ์ นกแร้งกำลังกินงู คางคก กบ เต่า และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ ยังมีสนามเด็กเล่นและร้านอาหารเปิดบริการหลายประเภท ที่สำคัญยิ่งเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์ “เจ้าเพี้ยเมืองแพน” ผู้ก่อตั้งเมืองขอนแก่น

ภายในสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร

ในบึงแก่นนคร มีสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ พิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน เป็นสถานที่แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับจังหวัดขอนแก่น เช่น ประวัติความเป็นมาของจังหวัด การตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่อาศัยแบบพื้นเมือง หรือบุคคลสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด เป็นต้น ซึ่งการสร้างพิพิธภัณฑ์นี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ามาศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวขอนแก่น ได้เข้าใจถึงความเป็นมา สภาพชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความตระหนักและความภูมิใจในท้องถิ่น

ภายในพิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน

กิจกรรมที่ประชาชนมาใช้บริการ มีทั้งกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยว ได้แก่ การพักผ่อน นั่งเล่น การอ่านหนังสือและการออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน ส่วนกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การจัดกิจกรรมออกกำลังกายเป็นกลุ่ม โดยตั้งเป็นชมรมเฉพาะกิจ เช่น ชมรมแอโรบิค เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทั่วไปของสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร มีสภาพการดูแลรักษา ดังนี้คือ มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้า มีแผนที่หรือแผนผังแสดงตำแหน่งต่างๆ ของสวนสาธารณะ ภายในสวนมีป้ายชักชวนให้รักษาความสะอาดติดอยู่ทั่วไป ถนนภายใน สวนที่มีความกว้าง ส่วนโค้งและสี่เหลี่ยมต่างๆ ตรงตามมาตรฐานทั่วไป แยกถนนและทางเดินเด็ดขาด มีถึงขยะให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้ มีไฟฟ้าติดตามถนนเป็นระยะ ทำให้มีแสงสว่างเพียงพอ มีประตูทางเข้าออกเพียงประตูเดียวและมีรั้วกั้นบริเวณโดยรอบ

ในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ ทางสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ได้จัดให้มียามรักษาการณ์ดูแลความเรียบร้อยภายในสวน มีเจ้าพนักงานดูแลต้นไม้คอยตัดแต่งต้นไม้ให้สวยงามอยู่เสมอ สนามหญ้าและสถานที่ต่างๆ ได้รับการดูแลอย่างดี มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลด้านการรักษาความสะอาด เช่น กวาดหญ้า ดูแลห้องน้ำ ตลอดจนมีเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการสำรวจซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น สายไฟและปลั๊กไฟให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ใช้งานได้อยู่เสมอ

นโยบายและแผน

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลของเทศบาลนครขอนแก่น มีจุดประสงค์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสวนพักผ่อนของประชาชน และมีนโยบายการบริหารงาน ดังนี้

1. จัดสร้างพื้นที่สีเขียว 1 คน ต่อ 4 ตารางเมตร
2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร
3. ประเพณี วัฒนธรรม ต้องฟื้นฟู ดูแลให้เป็นธรรม
4. ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เด็กและคนพิการ ต้องได้รับการดูแล
5. สัมพันธบ้านวัด โรงเรียน และชุมชน

จากการพัฒนาที่ผ่านมา คณะผู้บริหารได้ดำเนินการตามนโยบายอย่างสืบเนื่องตลอดมา และดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาล (City Tour) โดยปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ อนุรักษ์โบราณสถาน และแสดงประวัติ วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ศาลหลักเมือง (เมืองเก่า) และจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เมือง ณ บริเวณสวน 200 ปี บึงแก่นนคร
2. พัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นปอดของเมือง ได้แก่ การปรับปรุงบึงทุ่งสร้าง บึงแก่นนคร บึงหนองใหญ่ บึงหนองแวง สวนสาธารณะประตูเมือง สวนเจ.ซี. บึงหนองยาว และบึงหนองบอน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ได้ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้คือ หน่วยงานหลัก คือ เทศบาลนครขอนแก่นเป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา การบริหารในแต่ละสวน การดูแลรักษาได้แบ่งหน่วยงานในสังกัด สำนักงานจังหวัด เป็นผู้ดูแลตามงานที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ โดยไม่มีผู้รับผิดชอบสวนสาธารณะโดยตรง

การดำเนินงานสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร นอกจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแล้ว ส่วนหนึ่งยังมีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลด้วย มีการว่าจ้างคนในชุมชนใกล้เคียงมาเป็นพนักงานรายเดือน เช่น พนักงานรักษาความสะอาด ยามรักษาการณ์ ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ขณะเดียวกัน เป็นการสร้างจิตสำนึกด้านความเป็นเจ้าของของสวนสาธารณะแห่งนี้ให้แก่คนในชุมชนด้วย

ส่วนการประเมินผลด้านการดำเนินงานสวนสาธารณะ มีดังนี้ คือ การประเมินผลการให้บริการ โดยการสัมภาษณ์ประชาชนที่ใช้บริการ และบางครั้งประชาชนได้มาให้ข้อมูลโดยตรงแก่เจ้าหน้าที่ มีฝ่ายวิชาการและแผนเป็นผู้ประเมินการจัดกิจกรรมของสวน เพื่อประเมินความสนใจและการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน หากกิจกรรมใดไม่บรรลุวัตถุประสงค์จะยุบกิจกรรมนั้นและปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่แทน วิธีการนี้ก็จะทำให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจและคุ้มค่ากับการจัดกิจกรรมต่อไป

การประเมินผลอีกประการหนึ่งคือ การประเมินประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงาน ได้ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงานจากหัวหน้างาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามปกติ

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วประชาชนได้เข้ามาเพื่อพักผ่อน เล่นกีฬา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ จำนวนพอสมควร รวมทั้ง ได้เข้าชมพันธุ์ไม้ต่างๆ ที่สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนครได้ทำป้ายชื่อและคุณสมบัติของพันธุ์ไม้ ประชาชนมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจการใช้บริการในสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจของการใช้สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร โดยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

หน่วยงานภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหน่วยงานภายนอกได้สนับสนุนการดำเนินงานของสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ในลักษณะของรางวัลหรือเงิน เช่น การสนับสนุนรางวัลเมื่อจัดประกวดต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนครให้บริการด้านความรู้มีหลายประการ เช่น

1. ทัศนศึกษา โรงเรียนนำนักเรียนมาทัศนศึกษา เพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอน

ให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้เพื่อทำการสังเกตและทำรายงาน

2. การศึกษาดูงานของหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีความสนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้ ซึ่งในแต่ละปีมีผู้ที่สนใจขอเยี่ยมชมและดูงานเป็นจำนวนมาก

3. กิจกรรมการศึกษาแก่ผู้ที่มาเที่ยวสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ด้วย เช่น กิจกรรมวาดรูปสำหรับเด็กๆ เป็นต้น

4. กิจกรรมในวันสำคัญ สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ใช้เป็นสถานที่จัดงานประจำปีของจังหวัดขอนแก่น งานประจำปีดังกล่าวมีกิจกรรม ดังนี้ งานวันดอกคูณเสียงแคน จัดขึ้นในเดือนเมษายน บริเวณบึงแก่นนคร เพื่อฟื้นฟูงานบุญสงกรานต์ของภาคอีสาน เริ่มด้วยการทำบุญตักบาตรตอนเช้า สรงน้ำพระ และพิธีรดน้ำดำหัว ภายในงานได้จัดการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ขบวนเกวียนบุปผชาติ ประกวดอาหารอีสาน แข่งเรือในบึงแก่นนคร ประกวดกลองยาว การแสดงบนเวที และออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น หรืองานสงกรานต์อีสาน “เทศกาลดอกคูณ-เสียงแคน และถนนข้าวเหนียว” ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8-15 เมษายนของทุกปี กิจกรรมในงานมีมากมาย เริ่มตั้งแต่การทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ มหกรรมอาหาร-ของดีเมืองขอนแก่น การประกวดเกวียนบุปผชาติ ซิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การประกวดธิดาดอกคูณ ประกวดหมากหุงตำล้าชิง การแข่งขันมวยทะเล และมหรสพต่างๆ มากมาย เป็นต้น

ผู้เรียน

ประชาชนที่เข้ามาพักผ่อนในวันธรรมดา ประมาณ 300 - 500 คน ส่วนในวันหยุดราชการ ประมาณไม่ต่ำกว่า 500 คน

ผู้สอน

ฝ่ายการศึกษาได้จัดเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากร หากมีการประสาน
ของความร่วมมือ

ปัญหาที่พบ

ไม่มี

ข้อเสนอแนะ

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ควรจัดแหล่งการเรียนรู้ใน
ลักษณะของห้องสมุดเคลื่อนที่ภายในสวนสาธารณะ 200 ปี เพื่อให้
ประชาชนที่มาพักผ่อนได้รับความรู้ด้วย

กรณีศึกษาที่ 9: สวนประตูเมือง

สวนประตูเมือง เป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่บริเวณอำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ 2 ตารางวา อยู่ในความดูแล
ของเทศบาลนครขอนแก่น เปิดทุกวันตั้งแต่เวลา 05.00-18.00 น. มี
จุดประสงค์สร้างเพื่อเป็นสวนพักผ่อนของประชาชน ภายในสวนจัด
เป็นสวนพันธุ์ไม้ต่างๆ อย่างสวยงาม

การดูแลของสวนประตูเมือง ด้านหน้าสวน ได้มีป้ายบอกชื่อ
สวนประตูเมืองบริเวณประตูทางเข้ามีแผนที่ หรือแผนผังแสดง
ตำแหน่งต่างๆ ของสวนประตูเมือง มีป้ายชักชวนรักษาความสะอาด
ถนนภายในมีความกว้าง ส่วนโค้งของสวนและสัดส่วนต่างๆ ของสวน
ประตูเมือง ตรงตามมาตรฐานทั่วไป แยกถนนและทางเดินเด็ดขาด

ตามทางเดินมีไฟถนนเป็นระยะ มีถังขยะ สุขา ให้บริการไว้ มีรั้วกั้น
รอบบริเวณสวน ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย มียามรักษาการณ์
หน้าประตู ซึ่งมีประตูทางเข้าออกเพียงประตูเดียว และยามคอยเดินดูแล
ความปลอดภัยทั่วไปในสวน ในด้านอาคารสถานที่ พบว่า มีความเรียบร้อย
เนื่องจากสวนมีการดูแล สํารวจ ซ่อมแซมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น
สายไฟและปลั๊กไฟให้เรียบร้อยอยู่เสมอ รวมทั้ง ดูแลตัดแต่งต้นไม้ในสวน
ให้สวยงาม สนามหญ้าและสถานที่ต่างๆ ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี

บรรยากาศภายในสวนประตูเมือง

นโยบายและแผน

สวนประตูเมืองเป็นสวนที่อยู่ในความดูแลของเทศบาลนคร
ขอนแก่น สร้างขึ้นเพื่อเป็นสวนพักผ่อนหย่อนใจ ภายในสวนประตูเมือง
จัดเป็นสวนพันธุ์ไม้ต่างๆ โดยการจัดตกแต่งสวนได้ให้ภาคเอกชน คือ
สวนหงษ์ชู จังหวัดชลบุรี มารับเหมาตกแต่ง

นโยบายการบริหารงาน มีเทศบาลนครขอนแก่นเป็นผู้ดูแลสวน
มีนโยบายการดูแล ดังนี้

1. จัดสร้างพื้นที่สีเขียว 1 คน ต่อ 4 ตารางเมตร
2. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
3. ประเพณี วัฒนธรรม ต้องฟื้นฟู ดูแลให้เป็นธรรม
4. ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เด็กและคนพิการ ต้องได้รับการดูแล
5. สัมพันธ์บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน

จากแนวทางการพัฒนาดังกล่าว เทศบาลนครขอนแก่น นำมาพัฒนาสวนสาธารณะ คือ

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาล (City Tour) โดยปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์อนุรักษโบราณสถาน และแสดงประวัติวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ศาลหลักเมือง (เมืองเก่า) และจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เมือง ณ บริเวณสวน 200 ปี บึงแก่นนคร

2. พัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นปอดของเมือง โดยการปรับปรุงบึงทุ่งสร้าง บึงแก่นนคร บึงหนองใหญ่ บึงหนองแวง สวนสาธารณะประตูเมือง สวนเจ.ซี. บึงหนองยาว และบึงหนองบอน โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น การพัฒนาสวนประตูเมืองมีนโยบายเฉพาะเพื่อดูแลสวนสาธารณะแห่งนี้ โดยเน้นการดูแลรักษาความสะอาด การจัดต้นไม้ให้มีหลากสี เพื่อให้เกิดความสวยงาม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนประตูเมืองได้ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

การดำเนินงานหน่วยงาน

หน่วยงานรับผิดชอบสวนประตู่เมือง ได้แก่ สำนักการช่าง เทศบาลนครขอนแก่น มีโครงสร้างการบริหารงานคือ หน่วยงานหลัก ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา ในส่วนของการบริหารแต่ละด้าน ได้แบ่งหน่วยงานดูแลตามงานที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ เช่น สำนักการช่าง รับผิดชอบด้านการดูแลรักษาพื้นที่ เช่น ด้านปลูกและรักษาต้นไม้ รักษาความสะอาด ดูแลด้านไฟฟ้าและประปา สำนักการศึกษาจะดูแลด้านการจัดกิจกรรมในสวน ฝ่ายวิชาการและแผน ทำหน้าที่ประเมินผลการทำงานและการจัดกิจกรรมในสวน เป็นต้น

การดำเนินงานสวนประตู่เมือง นอกจากมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแล้ว ยังได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลด้วย เช่น พนักงานรักษาความสะอาด ยามรักษาการณ์ ได้มีการว่าจ้างคนในชุมชนใกล้เคียงเป็นพนักงานรายเดือน ทั้งนี้ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และในขณะเดียวกันเป็นการสร้างความเป็นเจ้าของสวนประตู่เมืองให้แก่คนในชุมชนด้วย

ส่วนการประเมินผลด้านการดำเนินงานสวนประตู่เมือง สรุปได้ว่า มีการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลการให้บริการ และการประเมินผลงานของเจ้าหน้าที่ การประเมินผลการให้บริการ เจ้าหน้าที่ของสวนประตู่เมืองได้ประเมินผล โดยการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามประชาชนที่ใช้บริการสวนประตู่เมือง หรือในบางครั้งประชาชนได้ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่โดยตรง

สำหรับการประเมินผลการจัดกิจกรรมในสวน ได้มีฝ่ายวิชาการและแผนเป็นผู้ประเมินการจัดกิจกรรมในสวนประตู่เมือง เพื่อประเมินความสนใจและการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน หากกิจกรรมใดไม่ผ่าน

การประเมินก็จะถอดกิจกรรมนั้นออกและเพิ่มกิจกรรมใหม่เข้าไป และมีการประเมินเช่นเดียวกัน วิธีการนี้ก็จะทำให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจ และคุ้มค่ากับการจัดกิจกรรมต่อไป

การประเมินผลอีกประการหนึ่งคือ การประเมินประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงาน โดยได้ใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงานจาก หัวหน้างาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามปกติ

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนประตุมืองของประชาชน พบว่า ประชาชน ได้เข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้ง ชมพันธุ์ไม้ ต่างๆ โดยสวนประตุมืองได้จัดทำป้ายชื่อต้นไม้ติดไว้ เพื่อให้ประชาชน เข้ามาศึกษาความรู้ ประชาชนได้เข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ และ จากการสำรวจความพอใจในการใช้สวนประตุมือง พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจการใช้บริการในสวนเป็นอย่างดี

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจในการใช้สวนประตุมือง ใช้การ สัมภาษณ์ และแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุง ให้สามารถตอบสนองความต้องการของ ผู้ใช้สวนต่อไป

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สำนักการช่าง เทศบาลนครขอนแก่น จัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ มีหน่วยงานภายนอกได้สนับสนุน

การดำเนินงานของสวนสาธารณะ ในลักษณะของรางวัลหรือเงิน เช่น การสนับสนุนรางวัลเมื่อมีการจัดประกวดต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนประตู่เมืองให้บริการความรู้มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่ทัศนศึกษา โรงเรียนนำนักเรียนมาทัศนศึกษา เพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ นอกจากนี้ก็เป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การเดินแอโรบิค เป็นต้น

ลานกิจกรรมของสวนประตู่เมือง

ผู้เรียน

สวนประตู่เมืองมีประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ที่เข้ามาพักผ่อนและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสวนประตู่เมืองในวันธรรมดา ประมาณ 100 - 200 คน ส่วนในวันหยุดราชการ ประมาณ 300 คน

ผู้สอน

การจัดกิจกรรมในสวนประตู่เมือง เป็นการจัดโดยบุคคลภายนอก เช่น การสอนเต้นแอโรบิค โดยติดต่อขอใช้สถานที่และจัดหาวิทยากรมาเอง สวนประตู่เมืองเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดสถานที่ ด้านไฟฟ้า เป็นต้น

กิจกรรมที่สวนประตู่เมืองเป็นผู้ดำเนินการ คือ การจัดหาวิทยากรให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลต้นไม้แก่ประชาชนผู้สนใจ

ปัญหาที่พบ

ปัญหาในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัครยาศัยแทบจะไม่มี เนื่องจากมีการดูแลในแต่ละส่วนโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึง ส่วนปัญหาที่พบจากภายนอก ได้แก่ ปัญหาการมาทัศนศึกษาของนักเรียน โดยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการชมแบบไม่มีการให้ความรู้เสริม จึงเป็นการเดินผ่านเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

สวนประตู่เมือง ควรประสานงานกับสถานศึกษาเพื่อจัดส่งครูหรือวิทยากรมาอธิบาย โดยสวนประตู่เมืองเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น จัดรถให้กรณีที่ไม่มีรถพามา เป็นต้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะช่วยให้การศึกษาแก่เด็ก นักเรียนที่เข้ามาชมได้ประโยชน์ นอกเหนือจากจะได้ความเพลิดเพลินยังได้รับความรู้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามอัครยาศัย

กรณีศึกษาที่ 10 : สวนสราญรมย์

สวนสราญรมย์ เป็นสวนสาธารณะของเทศบาลเมือง ประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ด้านหน้าที่ทำการเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ขนานไปกับหาดของอ่าวประจวบคีรีขันธ์ มีเนื้อที่ 12 ไร่ จัดเป็นสวนสาธารณะเปิดขนาดเล็ก

สวนสราญรมย์

สวนสราญรมย์ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมือง หน้าสำนักงานเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กที่ทอดยาวขนานไปกับหาดของอ่าวประจวบคีรีขันธ์ เป็นสวนสาธารณะเปิดที่มีรั้วล้อมรอบ ประชาชนสามารถไปใช้บริการของสวนแห่งนี้ได้ตลอดเวลา สวนแห่งนี้เป็นสวนสาธารณะที่มีบรรยากาศที่ดี เนื่องจากมีลมทะเลพัดอยู่ตลอดเวลา

สวนแห่งนี้มีป้ายชื่อสวนหันหน้าออกทะเล ภายในสวนมีต้นไม้ขนาดเล็ก เป็นไม้แนวเตี้ยและมีต้นไม้สูงบ้าง เพื่อให้เกิดร่มเงา มีสนามหญ้าที่มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย มีม้าหินตั้งไว้เป็นระยะ

มีทางเดินปูด้วยอิฐซึ่งสามารถใช้เป็นลู่วิ่งได้ มีการตกแต่งสถานที่ให้ดูสวยงามด้วยรูปปั้นสัตว์ต่างๆ มีศาลาไทยเพื่อใช้พักผ่อนในสวน มีลานแอโรบิกอยู่ข้างสวน

สวนสาธารณะแห่งนี้มีความปลอดภัย และมีความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการเพื่อพักผ่อน เนื่องจากเป็นสวนเปิด อยู่ใกล้ถนน มีเสาไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอ มีการตรวจตราความเรียบร้อยจากตำรวจ มีสถานีตำรวจใกล้กับสวน มีร้านขายของ และร้านขายอาหาร ไว้ให้บริการแก่ประชาชนผู้ที่มาพักผ่อน

ภายในบริเวณสวนสาธารณะ

นอกจากสวนสาธารณะใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังให้ความรู้ตามอัธยาศัยด้วย ภายในสวนมีแผนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดที่สำคัญ มีแท่นประวัติเกาะหลักและแผ่นป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับอ่าวประจวบฯ รวมทั้งมีรูปปั้นของตัวละครเรื่อง ตาม่องล่าและเขานมสาว ที่เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อีกด้วย

นโยบายและแผน

นโยบายการจัดสวนสืบเนื่องจากเทศบาลมีโครงการ “ประจวบคีรีขันธ์ บ้านฉันเมืองหน้าอยู่” เป็นโครงการเกี่ยวกับเมืองหน้าอยู่ ชุมชนหน้าอยู่ สวนแห่งนี้เปิดให้บริการแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และผู้มาจากต่างถิ่น เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนและทำกิจกรรมต่างๆ ของประชาชน โรงเรียนและของหน่วยงานอื่น เทศบาลได้ใช้สวนแห่งนี้ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ งานประเพณีท้องถิ่น และเป็นที่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนสาธารณะมย์ได้ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีการดำเนินการด้านสวนสาธารณะเช่นเดียวกับสวนต่างๆ

การดำเนินงาน

สวนสาธารณะมย์ อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกองช่าง งานสวนสาธารณะ เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการดูแลจัดการสวนสาธารณะ กองช่างงานสวนสาธารณะมีเจ้าหน้าที่ทั้งหมดจำนวน 8 คน ต้องแบ่งเจ้าหน้าที่ออกไปดูแลแต่ละสวน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสวนสาธารณะอยู่หลายแห่ง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบสวนสาธารณะมย์แห่งนี้มีจำนวน 2 คน”

การจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะมย์ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่สังกัดเทศบาล กล่าวคือ กองการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของเทศบาล และกองอนามัย เป็นผู้รับผิดชอบ

จัดกิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกาย ส่วนกองช่าง งานสวนสาธารณะ เป็นผู้รับผิดชอบการดูแลรักษาสวนและต้นไม้ในสวนเท่านั้น

ส่วนการประเมินผลการจัดการสวนสาธารณะนั้น มีการประเมินผลการดำเนินงานการให้บริการโดยการสอบถามด้วยวาจา เกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้สวน ความพึงพอใจการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลเป็นผู้จัดขึ้น รวมทั้ง มีการรับฟังประชาพิจารณ์จากประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการ ให้บริการสวนสาธารณะ และรับฟังคำวิจารณ์ของผู้มาใช้สวนสาธารณะ ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่สวนได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานจากหัวหน้างานอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้ของการจัดสวนสาธารณะ คือ การที่ประชาชนมาใช้สวนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการพักผ่อนหย่อนใจ และร่วมกิจกรรมที่เทศบาลหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และกลุ่มบุคคลได้จัดขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาประชาชนทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้ใช้บริการ พบว่า ลักษณะของกิจกรรมที่จัดนั้นเป็นกิจกรรมศิลปะ ประเพณี กีฬา ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น

การประเมินผลกิจกรรมได้ประเมินโดยการสอบถามความพึงพอใจ การรับฟังคำวิจารณ์ของผู้มาใช้สวนสาธารณะ และในการดำเนินการ ของสวนสาธารณะมีการทำประชาพิจารณ์จากประชาชนในชุมชน

การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้

กองช่าง งานสวนสาธารณะ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมและ ดำเนินการของสวนสาธารณะ

นอกจากนี้ มีหน่วยงานภายนอกได้มาสนับสนุนการให้ความรู้ โดยการจัดทำป้ายแสดงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ตาม อัญมณีสถาปัตยกรรมของประชาชน กล่าวคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็น ผู้จัดทำแผนที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจัดทำป้ายให้ข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

กิจกรรม

กิจกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชนนั้นมีหลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น

1. ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และทำกิจกรรม ร่วมกันในครอบครัว
2. เอื้อเฟื้อสถานที่ให้กับชมรมต่างๆ เช่น จัดกิจกรรมแอโรบิค ตอนเช้า และทำกิจกรรมศิลปะ วาดรูป ระบายสี เป็นต้น

สถานประสงคฺ์สุขภาพ

3. เอื้อเพื่อสถานที่แก่โรงเรียนในเขตเทศบาลนำเด็กมาเรียนรู้
นอกห้องเรียน และทำกิจกรรมในสวนสาธารณะ
4. เป็นสถานที่จัดงานประเพณีตามเทศกาลต่างๆ
5. จัดทำแท่นประวัติเกาะหลักแสดงประวัติศาสตร์ของจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

แท่นประวัติเกาะหลัก

6. จัดทำรูปปั้นของตัวละครพื้นบ้าน เรื่อง ตาม่องล่ายและ
เชานมสาว ซึ่งครูใช้ประกอบการเรียนการสอนได้

รูปปั้นตัวละครพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

7. จัดทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับอ่าวประจวบ แก่ประชาชนที่มาใช้บริการสวน

8. เอื้อเฟื้อสถานที่แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในจัดทำป้ายแผนที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดนี้

ป้ายแผนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้เรียน

สวนสราญรมย์ได้ให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่ต้องการ มาพักผ่อน และทำกิจกรรมที่จัดขึ้นในสวนตามอัธยาศัย เจ้าหน้าที่กล่าวว่า “ที่นี่เป็นที่พักผ่อนของชาวบ้านทุกกลุ่ม ทุกวัย จะมารวมกันที่นี่ ใครใคร่ มากี่มา”

ผู้สอน

กองช่าง งานสวนสาธารณะ มีหน้าที่ดูแลสวนเท่านั้น การจัดกิจกรรม เป็นหน้าที่ของกองการศึกษาเป็นผู้จัด เช่น งานประเพณีต่างๆ และกองอนามัยของเทศบาลเมือง เป็นผู้จัดกิจกรรมออกกำลังกาย ให้แก่ประชาชน อีกทั้งชมรมต่างๆ และกลุ่มบุคคลได้ร่วมกันจัดกิจกรรม ให้แก่ประชาชน

ปัญหาที่พบ

ปัญหาของสวนสราญรมย์ พบว่า มีปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้

1. ประชาชนขาดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาความสะอาด มีการทิ้งขยะเป็นประจำและไม่ช่วยกันรักษาสวน
2. ต้นไม้ในสวนตายและเสียหายเมื่อถึงฤดูมรสุมและประสบปัญหาน้ำเค็ม
3. งบประมาณในการดูแลสวนไม่เพียงพอ
4. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีจำกัด กล่าวคือ กองช่าง งานสวนสาธารณะมีเจ้าหน้าที่สวน 8 คน ต้องแบ่งเจ้าหน้าที่ออกไปดูแลแต่ละสวนสาธารณะหลายแห่ง เจ้าหน้าที่ที่ดูแลสวนสราญรมย์นี้มีเพียง 2 คน จึงไม่เพียงพอต่อการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. กรณีผู้ใช้บริการสวนทั้งขยะและขาดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาความสะอาดนั้น เจ้าหน้าที่ได้พยายามประชาสัมพันธ์และดูแลเก็บขยะ อีกทั้งยังดูแลรักษาต้นไม้ให้มีสภาพสมบูรณ์

2. กรณีปัญหาต้นไม้ตายเนื่องจากภัยธรรมชาติ ควรเลือกต้นไม้ที่สามารถทนทานต่อปัญหาได้ เช่น เลือกต้นไม้ที่เป็นหัว ใต้แก้ม พลับพลึง และवान

3. กรณีที่งบประมาณและจำนวนเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลสวนมีจำกัด ต้องคำนึงถึงงบประมาณของเทศบาลที่จัดสรรให้ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับ ต้องนำไปบริหารให้ครอบคลุมทั้งเมือง มิให้นำไปใช้เฉพาะบางส่วนเท่านั้น

กรณีศึกษาที่ 11 : สวนศรีเมือง

สวนศรีเมือง หรือที่ชาวระยองนิยมเรียกว่า เกาะกลาง ตั้งอยู่กลางเมือง ด้านหลังศาลากลางจังหวัดระยองหลังเดิม มีเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่ เป็นสวนสาธารณะในเมือง (City Park หรือ Municipal Park) ซึ่งมีพื้นที่กว้างในเมือง มีสภาพธรรมชาติหรือจัดการตกแต่งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในจังหวัดระยอง ร่มเย็นด้วยพันธุ์ไม้ประเภทสวนป่าและคูบัว ภายในสวนมีหอพระพุทธอังคีรส ซึ่งเป็นอาคารทรงไทย หลังคาจตุรมุข เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธอังคีรส ซึ่งถือว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคูเมืองของจังหวัดระยอง

สวนศรีเมือง

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนศรีเมือง

สวนศรีเมือง มีป้ายบอกชื่อสวนบริเวณทางเข้า มีแผนผังหรือแผนที่แสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบจุดที่จะไป ถนนภายในสวนมีขนาดความกว้างพอสมควร เหมาะกับการออกกำลังกายด้วยการวิ่งหรือเดิน มีที่จอดรถ ไม่มีศูนย์แนะนำและให้บริการเฉพาะ แต่มีอาคารอำนวยการของสวน ทำหน้าที่ในการให้บริการประชาชน มีสนามเด็กเล่นให้เด็กได้มาทำกิจกรรม มีเวทีกลางแจ้งเพื่อจัดงานต่างๆ เช่น การแสดงหนังตะลุง การจัดงานประเพณีต่างๆ สนามกีฬาากลางแจ้ง ทั้งที่เป็นสนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล ลานเต้นแอโรบิค รำมวยจีน รำกระบี่กระบอง สนามกีฬาในร่ม สำหรับเล่นกีฬาแบดมินตัน สีสากลและโยคะ เป็นต้น เก้าอี้พักผ่อนอยู่ สม่่าเสมอตตามจุดต่างๆ ถึงชยะและห้องน้ำให้บริการ ร้านอาหารและร้านขายสินค้า เป็นต้น

สวนศรีเมืองไม่มีสวนสมุนไพร แต่ลักษณะพันธุ์ไม้เป็นต้นไม้ยืนต้น ให้ร่มเงาและความร่มรื่น เช่น ต้นตะแบก เป็นต้น มีสวนสุขภาพสำหรับออกกำลังกาย สวนดอกไม้และคุน้ำซึ่งปลูกบัวอยู่

รูปปั้นตัวละครในวรรณคดีของจังหวัดระยอง

ในสวนศรีเมืองส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของห้องสมุดเทศบาลนครระยอง ให้บริการประชาชนในจังหวัดในการยืม-คืนหนังสือ เพื่ออ่านและนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น การสอนวิชาชีวะ เป็นต้น

ห้องสมุดเทศบาลนครระยอง

ด้านความปลอดภัย มียามรักษาการณ์ทั้งในส่วนกลางวันและกลางคืน ในช่วงกลางคืนมีหน่วยป้องกันบรรเทาสาธารณภัยมาดูแล มีแสงสว่างในเวลากลางคืน แยกถนนและทางเดินต่างหาก มีการตัด

ต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้ไม่ให้มีดทับ ไม่มีหน่วยพยาบาล ถ้ามีการป่วยหรือบาดเจ็บจะพาไปโรงพยาบาลระยอง สวนศรีเมืองไม่มีรั้วกั้น เนื่องจากเป็นสวนเปิด

การดูแลรักษาสวน มีการเก็บขยะ กวาดถนนอยู่เสมอ มีการตัดหญ้า ตัดทรงพุ่มของต้นไม้ มีการรดน้ำพรุนดินต้นไม้ มีการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ เช่น ซ่อมแซมเก้าอี้และป้าย มีป้ายชักชวนให้ประชาชนรักษาความสะอาด

สวนศรีเมืองเปิดให้บริการตั้งแต่ 05.30 - 23.00 น. เนื่องจากเป็นสวนเปิด จึงให้บริการถึง 23.00 น.

นโยบายและแผน

นโยบายในการดูแลสวนแห่งนี้ ยึดถือตามแนวทางของเทศบาลนครระยอง ที่ต้องการทำให้สวนศรีเมืองเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ของสวนศรีเมือง นอกจากทำหน้าที่ดูแลสถานที่แล้ว ต้องเน้นความสะดวกในการใช้พื้นที่ของสวนสำหรับประชาชน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนศรีเมืองใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีการดำเนินการด้านสวนสาธารณะเช่นเดียวกับสวนต่างๆ

การดำเนินงาน

หน่วยงานรับผิดชอบสวนศรีเมือง ได้แก่ เทศบาลนครระยอง เป็นผู้ดูแลและบำรุงรักษา การบริหารในแต่ละสวน ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะเป็นผู้บริหารสวน สวนศรีเมืองมีบุคลากรดำเนินงานดังนี้ คือ หัวหน้าพนักงานสวนสาธารณะ จำนวน 1 คน และลูกจ้างจำนวน 3 คน

ส่วนการประเมินผลการดำเนินงาน มีการประเมินการดำเนินงานของสวนหลายวิธีด้วยกัน คือ การประเมินความพึงพอใจการใช้บริการด้วยการสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้างประเมินโดยหัวหน้างาน โดยเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง ส่วนการประเมินผลภายนอก ยังไม่มีการประเมิน

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนของประชาชน ส่วนใหญ่ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา หรือจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเข้ามาชมพันธุ์ไม้ที่สวนศรีเมืองได้จัดทำป้ายชื่อและคุณสมบัติของต้นไม้ไว้ และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสำรวจความพึงพอใจการใช้สวนศรีเมือง พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ ของสวนศรีเมือง

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจในการใช้สวนศรีเมืองได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ามาใช้สวน โดยการซักถามทางวาจา

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนศรีเมืองได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน โดยได้รับงบประมาณในการดูแลจากเทศบาลนครระยอง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

กิจกรรมที่สวนศรีเมืองให้บริการ

กิจกรรมที่สวนศรีเมืองให้บริการความรู้มีหลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่ทัศนศึกษา โรงเรียนนำนักเรียนมาทัศนศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้

นอกจากนั้น ยังใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญและงานตามประเพณี เช่น งานวันเด็ก เทศกาลปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น จัดโดยเทศบาล หรือหน่วยงานภายนอก

ศูนย์เยาวชนและที่ออกกำลังกายในสวน

ผู้เรียน

ประชาชนเข้ามาใช้บริการ เพื่อพักผ่อนในวันธรรมดามีประมาณ 100 - 200 คน และวันหยุด ประมาณ 300 - 400 คน โดยไม่จำกัดอายุ เพศ และวัย

ผู้สอน

สวนศรีเมืองไม่มีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ จึงไม่มีมีวิทยากร แต่มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำพันธุ์ไม้ หากมีนักเรียนมาทัศนศึกษาในสวนศรีเมือง

ปัญหาที่พบ

ปัญหาที่สวนศรีเมืองพบมีหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาความสะอาด ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ ไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด
2. ขาดงบประมาณการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอในการบำรุง รักษาและพัฒนาสวน
3. ปัญหาเรื่องผู้มั่วสุมในเวลากลางคืน เนื่องจากพื้นที่การดูแลกว้าง หากมีเจ้าหน้าที่จำกัด จึงทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง บางครั้งมีกลุ่มวัยรุ่นมั่วสุมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างสวนศรีเมืองให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีจุดสนใจให้ประชาชนเข้ามาชมที่สวนศรีเมือง เพื่อให้มีเอกลักษณ์ในแต่ละสวนและเพิ่มความหลากหลาย

2. ควรทำประชาพิจารณ์ เมื่อมีการดำเนินการใดใดที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพของสวนศรีเมือง เนื่องจากงบประมาณส่วนหนึ่งนำมาบำรุงรักษาสวนศรีเมืองได้รับจากภาษีของประชาชนในท้องถิ่น

กรณีศึกษาที่ 12 : สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นสวนสาธารณะอยู่ในความดูแลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนกาญจนาภิเษกทางทิศตะวันออกของถนน กม.ที่ 23-24 สายสงขลา-หาดใหญ่ หมู่ 6 ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 974 ไร่ ถือว่าเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะแบบ Municipal Park เปิดให้ประชาชนได้ใช้บริการพักผ่อนได้ตลอดวันและไม่นุญาติให้พักผ่อน ภายในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ นอกจากเป็นส่วนป่าตามธรรมชาติ บางส่วนเป็นป่าปลูกใหม่และมีสวนดอกไม้เพื่อความสวยงามและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ภายในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือเมืองหาดใหญ่ประดิษฐานอยู่หลายแห่ง อาทิ พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 ท้าวมหาพรหม พระโพธิสัตว์กวนอิมและพระพุทธรูปมงคลมหาราช ก่อสร้างขึ้นเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่เคารพสักการะทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

การจัดสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีป้ายบอกชื่อบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป มีป้ายขนาดใหญ่ที่สลักติดกับเขื่อนบริเวณบึงน้ำขนาดใหญ่ บริเวณทางเข้ามีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการทราบได้ว่าในสวนมีสถานที่อะไรบ้างที่จะเดินทางไปได้ นอกจากนี้ ยังมีป้ายบอกเส้นทางไปสถานที่ต่างๆ ในสวน ถนนภายในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีขนาดกว้างเหมาะกับการปั่นจักรยานเสือภูเขา มีบึงน้ำขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมปั่นจักรยานน้ำ

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีกองอำนวยการที่เป็นทั้งสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่และเป็นศูนย์แนะนำและให้บริการประชาชนที่มาใช้บริการในสวนมีสนามเด็กเล่นให้เด็กๆ ได้ทำกิจกรรม มีลานให้บริการจัดค่ายลูกเสือ สวนจรรยา เพื่อให้เด็กและเยาวชนฝึกปฏิบัติ ตามกฎจรรยา มีหอสมุดและหอจดหมายเหตุที่ให้ประชาชนมาใช้บริการหาความรู้ต่างๆ ได้ โดยทั้งสองส่วนนี้ กรมศิลปากรมาขอใช้สถานที่ของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่โดยส่วนใหญ่ เป็นป่าเป็นต้นไม้ยืนต้นให้ร่มเงาและความร่มรื่น มีสวนสุขภาพ มีสวนดอกไม้ และสวนหิน มีการตกแต่งต้นไม้อยู่เสมอ มีคอกสัตว์และสวนนกที่ต้อนรับประชาชนทุกคนมาศึกษาเรียนรู้ ตามทางเดินมีไฟสำหรับให้แสงสว่างในเวลากลางคืนเป็นระยะ มีถึงชยะ มีห้องสุขาสำหรับคนทั่วไปและคนพิการให้บริการ มีรั้วกันแสดงอาณาเขตของสวน และมีที่จอดรถจำนวนมาก

ภายในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย มียามรักษาการณ์หน้าประตูและยามปั่นจักรยานหรือเดินดูแลความปลอดภัยในสวนตลอด 24 ชั่วโมง มีประตูทางเข้าออกไม่มาก

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 05.30 น. ปิดเวลา 21.00 น. ในแต่ละวัน มีประชาชนมาใช้บริการ 500-1,000 คน ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

นโยบายในการดูแลสวนสาธารณะแห่งนี้ ได้ยึดถือตามแนวทางของเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ต้องการทำให้ในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีจุดท่องเที่ยวหลายแห่งที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อของสถานที่ท่องเที่ยวจุดต่างๆ ในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เช่น สวนนก สวนสัตว์ พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 ท้าวมหาพรหม พระโพธิสัตว์กวนอิม พระพุทธมิ่งมงคลหาราช เป็นต้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ใช้ระเบียบบริหารตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีการดำเนินการด้านสวนสาธารณะเช่นเดียวกับสวนต่างๆ

การดำเนินงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการบริหารในแต่ละสวนได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะเป็นผู้บริหารสวน สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีบุคลากรดำเนินงานดังนี้ คือ หัวหน้าพนักงานสวนสาธารณะและเจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ

ด้านการประเมินผลการดำเนินงานสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า มีการประเมินการดำเนินงานของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ด้วยกันหลายวิธี กล่าวคือ การประเมินความพึงพอใจการใช้บริการด้วยการสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง ทำการประเมินโดยหัวหน้างานโดยเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนั้น สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 12 สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับรางวัลสวนสาธารณะน่าชื่นชมจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มาตรฐานการเรียนรู้

พฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อน เล่นกีฬา

หรือร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้ง การชมสวนสัตว์ สวนนก และสักการะ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ประชาชนเข้ามา
ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ และมีความพึงพอใจในการใช้บริการด้านต่างๆ
ของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

การประเมินผลการเรียนรู้

การสอบถามความพึงพอใจในการใช้สวนสาธารณะเทศบาล
นครหาดใหญ่ได้ใช้วิธีการสอบถามความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ
โดยการสอบถามทางวาจาประกอบการใช้แบบสอบถามเป็นครั้งคราว

การฝึกอบรม มีการประเมินผล 2 ลักษณะ คือ การประเมิน
ภาคปฏิบัติ ได้แก่ การวัดผลงานจากการปฏิบัติ หากผู้ฝึกอบรมสามารถ
ปฏิบัติได้ครบตามวัตถุประสงค์ของการอบรม นับว่าผ่านการอบรม
และได้รับประกาศนียบัตร ส่วนการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม
จัดทำโดยใช้แบบสอบถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมและสอบถามความ
พึงพอใจเกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมด้วยวาจา และใช้เป็นข้อมูลที่น่า
ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมต่อไป

การสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจาก
หน่วยงานภายใน โดยได้รับงบประมาณการดูแลจากเทศบาลนคร
หาดใหญ่ และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการดำเนิน
กิจกรรมการศึกษา เช่น กรมศิลปากรได้ขอความร่วมมือสร้างหอ
จดหมายเหตุและหอสมุดเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของประชาชนภายใน

สวนสาธารณะ และได้ร่วมมือกับบริษัทฮอนด้า ประเทศไทย จำกัด ในการจัดกิจกรรมหลักสูตรทฤษฎีการขับรถให้กับเด็กและเยาวชน โดยบริษัท ฮอนด้า ประเทศไทย เป็นผู้จัดวิทยากรให้ความรู้

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ฯ
ภายในสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่

ป้ายแสดงตารางเวลาเรียนและถนนที่ใช้เรียน
ในหลักสูตรการขับรถ

กิจกรรม

กิจกรรมที่สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ให้บริการ ความรู้มีหลายประการ เช่น เป็นสถานที่ทัศนศึกษา โรงเรียนได้นำ

นักเรียนมาทัศนศึกษา เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสัตว์หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ ผู้สอนให้นักเรียนมาศึกษาสัตว์ในสวนสัตว์และสวนนก มีวิทยากรของสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ความรู้ เป็นสถานที่จัดค่ายลูกเสือ และส่งนักเรียนมาทำกิจกรรมเรียนรู้เรื่องกฎจราจร อีกทั้งพานักเรียนระดับอนุบาลมาทำกิจกรรมในสนามเด็กเล่น เพื่อเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก

สวนนกเทศบาลนครหาดใหญ่

นอกจากนี้ ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญและงานตามประเพณี เช่น วันเด็ก วันสงกรานต์ วันปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวจัดโดยเทศบาลหรือหน่วยงานภายนอก เป็นบางโอกาส รวมทั้ง ใช้เป็นสถานที่ที่ประชาชนมาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 5 ท้าวมหาพรหม พระโพธิสัตว์กวนอิม พระพุทธรูปมงคลมหาราช เป็นต้น

สถานที่สักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสวนสาธารณะ
เทศบาลนครหาดใหญ่

ผู้เรียน

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่มีประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เข้ามาใช้บริการในวันธรรมดา ประมาณ 500 - 1,000 คน วันหยุดราชการ ประมาณ 1,500 คน ในส่วนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือ เด็กและเยาวชน

ผู้สอน

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้เป็นวิทยากรในเรื่อง การดูแลการปลูกต้นไม้และการดูแลสัตว์ โดยการฝึกอบรมดังกล่าว สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นผู้จัด

ปัญหาที่พบ

ปัญหาสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ มีหลายประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับงานและสภาพพื้นที่
2. ปัญหาเรื่องความสะอาด ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการไม่ช่วยรักษาความสะอาด
3. ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้มีจำนวนไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่
4. ปัญหาเรื่องผู้มั่วสุมในเวลากลางคืน เนื่องจากพื้นที่การดูแลกว้าง มีเจ้าหน้าที่จำกัด ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง บางครั้งมีวัยรุ่นจับกลุ่มมั่วสุมกัน
5. ปัญหาอุปกรณ์ชำรุด ประชาชนผู้เข้ามาใช้ทำชำรุด เสียหาย เช่น บ้ายติดตามทางต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ทำให้สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และมีระบบที่เชื่อมโยงกันทุกจุดของสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้ระบบตาราง
2. ทำให้สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นศูนย์เพาะเห็ดเหื่อพันธ์ไม้
3. เป็นเครือข่ายร่วมกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลาหรือที่อื่นๆ เพื่อให้สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นห้องทดลองทางพันธุ์พืช
4. สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ควรแบ่งโซน เป็นโซนกิจกรรมและโซนสวนพักผ่อน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ คณะวิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากบุคลากรของสวนสาธารณะ จำนวน 12 แห่ง ได้แก่ สวนหลวง ร.๙ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ สวนวชิรเบญจทัศ สวนล้านนา ร.9 สวนบวักหาด สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร สวนประตูเมือง สวนสราญรมย์ สวนศรีเมือง และสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ แล้วนำผลการศึกษามาสรุป ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สรุปวิเคราะห์กรณีศึกษา

1. การจัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งให้การศึกษาตามอัธยาศัยและเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป

การจัดสวนสาธารณะ ส่วนใหญ่จากกรณีศึกษาจำนวน 12 แห่งพบว่า สวนสาธารณะเป็นแหล่งให้การศึกษาตามอัธยาศัยและเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป ได้แก่

สวนหลวง ร.๙ สวนสาธารณะประกอบด้วยสวนพฤกษศาสตร์ สวนรมณีย์ ฯลฯ ประดับและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท

และพันธุ์ไม้หายากในประเทศไทย รวมทั้งเป็นที่รวมการจัดสวนที่มีความสวยงามเลียนแบบต่างประเทศ เช่น สวนอังกฤษ ที่จัดเลียนแบบการจัดสวนที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศอังกฤษ เป็นต้น ดังนั้น ประชาชนที่สนใจสามารถหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้

สวนลุมพินี สวนสาธารณะในเขตเมือง ประดับและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภททั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งพันธุ์ไม้หายาก ประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับพันธุ์ไม้สามารถหาความรู้ รวมทั้ง ดูนกหลากหลายชนิด และผู้ที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนสามารถได้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน

สวนจตุจักร สวนสาธารณะในเขตเมือง ประดับและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท โดยเฉพาะพันธุ์ไม้หอม ดังนั้น ประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับพันธุ์ไม้จะสามารถหาความรู้ รวมทั้ง ผู้ที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนจะสามารถได้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ สวนสาธารณะในเขตเมือง ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านกีฬาและนันทนาการ ถ่ายภาพยนตร์ละครและสารคดี และถ่ายรูปเพื่อทำเอกสารต่างๆ ให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง เป็นสถานที่ที่ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ โดยเฉพาะพันธุ์ไม้หายาก พันธุ์ไม้ที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

สวนวชิรเบญจทัศ สวนสาธารณะในเขตเมือง ซึ่งมีลานหญ้ากว้างใหญ่ สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายตามความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่มาเป็นครอบครัว ทั้งการออกกำลังกาย เล่นกีฬา การศึกษาสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ โดยเฉพาะพันธุ์นกและผีเสื้อ

สวนล้านนา ร.9 สวนสาธารณะที่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับประชาชนที่ต้องการมาหาความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ

สวนบวkhาด สวนสาธารณะในเขตเมือง ซึ่งประดับและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท โดยเฉพาะไม้เมืองหนาว ดังนั้นประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับพันธุ์ไม้จะสามารถมาหาความรู้ได้โดยตรง และผู้มาเพื่อพักผ่อนก็สามารถได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้เช่นกัน

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร สวนสาธารณะที่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับประชาชนที่ต้องการหาความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ นอกจากนี้ภายในสวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร มีพิพิธภัณฑ์โฮมมั่งตั้งอยู่ แสดงถึงประวัติความเป็นมาและข้อมูลของจังหวัดของแก่นที่น่าสนใจ ประชาชนที่สนใจก็สามารถหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้

สวนประตูเมือง สวนสาธารณะที่จัดกิจกรรมและการพักผ่อนของประชาชนในชุมชน มีลานกว้างใหญ่ ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายตามความสนใจของประชาชน

สวนสราญรมย์ สวนสาธารณะที่จัดกิจกรรมและการพักผ่อนของประชาชนในชุมชน มีการจัดทำแทนประวัติเกาะหลักแสดงประวัติศาสตร์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดทำรูปปั้นเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของประจวบคีรีขันธ์ ให้ความเอื้อเฟื้อสถานที่ให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดทำแผนที่จังหวัดและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่ผู้มาใช้บริการ และจัดทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับอ่าวประจวบฯ

สวนศรีเมือง สวนสาธารณะที่จัดกิจกรรมและการพักผ่อนของประชาชนในชุมชน จัดทำรูปปั้นเกี่ยวกับนิทานในวรรณคดี คือ พระอภัยมณี และปลูกพันธุ์ไม้หลายประเภท เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับประชาชนที่ต้องการหาความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ สวนสาธารณะในเขตเมือง ใช้เป็นแหล่งพักผ่อนของประชาชน ที่ให้ความรู้หลากหลาย รวมทั้งธรรมชาติด้วย ประชาชนที่สนใจเกี่ยวกับสัตว์โดยเฉพาะนก สามารถมาหาความรู้ รวมทั้งผู้ที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนสามารถได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้เช่นกัน นอกจากนี้ มีสถานที่ให้ความรู้ด้านศาสนา มีสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและเจ้าแม่กวนอิม

2. การจัดสวนสาธารณะเป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียน นักศึกษา ได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม

สวนหลวง ร.๙ จัดสวนให้เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียน นักศึกษาได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ใช้เป็นที่ทัศนศึกษาเพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ ของผู้เรียนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ เป็นสถานที่สำหรับการฝึกงานด้านพืชและสวนของนักศึกษาสถาบันต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

สวนลุมพินี จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นการพานักเรียนระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มาศึกษาพันธุ์ไม้และนกชนิดต่างๆ นอกจากนี้ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้ามาศึกษาพันธุ์ไม้และชนิดของนก เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

สวนจตุจักร กิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นการพานักเรียนมาทัศนศึกษาเพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ มีทั้งนักเรียนในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา มาศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน

สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ให้บริการทางความรู้มีหลายประการ เช่น โรงเรียนและมหาวิทยาลัยนำนักเรียน นิสิตนักศึกษา เจ้าหน้าที่ มาศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้และศึกษานกชนิดต่างๆ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ เช่น นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ และทำรายงาน เช่น โรงเรียนอนุบาลปรางทิพย์ โรงเรียนแย้มสอาด โรงเรียนวัดฉัตรแก้วจงบกลณี โรงเรียนไพฑูริย์ อุดมศึกษา สถานรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กศศิภา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรมบัญชีการตำรวจนครบาล เป็นต้น

สวนวชิรเบญจทัศ ให้บริการทางความรู้ ส่วนใหญ่เป็นการพานักเรียนมาศึกษาพันธุ์นกและผีเสื้อชนิดต่างๆ มีทั้งนักเรียนในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา มาศึกษาพันธุ์นกและผีเสื้อ เพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน

สวนล้านนา ร.9 เป็นที่จัดทัศนศึกษาโดยโรงเรียนต่างๆ ได้นำนักเรียนมาทัศนศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ และทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ด้วยการสังเกตและสรุปเป็นรายงาน และใช้เป็นสถานที่ฝึกงานด้านพันธุ์พืช

และสวนจากสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรมจากจังหวัดลำปาง

สวนบวกหาด เป็นสถานที่ทัศนศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และใช้เป็นสถานที่ฝึกงานทางด้านพืชและสวนของนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัดลำปาง วิทยาลัยเกษตรกรรมสายใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร เป็นสถานที่ทัศนศึกษาโดยโรงเรียนต่างๆ นำนักเรียนมาทัศนศึกษาพันธุ์ไม้ และทำกิจกรรมประกอบการเรียนในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนมาสังเกตและทำรายงานเกี่ยวกับพันธุ์ไม้

สวนประตูเมือง ให้บริการความรู้หลายประการ เช่น ใช้เป็นสถานที่จัดทัศนศึกษา โรงเรียนนำนักเรียนมาทัศนศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ

สวนสราญรมย์ ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของโรงเรียน เช่น การทัศนศึกษาของนักเรียนและครู

สวนศรีเมือง จัดกิจกรรมการฝึกอบรมการดูแลสวนและต้นไม้ มีการรับนิสิต นักศึกษามาฝึกงานในด้านการดูแลสวนและต้นไม้ โดยวิทยาการของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ หลักสูตรการฝึกอบรมมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานในสถานที่จริง สวนศรีเมืองจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต้นไม้หรือการดูแลพันธุ์ไม้ ขึ้นกับสถาบันที่ติดต่อขอความร่วมมือ นอกจากนั้นใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงานของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่สนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้เข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทัศนศึกษา ทำกิจกรรมเพื่อศึกษาสัตว์ เข้าค่ายลูกเสือ เรียนรู้เรื่องกฎจราจรของโรงเรียนต่างๆ ให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นอกจากนี้ เป็นสถานที่ฝึกงานทางด้านพืชสวนและสัตว์ของนักศึกษาสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรมจังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นต้น

3. การจัดสวนสาธารณะเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมทางวิชาการ นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และงานประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ

สวนสาธารณะบางแห่งได้จัดให้เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมของชุมชน อาทิ

สวนล้านนา ร. 9 ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันล้านนาพฤษภาคม กล่าวคือ เป็นวันที่จัดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ หรืองานวันเด็ก เป็นต้น จัดโดยเทศบาล หรือหน่วยงานภายนอก

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันเด็ก วันสงกรานต์ เป็นต้น งานดังกล่าวจัดโดยเทศบาล หรือหน่วยงานภายนอก

สวนประตูเมือง มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การเดินแอโรบิค เป็นต้น

สวนสราญรมย์ ใช้เป็นที่จัดกิจกรรมในวันสำคัญ และกิจกรรมของชุมชน งานดังกล่าวจัดโดยเทศบาลหรือหน่วยงานภายนอก

สวนศรีเมือง ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมวันสำคัญทางประเพณี เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ ใช้เป็นสถานที่จัดงานในเทศกาลสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันปีใหม่ วันลอยกระทง งานกาชาด งานด้านวัฒนธรรมภาคใต้ รวมทั้งเป็นสถานที่ในการออกกำลังกายในรูปแบบต่างๆ เช่น เดิน วิ่ง และปั่นจักรยาน เป็นต้น

ทุกสวนสาธารณะในต่างจังหวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี บางสวนสาธารณะที่มีกิจกรรมทางวิชาการ โดยเป็นที่ตั้งของหน่วยงานบางหน่วยงาน เช่น

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นที่ตั้งของหอจดหมายเหตุแห่งชาติและหอสมุดแห่งชาติ ทำให้เป็นสถานที่จัดงานวิชาการของสวนสาธารณะไปในตัว

สวนศรีเมือง จังหวัดระยอง เป็นที่ตั้งของห้องสมุดเทศบาลมีหน่วยงานการศึกษาของเทศบาลตั้งอยู่

สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นสวนสาธารณะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน จัดกิจกรรมด้านนันทนาการเป็นส่วนใหญ่ เช่น สวนลุมพินี สวนวชิรเบญจทัศ สวนจตุจักร สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ และ สวนหลวง ร.๙ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สวนลุมพินีเป็นแหล่งกิจกรรมทางการศึกษา เพราะมีหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร เช่น ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร สวนลุมพินี ศูนย์สร้างโอกาสเด็ก ศูนย์ฝึกอาชีพ และศูนย์เยาวชน เป็นต้น

4. การจัดสวนสาธารณะเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษา ต่อเนื่อง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนาทางวิชาการของหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศ

สวนหลวง ร.๙ เป็นสถาบันจัดฝึกอบรมสำหรับงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสวนและต้นไม้สำหรับประชาชนทั่วไป จัดโดยสำนักงานสวนสาธารณะ วิทยากรจากสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้หลักสูตรการฝึกอบรมมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานในสถานที่จริง หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว จะได้รับประกาศนียบัตรรับรอง ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความพอใจหลักสูตรดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สวนหลวง ร. ๙ เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงานจากหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความสนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตลอดปี เช่น ประเทศอิสราเอล และประเทศอังกฤษ เป็นต้น

สวนลุมพินี การจัดกิจกรรมดูนก โดยสวนลุมพินีร่วมกับบริษัท เทเลคอมเอเชีย ในการจัดหลักสูตรดูนก สำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไป มีวิทยากรของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของบริษัทเทเลคอมเอเชีย หลักสูตรมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการดูนกในสถานที่จริง นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับดูงานจากหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่สนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้มาศึกษาดูงานตลอดปี นับได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาอกระบบได้หลากหลาย

สวนวชิรเบญจทัศ จัดกิจกรรมดูนก การดูผีเสื้อ การอบรมเรื่องกฎจราจร และการเข้าค่ายพักแรม โดยร่วมมือกับหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานเอกชน การจัดหลักสูตรสำหรับเด็ก

และเยาวชน มีวิทยากรของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ โดยหลักสูตรมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการปฏิบัติจริง

สวนล้านนา ร.9 เป็นสถาบันฝึกอบรมสำหรับงานเกี่ยวกับการดูแลสวนและต้นไม้ เปิดสำหรับประชาชนทั่วไป จัดโดยสำนักงานสวนสาธารณะ มีวิทยากรของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ และหลักสูตรการฝึกอบรมได้เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ นอกจากนี้สวนล้านนา ร.9 ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางต้นไม้ หรือการดูแลพันธุ์ไม้ ขึ้นกับสถาบันจะติดต่อขอความร่วมมือให้เป็นวิทยากร นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน โดยเป็นสถานที่ที่หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่สนใจด้านสวน และพืชพันธุ์ไม้มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

สวนบวหาด จัดกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นสถาบันฝึกงานด้านการดูแลสวนและต้นไม้สำหรับประชาชนทั่วไป มีวิทยากรของสำนักงานสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ หลักสูตรการฝึกอบรมมีทั้งการฝึกอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานในสถานที่จริง นอกจากนี้สวนบวหาดได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางต้นไม้หรือการดูแลพันธุ์ไม้แก่หน่วยงานภายนอก ขึ้นกับว่าสถาบันใดที่ติดต่อขอวิทยากรมา นอกจากนี้ ใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน โดยใช้เป็นสถานที่ที่หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่ให้ความสนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนวาดรูปให้แก่เด็ก นอกจากนี้ สวนสาธารณะ 200 ปี บึงแก่นนคร ส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต้นไม้หรือ

การดูแลพันธุ์ไม้ โดยขึ้นกับสถาบันที่จะติดต่อขอวิทยากรมาให้ความรู้ อีกทั้งเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงาน โดยเป็นสถานที่ที่หน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศที่สนใจด้านสวนและพืชพันธุ์ไม้มาศึกษาดูงาน อย่างต่อเนื่อง

สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ จัดการฝึกอบรมเรื่อง กฎจราจร โดยร่วมมือกับบริษัท ฮอนด้า ประเทศไทย จำกัด สำหรับเด็ก และเยาวชน โดยวิทยากรจากเทศบาลนครหาดใหญ่และบริษัทฮอนด้า เป็นผู้ให้ความรู้ หลักสูตรการฝึกอบรมมีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกงานปฏิบัติในสถานที่จำลอง นอกจากนี้สวนสาธารณะ เทศบาลนครหาดใหญ่ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้าน ต้นไม้และสัตว์โดยเฉพาะนก ขึ้นกับสถาบันที่ติดต่อขอความร่วมมือ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงาน โดยหน่วยงานทั้งใน และต่างประเทศที่สนใจด้านสวนป่าและสัตว์ มาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. สภาพปัญหาการจัดแหล่งการเรียนรู้ของสวนสาธารณะ

1. ด้านการจัดการเรียนรู้

1.1 ด้านวิทยากร สวนสาธารณะขาดวิทยากรให้ความรู้ โดยตรง ขาดความตระหนักว่า สวนสาธารณะสามารถเป็นแหล่ง การเรียนรู้ของประชาชนได้ ขาดทักษะการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบ ต่างๆ ทั้งการบรรยาย และการใช้สื่อ

1.2 ด้านงบประมาณ สวนสาธารณะไม่มีการจัดงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีแต่งบประมาณด้านการดูแลสวน สาธารณะเป็นสำคัญ

1.3 ด้านการจัดกิจกรรม สวนสาธารณะไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรง แต่เปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกเข้ามาจัดกิจกรรม เช่น สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร จัดกิจกรรมฝึกอาชีพ หน่วยงานเอกชนจัดกิจกรรม Walk Rally หน่วยงานราชการ จัดการทดสอบสมรรถภาพของกำลังพล เป็นต้น ปัญหาในการจัดกิจกรรม พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดยังขาดความหลากหลาย จึงทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามาหาความรู้มากนัก ปัญหาการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ปัญหาทัศนศึกษาของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ครูไม่ได้เพิ่มเติมความรู้ให้แก่เด็ก เป็นเพียงการดูผ่าน หากมีการให้ความรู้แก่นักเรียนเพิ่มเติมก็จะทำให้การทัศนศึกษามีประโยชน์ยิ่งขึ้น นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น

2. ด้านบุคลากร

จำนวนบุคลากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพื้นที่ของสวนสาธารณะ รวมทั้งเมื่อขาดบุคลากรก็ไม่สามารถหามาทดแทนได้ ลูกจ้างไม่มีสวัสดิการเพียงพอ บางครั้งมีปัญหาขาดการประสานงานที่ตีระหว่างหน่วยงาน จึงทำให้งานล่าช้า

3. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

3.1 ความสะอาด ประชาชนที่มาใช้บริการไม่ช่วยรักษาความสะอาด ประชาชนนำอาหารมารับประทานในสวนแล้วไม่ทิ้งขยะตามถังขยะที่จัดให้ จึงเป็นภาระของเจ้าหน้าที่ในการทำความสะอาด ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่สวนสาธารณะที่ต้องดูแล ปัญหาคนมั่วสุมในสวนสาธารณะ การดูแลไม่ทั่วถึงของเจ้าหน้าที่ และการรวมกลุ่มของวัยรุ่นหรือประชาชนบางกลุ่ม ซึ่งมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม

3.2 อุปกรณ์ชำรุด อุปกรณ์ของสวนสาธารณะบางแห่งชำรุด เนื่องจากประชาชนทำชำรุดเสียหาย เช่น ป้ายติดตามทางเดินต่างๆ เป็นต้น

3.3 งบประมาณในการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้มีจำนวนจำกัดจึงไม่เพียงพอต่อการบำรุงรักษาและพัฒนาสวนสาธารณะได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ของสวนสาธารณะที่มีต่อการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

นโยบายการจัดสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร คือ

1. เพิ่มคุณค่าและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพมหานคร ผ่านแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสวนสาธารณะโดยการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และการเรียนรู้ที่มีคุณภาพแก่ประชาชนผู้ใช้บริการ โดยจัดเป็นแหล่งนันทนาการเปิดสำหรับประชาชน เพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์จากสวนสาธารณะอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2. เป็น “ห้องเรียนธรรมชาติ” สำหรับเป็นแหล่งศึกษา พุทธศาสตร์ตามฤดูกาลของเยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้บริการของประชาชน

3. ดูแล บำรุงรักษา พัฒนาสวนสาธารณะ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ความสะอาดต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เพื่อประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้บริการของประชาชน

สวนสาธารณะในเขตต่างจังหวัด มีได้มีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ในสวนสาธารณะ เพื่อการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ แต่เน้นการศึกษาตามอัธยาศัยมากกว่า โดยเฉพาะด้าน

การพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งนโยบายดังกล่าว เป็นนโยบายหลักในการจัด
สวนสาธารณะ

นโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ของสวนสาธารณะที่มีต่อ
การส่งเสริมการศึกษา 3 รูปแบบ ควรมีลักษณะดังนี้

1. จัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้มีโอกาส
เพิ่มพูนความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

2. จัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งวิทยาการสำหรับนักเรียน
นักศึกษา ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นการเสริมการศึกษาในระบบ
ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านพันธุ์ไม้และพันธุ์นกชนิดต่างๆ

3. จัดสวนสาธารณะให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัด
กิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์พืชและพันธุ์นก กิจกรรม
นันทนาการ เช่น การออกกำลังกาย กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของ
ชุมชน และงานประเพณีในเทศกาลต่างๆ

4. จัดสวนสาธารณะให้เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมด้าน
การศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรมและการประชุมสัมมนาทางวิชาการ
ของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ

3. มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของสวนสาธารณะ

มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของสวนสาธารณะมีองค์ประกอบ
ดังนี้

1. จัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและเป็น
แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ดังนี้

1) ให้ประชาชนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รักษาการออกกำลังกาย การนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมการใช้เวลาว่างเพื่อสุขภาพ มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินอย่างหลากหลายในสวนสาธารณะ เช่น การเต้นแอโรบิค การฝึกโยคะ การขี่จักรยาน การพายเรือ การวิ่ง การทำกิจกรรมศิลปะในสวน เป็นต้น

2) ส่งเสริมการจัดนิทรรศการความรู้ในสวนสาธารณะ เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือการจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ ในสวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรจัดแผนผังแสดงแผนที่ของสวนสาธารณะ ตลอดจนชื่อพันธุ์ไม้ต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

3) ส่งเสริมการให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์แก่ประชาชนที่สนใจ โดยจัดเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารประจำสวนสาธารณะที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปศึกษา หาความรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา และจัดข้อมูลสารสนเทศบริการด้วยระบบออนไลน์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้จากทุกหนทุกแห่ง โดยไม่จำเป็นต้องมาเข้ารับบริการจากสวนสาธารณะ อีกทั้งประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสวนสาธารณะในชุมชนของตนได้ด้วยตนเองอีกด้วย

2. จัดให้สวนสาธารณะเป็นแหล่งวิทยาการสำหรับนักเรียน นักศึกษาในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการเสริมการศึกษาในระบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยการประสานงานกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น การพานักเรียนมาทัศนศึกษา ภายใต้งุดมุ่งหมายที่ชัดเจนของการศึกษา การรับนิสิตนักศึกษาฝึกงานในสวนสาธารณะ การจัดมัคคุเทศก์ประจำสวนสาธารณะเพื่ออธิบาย ชี้แจงพันธุ์ไม้ต่างๆ

ที่มีอยู่ในสวนสาธารณะ เป็นต้น

3. จัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในสวนสาธารณะโดยจัดสวนสาธารณะให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีในเทศกาลต่างๆ ของชุมชน กิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมนันทนาการ

4. จัดกิจกรรมที่มุ่งการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น การสัมมนาเกี่ยวกับพันธุ์พืชพันธุ์ไม้ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ การฝึกอบรมระยะสั้นให้แก่ประชาชนที่มาใช้สวนสาธารณะ เช่น การฝึกอบรมการจัดสวน การฝึกอบรมการดูแลการปลูกต้นไม้ การกำจัดขยะตามธรรมชาติ เป็นต้น และการฝึกอบรมอื่นๆ ตามความต้องการของชุมชน เช่น การฝึกอบรมอาชีพ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

5. จัดกิจกรรมทางการศึกษาที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในสวนสาธารณะมีความหลากหลายด้านอายุ เพศ อาชีพ พื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม

6. พัฒนาให้สวนสาธารณะเป็นศูนย์กลางความร่วมมือของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในชุมชน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสวนสาธารณะของตนเอง โดยดึงศักยภาพของชุมชน องค์กรธุรกิจเอกชนต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ วิทยากร เป็นต้น เพื่อพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบของชุมชนอย่างแท้จริง

7. ส่งเสริมเครือข่ายทางสวนสาธารณะ เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง ควรประสานกับสวนสาธารณะและเครือข่ายอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อขอความร่วมมือทุกด้าน โดย

มุ่งเน้นการพัฒนาสวนสาธารณะให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น เอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตน วัฒนธรรมเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น หรือพันธุ์ไม้ที่นำมาทำสินค้า OTOP ของท้องถิ่น เป็นต้น

8. จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาสถานที่ของสวนสาธารณะให้มีความหลากหลาย แต่ต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียวมากที่สุด โดยเกณฑ์ขั้นต่ำของพื้นที่ที่ควรมีในสวนสาธารณะมีดังนี้

- บริเวณพื้นที่สีเขียว
- บริเวณห้องฝึกอบรมและห้องฝึกปฏิบัติ
- บริเวณบริการกิจกรรมพิเศษ
- บริเวณสังสรรค์นันทนาการ
- บริเวณนันทนาการ
- บริเวณที่จอดรถ
- บริเวณอาคารสื่อการศึกษา
- บริเวณกำจัดของเสีย

9. จัดอบรมและพัฒนาบุคลากรในสวนสาธารณะให้มีความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. จัดระบบการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ของสวนสาธารณะโดยประชาชน

11. จัดการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และนวัตกรรมส่งเสริมสวนสาธารณะในฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. นโยบายของการจัดสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร คือ

- 1) เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครได้รับความเป็นธรรมด้านสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงและหลากหลาย นำไปสู่ครอบครัวที่อบอุ่น เอื้ออาทร
- 3) เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชน
- 4) เพื่อใช้กิจกรรมกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ลดปัญหาทางสังคมของกรุงเทพมหานคร

นโยบายดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของอุทยานการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อ

- 1) เป็นแหล่งให้การศึกษาตามอัธยาศัยและเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป
- 2) เป็นแหล่งวิทยาการให้นักเรียนนักศึกษาได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติม
- 3) เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรมและงานประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ
- 4) เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง การฝึกอบรม และการประชุมสัมมนาวิชาการของหน่วยงานทั้งในและระหว่างประเทศ

สวนสาธารณะต้องมีข้อคำนึงในการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้
3 ประเด็น คือ

1) มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการศึกษา เพื่อพัฒนามนุษย์ตามเอกภาพของแต่ละบุคคล เนื่องจากประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในสวนสาธารณะมีความหลากหลาย ทั้งผู้สูงอายุจนถึงเด็ก ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย แต่ละคนมีอาชีพ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสถานะในสังคมที่แตกต่างกัน สวนสาธารณะจะต้องคำนึงเสมอว่า การจัดการศึกษาของสวนสาธารณะเป็นการจัดการศึกษามวลชน ในรูปแบบการศึกษาตลอดชีวิตที่ต้องสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) มุ่งจัดกิจกรรมศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ เพื่อสนองตอบการพัฒนากำลังคนหรือพัฒนาบุคลากรตามความต้องการของผู้เรียนเอง รวมทั้งชุมชนและสังคม

3) มุ่งให้ผู้ใช้บริการสวนสาธารณะได้รับการศึกษาที่รื่นรมย์ โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับประสบการณ์ 2 ประการ คือ

- ได้รับการศึกษา ฝึกอบรมด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- ได้มีความสำเร็จเป็นระยะ จากการเข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรระยะสั้น

2. นโยบายการจัดสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งเสนอให้มีการบริการด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสร้างเครือข่ายสวนสาธารณะเพื่อเชื่อมโยงแหล่งความรู้ เพิ่มจำนวนสวนสาธารณะเชิงรุกให้ครบทุกเขตในกรุงเทพมหานคร ตลอดจนส่งเสริม

ให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านและศึกษาค้นคว้า และรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีความหลากหลาย เป็นนโยบายที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและองค์ความรู้เป็นสำคัญ ดังการประชุมคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ณ ห้องสีเขียวน ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2547 ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ให้ข้อคิดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศว่า ต้องให้ความสำคัญ 2 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาคนและการสร้างระบบ โดยต้องพัฒนาคน จิตใจคน ความสำนึก ความรับผิดชอบ และสร้างระบบเพื่อให้คนที่เก่งและ มีความรู้ได้แสดงศักยภาพ

นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวยังสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยถือว่า สวนสาธารณะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มในสังคม สามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของบุคคล โดยเป็นการพัฒนาความรู้ทั้ง 2 ประเภท ของบุคคล คือ ความรู้ในคนซึ่งเป็นความรู้ในสมองคน เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ทั้งหมด หรือเป็นความรู้ในโลกความเป็นจริง สวนสาธารณะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้เกิดการจัดการความรู้ โดยการผสมผสานความรู้ของตนเอง ความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อที่เป็นของจริง เข้าด้วยกัน เพื่อปรับและประยุกต์ไปใช้จริง โดยความรู้ที่ผสมผสานนั้น จะนำสู่การปฏิบัติที่ใช้ความรู้เป็นฐาน เช่น ปัจจุบันความรู้มีใช้เพียงสารสนเทศที่ประมวลมาจากข้อมูลเท่านั้น หากความรู้เป็นทุนปัญญา ทุนความรู้สำหรับการสร้างคุณค่าและมูลค่าของการจัดการความรู้

เป็นกระบวนการใช้ทุนปัญญานำไปสร้างคุณค่าและมูลค่าซึ่งอาจเป็นมูลค่าทางธุรกิจ หรือคุณค่าทางสังคมก็ได้

3. กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้โดยสวนสาธารณะ มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการความสนใจของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคม ตลอดจนมุ่งสนับสนุนการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรมของสวนสาธารณะส่วนใหญ่มุ่งสู่การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นสำคัญ โดยใช้เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้หรือแหล่งวิทยาการ ดังนั้น สวนสาธารณะจึงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล การเรียนหรือการทำงานในทุกระดับการศึกษา การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ สวนสาธารณะเน้นการฝึกอบรมระยะสั้นตามที่สวนมีเอกลักษณ์ เช่น การสอนเรื่องการเพาะพันธุ์ไม้ การดูนก การใช้สวนเป็นสถานที่ศึกษาดูงานและเป็นแหล่งจัดกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการสำหรับประชาชน

4. กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่จัดขึ้นในสวนสาธารณะ นำไปสู่การเสวนา แลกเปลี่ยน และแบ่งปันความรู้สู่บุคคลอื่น เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของบุคคล ความรู้ที่ได้รับของบุคคลต่างๆ จะไม่เกิดประโยชน์หากความรู้นั้น ขาดการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ อย่างแท้จริง สวนสาธารณะเป็นสถานที่ที่บุคคลทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลในด้านต่างๆ ร่วมกัน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของตนเอง โดยแต่ละคนไม่รู้ตัว ประสบการณ์เป็นความรู้ และเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ ความรู้ต้องเชื่อมโยงกับความเป็นจริง

และความเป็นจริงเป็นบ่อเกิดของความรู้ เมื่อคนมีความรู้จะมีความเข้าใจ ความซับซ้อน คนเราใช้ความรู้เป็นเครื่องตัดสินสถานการณ์ใหม่ โดยการเปรียบเทียบกับความรู้ที่มีอยู่แล้ว และใช้การตัดสินตรวจสอบ ความพอเพียงของความรู้ที่ตนมีอยู่แล้ว และเพิ่มเติมความรู้จาก ประสบการณ์ใหม่ คนมีความรู้จะมีความสามารถใช้สามัญสำนึกในการ ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ดี คุณค่าและความเชื่อเป็นส่วนประกอบ ที่แฝงอยู่ในความรู้จนเป็นเนื้อเดียวกัน ถ้ามีคุณค่าหรือความเชื่อพื้นฐาน ต่างกัน จะพัฒนาความรู้จากเหตุการณ์เดียวกันออกมาเป็นความรู้ คนละชุด และแตกต่างกันได้อย่างมาก ดังนั้น การเรียนรู้จากสวน สาธารณะจึงเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้น ตามวิถีชีวิตที่เป็น การเรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้น

5. กิจกรรมการเรียนรู้ในสวนสาธารณะส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรม ตามอัธยาศัยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้ง ผู้ด้อยโอกาสในลักษณะต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่

สถานที่ตั้งของสวนสาธารณะส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ ณ ชุมชน ที่ประชาชนในชุมชนสามารถไปมาได้สะดวก และพยายามจัดตั้งในที่ที่มี ประชาชนจำนวนมากอาศัยอยู่ หรือต้องผ่านเป็นประจำ คณะวิจัยเห็นว่า สถานที่ตั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดตั้งสวนสาธารณะ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก และเมื่อมาถึงสวนสาธารณะ แล้วหากพบความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสาร การได้รับบริการ ต่างๆ อย่างประทับใจจากเจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ จะทำให้การทำ กิจกรรมต่างๆ สามารถดำเนินไปด้วยดี และประชาชนได้รับความรู้ อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดสวนสาธารณะให้สอดคล้องและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคลในสังคม

การเรียนรู้ของบุคคลจากสวนสาธารณะ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการเรียนรู้ในรูปแบบเกิดขึ้นในสวนสาธารณะ ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย สวนสาธารณะจึงตอบสนองต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของประชาชนในยุคข่าวสาร เช่นปัจจุบันนี้ ดังนั้นสวนสาธารณะจึงควรปรับให้มีลักษณะของการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ กลุ่มเป้าหมายสามารถกำหนดวิธีการเรียนรู้ เวลา เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผลได้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของประชาชนในชุมชน จัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับเพศ วัย สถานภาพทางอาชีพ เศรษฐกิจและสังคม

2. ควรจัดสวนสาธารณะให้มีลักษณะเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน (Local Community Learning Resource Center)

เนื่องจากสวนสาธารณะแต่ละแห่งได้จัดตั้งอยู่ในชุมชนตามท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ ดังนั้น การจัดสวนสาธารณะแต่ละแห่งจึงควรมีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ควรจัดให้มีลักษณะเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่มีข้อมูลต่างๆ ของท้องถิ่นนั้น เช่น ข้อมูลพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น ฯลฯ และจัดทำระบบสารสนเทศเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของพันธุ์ไม้ในชุมชนควรต้องออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนได้แสวงหาข้อมูล

สารสนเทศได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็ว รวมทั้งควรเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ

การบริการด้านการเรียนรู้ของสวนสาธารณะที่มีลักษณะเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ควรให้บริการความรู้จากสื่อประเภทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น รวมถึงการเชิญผู้รู้ในชุมชนมาให้ความรู้ บรรยาย อภิปราย สัมมนา ตามกำหนดการที่ประกาศไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สนใจได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สนใจด้วยกันเอง ตลอดจนควรจัดสวนสาธารณะที่มีภูมิทัศน์ร่มรื่น มีการปลูกต้นไม้โดยรอบ มีช่องทางเดินสู่สวนภายนอกที่มีภูมิทัศน์เหมาะสม มีไม้ดอกไม้ประดับ น้ำพุ และน้ำตกอย่างสวยงาม เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่สดชื่น ทั้งภายนอกและภายในสวนสาธารณะด้วย รวมทั้งมีส่วนแสดงนิทรรศการ ข้อมูลเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ควรเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เน้นการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการฝึกอบรมและการสัมมนา เป็นต้น

3. ควรสนับสนุนสวนสาธารณะให้เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้

การส่งเสริมเครือข่ายสวนสาธารณะ เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง ควรประสานกับสวนสาธารณะและเครือข่ายอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อขอความร่วมมือทุกด้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสวนสาธารณะให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น วัฒนธรรมเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เช่น การจัดสวนสมุนไพรไทย ท้องถิ่นในประเทศไทยมีชื่อเสียงในด้านนี้มาก หรือพันธุ์ไม้ที่นำมาทำสินค้า OTOP ของท้องถิ่น รวมทั้ง พัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

4. ควรจัดสวนสาธารณะให้มีความสนุกสนาน รื่นรมย์และมีชีวิตชีวา

การจัดสวนสาธารณะให้มีชีวิตชีวา หมายความว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสวนสาธารณะให้สนุกสนาน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ลงมือปฏิบัติและได้รับความรู้ด้วย โดยเป็นการเรียนรู้จากกิจกรรมที่เป็นสาระบันเทิงอย่างหลากหลาย

การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมควรใช้เวลาสั้นๆ การทำกิจกรรมจะทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกถึงความสำเร็จ นอกจากนี้ กิจกรรมต้องมีความหลากหลาย เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น การเต้นแอโรบิค การเดิน การวิ่ง การขี่ จักรยาน การเล่นโยคะ การฟังดนตรีในสวน และการทำงานศิลปะ รวมทั้งการชื่นชมกับพันธุ์ไม้และพันธุ์นก

การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสวนสาธารณะ มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดสวนสาธารณะให้มีชีวิตชีวา กิจกรรมบางอย่างของชุมชนอาจนำมาจัดในสวนสาธารณะได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมวันพ้อ กิจกรรมวันแม่ และกิจกรรมวันเด็ก เป็นต้น

การจัดนิทรรศการให้ความรู้ต่างๆ แก่ประชาชน ควรมีความน่าสนใจ ทันสมัย และสอดคล้องกับเอกลักษณ์และสถานการณ์ของชุมชน อีกทั้งแหล่งที่ตั้งของสวนสาธารณะก็มีความสำคัญ สวนสาธารณะควรตั้งอยู่ใจกลางชุมชน ควรเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนในการใช้เวลาว่างแทนการไปห้างสรรพสินค้าหรือไปสถานบันเทิง

5. ควรกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้

การจัดสวนสาธารณะให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ผู้จัดทำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในการกำหนดให้สวนสาธารณะมีมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตร ในกรณีที่ทางสวนสาธารณะต้องการจัดการศึกษาแบบนอกระบบ สวนสาธารณะควรจัดทำหลักสูตรสมบูรณ์ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผลให้ครบถ้วน สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลให้ครบตามกระบวนการ

2. การบริหารการจัดการด้านการเรียนรู้ ควรจัดให้มีผู้ผลิตที่เป็นรายบุคคลหรือเป็นทีม หรือกลุ่มสำหรับพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้สื่อต่างๆ ผลิตหลักสูตรการศึกษานอกระบบเพื่อจัดทำหลักสูตรสำหรับให้ความรู้ โดยทีมงานจะต้องมีความรู้ทางด้านการจัดหลักสูตรการศึกษานอกระบบ เพื่อให้สามารถจัดทำหลักสูตรได้อย่างถูกต้อง

3. กลุ่มเป้าหมาย ในการจัดกิจกรรมหรือจัดทำหลักสูตร ควรจะกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อจัดกิจกรรมหรือจัดทำหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

4. เนื้อหา ควรมีการจัดเนื้อหาสาระให้ตรงกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เช่น ระดับความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เพศ วัย สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และอาชีพ เพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม

5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะการฝึกอบรมทางสวนสาธารณะ สามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมได้

มีวิทยากรจากทางสวนสาธารณะเป็นผู้ให้ความรู้ หลักสูตรการฝึกอบรม มีทั้งการอบรมในชั้นเรียน และการฝึกปฏิบัติจริง

สวนสาธารณะยังสามารถส่งเจ้าหน้าที่ไปเป็นวิทยากรตามสถานที่ต่างๆ โดยให้ความรู้ทางด้านที่เชี่ยวชาญ เช่น การดูแลพันธุ์ไม้ ซึ่งขึ้นอยู่กับสถาบันใดจะติดต่อขอวิทยากรมา นอกจากนั้นเป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงาน เป็นสถานที่ที่หน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความสนใจด้านการใช้สวนสาธารณะมาดูงานอยู่ตลอดปี นับได้ว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาอบรมได้หลากหลาย

6. วิธีการจัดการเรียนการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ทางด้านผู้สอน ถ้าเป็นการฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสวนสาธารณะ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะสามารถเป็นวิทยากรเองได้ โดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่อบรมเป็นอย่างดี และเป็นการใช้บุคลากรภายใน การให้บริการด้านความรู้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสม ถ้าเป็นการให้ความรู้ตามอัธยาศัย ควรใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

7. การวัดและประเมินผล ในการประเมินผลการเรียนรู้อบรม การจัดกิจกรรมการศึกษาอบรม การอบรมสามารถประเมินผล โดยการประเมินภาคปฏิบัติ ได้แก่ การวัดผลงานที่ได้จากการปฏิบัติ ถ้าผู้ฝึกอบรมสามารถปฏิบัติได้ครบตามวัตถุประสงค์ของ การอบรม ถือว่าผ่านการอบรม ได้ประกาศนียบัตรและการประเมินความพอใจในการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษาอบรม เพื่อประโยชน์ในการเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมในอนาคต โดยการใช้แบบสอบถาม ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม สำหรับการศึกษิตตามอัธยาศัยและการส่งเสริม

การศึกษาในระบบ ใช้รูปแบบการสอบถามความพึงพอใจหรือสัมภาษณ์ โดยไม่เจาะจง

8. การประสานงาน การจัดการเรียนรู้สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ให้มาจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะได้ โดยใช้พื้นที่บริเวณสวนสาธารณะทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ใช้เป็นที่จัดนิทรรศการต่างๆ ที่น่าสนใจ เป็นต้น

9. การมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถชักชวนประชาชนทั้งในชุมชนใกล้เคียงและที่ห่างไกลมาร่วมกิจกรรมได้ โดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือหลักสูตรให้เป็นที่รู้จักตามสื่อต่างๆ เช่น รายการวิทยุท้องถิ่น หรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ป้ายประกาศหน้าสวนสาธารณะ เป็นต้น

10. งบประมาณ ในการจัดตั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้นั้น ทางหน่วยงานควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะ เพื่อที่จะได้นำงบประมาณนั้นมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการพัฒนาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ตามมาตรฐาน หรือทางสวนสาธารณะควรพัฒนาหน่วยงานให้ทำงบประมาณได้ด้วยตนเอง โดยการเพาะพันธุ์ไม้เพื่อขายเป็นรายได้ในการพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่อไป

6. ควรมีการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวนสาธารณะเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการสนับสนุนการจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการฝึกอบรมเชิงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของสวนสาธารณะในฐานะของแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

7. ควรมีการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อจัดสวนสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งพัฒนาพื้นฐานข้อมูลให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับความพร้อมและศักยภาพของสวนสาธารณะ

8. ควรมีส่วนร่วมของชุมชน

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการนำพันธมิตร หุ้นส่วนในชุมชน เครือข่าย ตลอดจนประชาชนในชุมชน ให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ วิจิตรรัฐกานต์. สัมภาษณ์ 14 กรกฎาคม 2547
กรุงเทพมหานคร, สำนักสวัสดิการสังคม. (2543) **แผนยุทธศาสตร์
สวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2544-
2548**. กรุงเทพฯ : ฮั่วน้ำ พรินต์ติ้ง.
กรุงเทพมหานคร, สำนักสวัสดิการสังคม, สำนักงานสวนสาธารณะ
_____. (2544) **สวนและต้นไม้ ประจำปี 2544**. กรุงเทพฯ : อาร์ตฟาร์ม
_____. (2545) **สวนและต้นไม้ ประจำปี 2545**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
_____. (2546) **สวนและต้นไม้ ประจำปี 2546**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
เกื้อกุล พัวพิริยพันธ์. สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2547
จิตตินันท์ เรื่องวีรยุทธ์. (2536) **แนวการจัดการสวนสาธารณะในพื้นที่
เขตชั้นในกรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โครงการ
สหวิทยาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
เจษฎา รัตนจรณะและ สัจฉณ แก้วเจริญ. สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2547.
ชนะ โศภารักษ์. (2540) **ศัพท์ไมโครคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือจุฬาฯ.
บุญเลิศ มาแสง. (2532) **นอกรั้วโรงเรียน: กระบวนการนำการศึกษา
นอกโรงเรียนเข้าไปหลอมตนเองและสังคม**.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
ประเชิญ ร่มกระโทก. สัมภาษณ์ 27 เมษายน 2547

ทวี อ้นปัญญา. สัมภาษณ์ 29 มิถุนายน 2547
ทองอยู่ แก้วไทรชะ. **ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานการศึกษา
นอกโรงเรียน.** วารสารการศึกษานอกโรงเรียน, (5-14 มกราคม
2543)

นุฎล ทานาค. สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2547

ไพโรจน์ ถวายลาภ. สัมภาษณ์ 11 มิถุนายน 2547

วีธี น้อยพิทักษ์. (2536) **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและรูปแบบการใช้ประโยชน์จาก
สวนสาธารณะ ศึกษากรณีผู้เข้ามาใช้สวนสาธารณะของ
กรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โครงการสหวิทยาการระดับ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
www.nfe.go.th

สุนทร วิวิจันสินทร์. (2537) **การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ.** กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

สุมนทิพย์ บุญสมบัติ. (2532) **ประสบการณ์ทางสังคมในวิชา
สังคมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาการสังคมศึกษา.
หน่วยที่ 14** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุมาลี สังข์ศรี. (2545) **สัมมนาการวิจัยการศึกษานอกระบบ.**
นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และคณะ. (2537) **การศึกษารูปแบบและขนาด
ที่เหมาะสมของพื้นที่สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร**
กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร เชียงทอง. สัมภาษณ์ 19 พฤษภาคม 2547

สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร. **เป้าหมาย(สาขาสวัสดิการ).**

_____ . **ยุทธศาสตร์(สาขาสวัสดิการ).**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542) **พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ

_____ . (2545) **ตัวบ่งชี้ การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด.**
กรุงเทพฯ.

ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545)
**การจัดการศึกษานอกระบบ เพื่อการศึกษาศึกษาตลอดชีวิต
ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**
กรุงเทพฯ.

อดิพร พรหมทะสาร. (2543) **รูปแบบการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สีเขียว
ในเขตเมือง : กรณีศึกษาสวนจตุจักร วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขานโยบายและการจัดการ
ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.

เอี่ยมพร วิสมหมาย. (2527) **สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อน
หย่อนใจ** กรุงเทพฯ : ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อมรเทพ ทองปาน. สัมภาษณ์ 16 มิถุนายน 2547

Edward. R and Usher. R. Lifelong Learning : A Postmodern Condition
of Education. **Adult Education Quarterly.** Vol.51 No.4
(August 2001) : 273-287.

- Eisenberg, Michael, B. Lowe, Carrie, A. Spitzer, Kathleen, L. (2004)
Information Literacy Essential Skills for the Information Age.
Westport. Libraries Unlimited.
- Good, C.V. (1973) **Dictionary of Education.** Chicago: McGraw-Hill,
- Michaelis, J.U. (1978) **Social Studies for Children in Democracy :
Recent Trends and Development.** 7th ed. New York:
Prentice-Hall.
- Moon, I., and Moon, E. Libraries. (1991) **The New Book of
Knowledge .** vol. 11, L. Danbury Connecticut: Grawler.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง จันทวานิช

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สวัสดิ์ ตีชีน

ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนากาเรียนรั

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ ศุภวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มนัสวาสัน โกวิทยา

ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวพุดิสาร์ อัครกะพู่

หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมอาชีพและการเรียนรู้
ตลอดชีวิต

นางสาวสุวีณา เกนทะนะศีล

นักวิชาการศึกษา 7 ว

นางสาวณุตตรา แทนชา

นักวิชาการศึกษา 5

ผู้ประสานงานวิจัย

นายณภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม

นักวิชาการศึกษา 6

นางสาววิษุลาวันย์ พิทักษ์ผล

นักวิชาการศึกษา 5

ผู้ประสานงานการพิมพ์

นางสาวณุตตรา แทนชา

นักวิชาการศึกษา 5

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป